

**ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ
ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ 2016- 2020
ОБЩИНА СЛИВЕН**
Приета с Реш. № 172/31.03.2016 год.

Съдържание

Раздел А: Контекст и оценка на нуждите.....	5
1 Контекст.....	5
1.1 Предистория: как е създадена стратегията.....	5
1.2 Обхват и фокус на стратегията.....	6
1.2.1 Национални приоритети в развитието на социалните услуги.....	7
1.2.2 Институционална рамка на предоставянето на социалните услуги.....	9
1.2.3 Стратегически документи.....	10
1.2.4 Законодателна рамка.....	11
1.3 Структура на стратегията.....	11
2 Изводи от анализа на ситуацията и оценката на потребностите в община Сливен.....	11
2.1. Обща характеристика на община Сливен.....	12
2.2 Население.....	13
2.3 Икономическо развитие.....	13
2.4 Здравеопазване.....	15
2.5 Образование.....	16
2.6. Жилищни условия.....	17
2.7 Идентифицирани рискови групи и потребности	
2.7.2 Характеристика на рисковите групи в община Сливен.....	18
2.7.2.1 Деца, отглеждани извън биологичното семейство.....	18
2.7.2.2 Деца, отглеждани в семейството.....	20
2.7.2.3 Възрастни хора /пълнолетни/ с увреждания.....	23

2.7.2.4 Стари хора.....	24
2.7.2.5 Уязвими хора и общности в неравностойно положение.....	25
2.8 Изводи на наличните социални услуги.....	27
2.8.1.Общи изводи наличните социални услуги.....	27
2.8.2 Общи изводи за услугите за деца.....	27
2.8.3Общи изводи възрастни и стари хора.....	28
2.9 Препоръки.....	29
Раздел Б: Стратегия за развитие на социалните услуги.....	30
3 Визия и цели.....	30
3.1 Визия.....	30
3.2 Ценности и принципи.....	30
3.3 Направления на общинската стратегия.....	32
3.3.1 Направления.....	32
3.3.2 Приоритетни целеви групи.....	32
3.4 Приоритети, цели.....	34
3.4.1 Приоритети, общи и специфични цели.....	34
3.4.2 Индикатори за постиженията на Стратегията в община Сливен.....	35
4 Интервенция – социални услуги и мерки.....	37
4.1 Направление1: уязвими деца и техните семейства.....	37
4.2 Направление 2: Лица с увреждания, уязвими хора и общности в неравностойно положение.....	60
4.3 Направление 3: Грижа за старите хора.....	78
Раздел В: План за действие.....	84
5 Управление и координация на изпълнението на Стратегията.....	84
5.1 Структури за координация на областно и общинско ниво.....	84
5.2 Система за мониторинг и оценка. Работа на ЗМО.....	85
5.3 Механизми на партньорство.....	86
5.4 Основни етапи в изпълнението на стратегията.....	89
6 Ресурси.....	89
6.1 Изграждане на капацитет за изпълнение на Стратегията.....	89
6.1.1 Човешки ресурси за предоставяне на социални услуги.....	90

6.1.2 Изграждане на административен и организационен капацитет	91
6.2 Финансови и материални ресурси.....	92
7 Комуникационна програма.....	92
7.1 Цели, принципи и методи.....	92
7.1.1 Цели.....	93
7.1.2 Мерки.....	93
7.1.3 Основни принципи.....	93
7.1.4 Основни комуникационни техники.....	94
7.2 Оперативно изпълнение на комуникационната програма.....	94
7.2.1 Задачи и отговорности на експерта за връзки с обществеността за реализирането на комуникационната програма.....	95
7.2.2 Дейности, необходими за постигане на целите и реализиране на мерки	95

- Приложение:** 1. Годишен план за действие по изпълнение на Общинска Стратегия за развитие на социалните услуги /2016-2020 в Община Сливен за 2016 г.
2. Годишен план за действие по изпълнение на Общинска Стратегия за развитие на социалните услуги /2016-2020 в Община Сливен за 2017 г.

Раздел А: Контекст и оценка на нуждите

1. Контекст

1.1. Предистория: Защо и как е създадена стратегията

Промените в Закона за социалното подпомагане и Правилника за неговото прилагане регламентираха разработването на стратегии за развитие на социалните услуги на областно и на общинско ниво, въз основа на анализи на потребностите от социални услуги във всяка община на територията на съответната област.

Процесът на областно планиране на социалните услуги в област Сливен стартира през месец април 2010 г., като в резултат бяха разработени и приети Стратегия за развитие на социалните услуги в област Сливен за периода от началото на 2011 г. до края на 2015 г., както и Общинска стратегия за развитие на социалните услуги в община Сливен, за същия период. Съобразно нормативната база двата стратегически документа са взаимнообвързани, както като процес на разработване и цялостна рамка, така и като изводи, стратегически цели, мерки и дейности.

През месец юни 2015 г. започна процес на областно планиране на социалните услуги за следващия петгодишен период 2016 – 2020 г., като процесът се регламентира и на общинско ниво. В процесът на анализ и планиране, както на областно, така и на общинско ниво се включиха представители на заинтересованите страни. На областно ниво процесът на планиране бе организиран и координиран от Областна администрация Сливен, а на общинско-от Общинска администрация. Със заповед на Областния управител бе сформирана Областна работна група за планиране и разработване на областната стратегия, която включва областен екип с оперативен и разширен състав и общински работни групи. Оперативния състав включва експерти от Областна администрация Сливен, представители на четирите общини и Регионална дирекция за социално подпомагане и координаторите за област Сливен по Проект „Развитие на системата за планиране и предоставяне на социални услуги на регионално равнище”. Разширеният състав включва представители на широк кръг институции и организации– заместник-кметове на общини, представители на: дирекции „Социално подпомагане”, Регионална здравна инспекция, Регионален инспекторат по образованието, дирекция „Бюро по труда”, областната многопрофилна болница за активно лечение, представители на неправителствени организации и на Областния съвет на децата. Със заповед на Кмета на община Сливен бе сформирана общинска работна група за реализиране на цялостния процес за изготвяне на анализ на ситуацията и Общинска стратегия за развитие на социалните услуги.

Планирането на социалните услуги на областно ниво се реализира въз основа на изготвяне на анализ на потребностите от социални услуги на ниво община. Анализът на потребностите от социални услуги в община Сливен бе изготвен след събиране и оценка на данни, характеризиращи социалния профил на общината: обща характеристика на общината, икономическо развитие, анализ на групите в риск, оценка на предоставяните социални услуги, оценка на наличните ресурси за предоставяне на социални услуги и идентифицирането на потребностите от разкриването на нови. С Решение № 21 от 18.12.2015г. на Общински съвет- Сливен е приет „Анализ на ситуацията и оценка на потребностите в Община Сливен”.

Въз основа на приети от Общински съвети анализи на ситуацията бе разработен и Областен анализ на ситуацията и оценка на потребностите в област Сливен.

На поредица от работни срещи на общинско и областно ниво са обсъдени и приети основните изводи и препоръки, направени в общински и областния анализ; обсъдени и приети са визия, ценности и принципи за развитие на социалните услуги в областта. Възприето бе, че визията, приоритетите и целите, заложи за периода 2010 – 2016 г. запазват своята актуалност и понастоящем. В резултат бе прието областната, а в съответно и общинската стратегия за периода 2016-2020г. да се разработят въз основа на три основни приоритетни направления, а именно:

- Уязвими деца и техните семейства;
- Лица с увреждания, уязвими хора и общности в неравностойно положение;
- Стари хора.

По всяко от приоритетните направления е постигнат консенсус за приоритети, основна и специфични цели, мерки и дейности, които следва да залегнат в Областната стратегия за развитие на социалните услуги, както и в настоящата общинска стратегия.

Ролята „Областна стратегия за развитие на социалните услуги в Област Сливен” е да определи рамката за провеждане на политиката на правителството в сферата на социалните услуги на територията на областта. Тя служи за насочване, обединяване и концентриране на наличните ресурсите в приоритетните за областта направления, както и за търсене и привличане на външни ресурси за развитие на социалните услуги на територията на областта. Същевременно тя е институционалната рамка за разработване на Общинска стратегия за развитие на социалните услуги в община Сливен.

В изпълнение на Закона за социалното подпомагане (чл.19, ал. 2) и Правилника за неговото прилагане (чл.36б), въз основа на утвърдената областна стратегия, кмета на общината следва да организира разработването на стратегия за развитие на социалните услуги на общинско равнище, както и годишни планове за развитие.

Настоящата общинска стратегия има структура, подобна на областната стратегия, обхваща 5-годишен период и детайлизира приоритетните направления, цели, мерки и дейности на областната стратегия, по отношение развитието на социалните услуги в община Сливен. За изпълнение на стратегията, по предложение на кмета на общината, общинския съвет ежегодно, до 30 април приема годишен план за развитие на социалните услуги.

Областната и общинска стратегии за развитие на социалните услуги, както и годишните планове за изпълнение са взаимосвързани стратегически документи на областно и общинско ниво имащи пряко отношение към процеса на планиране и предоставяне на социални услуги.

1.2. Обхват и фокус на стратегията

Стратегията проектира развитието както на конкретни социални услуги, така и различни общински политики и мерки насочени към търсене на устойчиви решения на проблеми на идентифицираните рискови групи.

Във фокуса на „Общинска стратегия за развитие на социалните услуги 2016-2020” е подкрепата на индивиди и групи в риск в съответствие с идентифицирани реални потребности и съобразно стандарти и политики в сферата на предоставяне на социални

услуги. Сред основните цели е максимално прилагане на интегриран подход, вкл. и чрез планиране развитието на междусекторни, смесени услуги.

Обхват на рисковите групи и видове услуги: В стратегията приоритетно са включени социални услуги, които са утвърдени в практиката и доказали своята ефективност съобразно местните потребности, като в периода на изпълнение се проектира степента, в която е необходимо да бъдат запазени в настоящия си вид или развивани като капацитет и изпълнение на стандарти. Планирано е и разкриването и развиването и на нови социални услуги съобразно потребностите изведени в Анализ на ситуацията и оценка на потребностите на общината и в съответствие с „Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Сливен”.

В стратегията са разработени взаимовръзките между отделните социални услуги, както и механизмите за достъп до тях от страна на потенциалните потребители. Същевременно стратегията обхваща мерки и дейности, които са приоритетни за свързани сектори, като здравеопазване, образование и др. имащи пряко отношение към цялостното функциониране на социалните услуги и ключово значение за комплексното решаване проблемите на идентифицираните рискови групи и индивиди. Стратегията не предвижда развиване на социални услуги за всички рискови групи на територията на община Сливен. Приоритетните направления, идентифицираните целеви групи, формулираните цели, мерки и дейности са в пряко съответствие с рамката на Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Сливен, съществуващите ограничения в наличните ресурси, както и със специфични потребности на местно ниво.

Времеви обхват. Периода на действие на стратегията включва пет години- от 2016 до 2020 г. Съобразно нормативната база за всяка година от изпълнението на Общинската стратегия ще се разработва годишен план за развитие на социалните услуги, които до м. април на съответната година се приема от Общински съвет. Предвид приключване действието на предишната стратегия и процеса на планиране и изготвяне на настоящата, годишните планове за развитие на социалните услуги за 2016г. и 2017г. са неразделна част от настоящата стратегия.

Териториален обхват. В географско отношение обхватът на стратегията съвпада с територията на община Сливен. Стратегията задава както общинската рамка, така и основните параметри на социалните услуги. Немаловажен акцент са социалните проблеми в отдалечени от общинския център населени места, като се планират услуги и механизми за разрешаването им съобразно налични и прогнозни ресурси.

1.2.1 Национални приоритети в развитието на социалните услуги

От 2000 г. на национално и местно ниво се провежда целенасочена реформа в сферата на социалните услуги, която стартира първо в сферата на услугите за деца и постепенно премина и към услугите за други възрастови групи. Като цяло процесите са насочени към деинституционализация и децентрализация предоставянето на социалните услуги. Целенасочено се преминава към създаване и функциониране на социални услуги базирани в общността, които максимално индивидуализират подхода към потребителя и създават условия за интеграция в общността. Отговорностите за управлението на социалните услуги на местно ниво се възлагат на общините, като основни доставчици на услуги.

В края на ноември 2010 г. от Министерски съвет бе приет „План за действие за изпълнение на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Р България”,

като с това на практика стартира реформа в системата на грижа за децата и семействата им. Съобразно визията, в рамките на 15 години процесът на деинституционализация следва да доведе до предотвратяване на настаняванията на деца извън техните семейства и създаване на нови услуги, в т. ч. и замяната на системата от класически тип институции от интернатен тип с мрежа от услуги в общността. Това включва равномерното осигуряване на услуги на територията на цялата страна, които ще създадат предпоставки за връщане на деца в биологичните им семейства, отглеждането им в приемни семейства или при осиновители, както и изграждането на услуги от семеен тип онези деца/младежи, които не могат да се върнат в собствения си дом или да намерят ново семейство.

В изпълнение на Плана за действие на националната стратегия за деинституционализация и на местно ниво се реализират взаимосвързани проекти: Проект насочен към деинституционализация на децата с увреждания; Проект насочен към развитието на приемната грижа; Проект за Регионално планиране на социалните услуги; Проект за укрепване капацитета на системата за закрила; Проект за деинституционализация на децата от ДДЛРГ. В резултат, на национално и на местно ниво е намалял броя на децата в институционална грижа, закрыта е специализирана институция за деца /ДДУИ Кермен/, създадени са центрове за настаняване от семеен тип за деца/младежи и други услуги в общността, развива се приемната грижа. В плановия период 2016 – 2020 г. процеса на реформа в грижата за деца и техните семейства ще продължи да се реализира.

По отношение грижата за хората с увреждания и възрастните хора все още преобладава институционалният модел на грижа, като е факт, че има търсене на институционална грижа, най-вече за стари хора. Сходна ситуация се наблюдава и при терминално болните, които се нуждаят от палиативни грижи и болните с психични разстройства. Осигуряването на качествени, достъпни и устойчиви услуги за дългосрочна грижа за възрастни хора и хора с увреждания е един от ключовите приоритети. От страна на ЕС е препоръчано изпълнението на три дългосрочни цели за националните здравни и социални системи, които трябва да се преследват успоредно:

- Гарантиране на добър достъп до здравни грижи и социални услуги;
- Подобряване на качеството на грижите;
- Гарантиране на устойчивостта на финансирането им.

Преходът от институционална грижа към услуги в общността и домашна среда е един от тематичните приоритети в предложението за Регламент за Структурните фондове за периода 2014-2020 г. В контекста на Стратегия „Европа 2020“ България прие Национална цел „Намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 хил. души до 2020 г.“. Към Националната цел е заложена подцел за намаляване на броя на лицата на 65 и повече навършени години, живеещи в бедност. Една от ключовите мерки в изпълнение на тази подцел е създаването на мрежа от услуги за дългосрочна грижа.

През 2014 г. е приета Национална стратегия за дългосрочна грижа, като с оглед актуалното състояние, в което се намира системата за услуги в България, както и сериозните предизвикателства пред нейното развитие, свързани със застаряването на българското население и нарастващата потребност от дългосрочна грижа, специален акцент в стратегията е поставен върху:

- Развитие на дългосрочната грижа чрез иновативни междусекторни услуги (с фокус върху интеграцията на социални и здравни услуги), които да бъдат предоставяни в съответствие с реалните потребности на нуждаещите се;

- Изграждане на адекватна мрежа от услуги в общността и домашна среда (разкриване на нови социални услуги в общността и в домашна среда, включително и предоставяне на почасови услуги в подкрепа на социалното включване);
- Подобряване на достъпа до превантивни социални и здравни услуги за възрастни с ранна степен на интервенция;
- Осигуряване на комплексна подкрепа на семействата, полагащи грижи за зависими членове;
- Преглед и обсъждане на механизми за устойчиво финансиране и институционално уреждане на дългосрочните грижи;
- Анализ на практиките в други държави-членки на ЕС относно финансирането на системата за дългосрочна грижа, включително и чрез инструментите на осигурителната система;
- Засилване ролята на социалните партньори и бизнеса в процеса на развитие на дългосрочната грижа. Развитие на публично-частно партньорство;
- Насърчаване на доброволчеството и осъществяване на по-тясно взаимодействие с неправителствения сектор.

1.2.2 Институционална рамка на предоставянето на социалните услуги

В обхвата на институционалната рамка за реализация на настоящата стратегия са включени органи, организации и институции от държавния, общинския и гражданския сектори. Основните институции с отговорности по отношение на планирането, създаването, предоставянето и управлението на социалните услуги са:

На национално ниво:

- Министерство на труда и социалната политика (МТСП) – създава държавната политика в сферата на социалното подпомагане и социалните услуги, определя националните приоритети, заедно с Министерство на финансите определя държавно-делегираните дейности в социалните услуги и разработва разходните стандарти за финансиране на социалните услуги;
- Министерство на финансите (МФ)– определя разходните стандарти и прагове за финансиране на социалните услуги в страната;
- Агенция за социално подпомагане– разрешава откриването и закриването на социалните услуги– държавно-делегирана дейност, разработва методики за социални услуги, инспектира социалните услуги, поддържа регистър на доставчиците на социални услуги; чрез Дирекциите „Социално подпомагане” (ДСП) на местно ниво се предоставят и социални услуги;
- Държавна агенция за закрила на детето (ДАЗД)– лицензира доставчиците на социални услуги за деца, контролира стандартите и критериите за социални услуги за деца и семейства.

На областно ниво:

- Областен управител и областна администрация, Областен съвет за развитие и областни комисии, които имат отношение към социалната политика и политиката по заетостта, провеждат държавната политика в областта, осигуряват съответствие между националните и местните интереси, организира разработването и

изпълнението на областни стратегии и програми, осъществява взаимодействие с органите на местното самоуправление и местната администрация;

- Регионална дирекция за социално подпомагане (РДСП), която предоставя становища по отношение на откриването/закриването на социални услуги – държавно-делегирана дейност.

На общинско ниво:

- Кмет и Общински съвет- създават общинската политика по отношение на социалните услуги; създават, предоставят социални услуги; договарят предоставянето на социални услуги с външни доставчици, контролират тяхното качество.
- Доставчици на социални услуги;
- Дирекция „Социално подпомагане”-реализира политики по социално подпомагане, социална закрила и закрила на детето на местно ниво и в частност– насочва потребители към социални услуги, които са държавно-делегирана дейност;
- Местни общности – НПО, местни организации, представители на рисковите групи.

1.2.3 Стратегически документи

Стратегията е разработена в унисон с принципите на **международни нормативни актове**, визиращи насоките за осъществяване на приоритетни политики в сферата на социалното развитие, като:

- Международна харта за правата на човека на ООН;
- Конвенция на ООН за правата на детето;
- Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания;
- Европейска социална харта.

Стратегически документи на национално ниво:

- Актуализирана национална стратегия за демографско развитие на населението на Република България (2012 – 2030);
- Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020;
- Национална стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България” и план да действие за нейното изпълнение;
- Национална стратегия за дългосрочна грижа;
- Национална стратегия за детето 2008 – 2018 г.;
- Рамкова програма за интегриране на ромите в българското общество (2010-2020 г.);
- Национална концепция за насърчаване активния начин на живот на възрастните хора (2012 – 2030).

Документи на областно и общинско ниво в област Сливен:

- Областна стратегия за развитие на област Сливен (2005 – 2015);
- Стратегия на област Сливен за интегриране на ромите (2012-2020)
- Общински план за развитие на община Сливен 2014- 2020;
- Общинска стратегия за развитие на социалните услуги в община Сливен 2010-2015 и годишни планове;
- Общински план за интегриране на роми и други уязвими групи;
- Стратегически документи, анализи, доклади.

1.2.4 Законодателна рамка

Стратегията следва принципите на законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България– Конституция, Семейен кодекс, Кодекс на труда, Наказателен кодекс, Закон за закрила на детето, Закон за социално подпомагане и правилник за неговото прилагане, Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за интеграция на хората с увреждания и др. както и съответните подзаконови нормативни актове. Разработена е в изпълнение и съответствие с чл. 36б от Правилника за прилагане Закон за социално подпомагане.

1.3 Структура на стратегията

Стратегията за развитие на социалните услуги обхваща следните приоритетни направления:

- „Уязвими деца и техните семейства” ;
- „Лица с увреждания, уязвими хора и общности в неравностойно положение”
- „Стари хора”

В структурата на стратегията е приложена следната йерархия:

Визия – показва как след време бихме искали да изглежда общината;

Приоритети (за всяко направление);

Обща цел (за всяко направление) - намерение във времеви хоризонт на стратегията, което ще съдейства за постигане на визията;

Специфични цели - конкретни и измерими цели за постигане на общите цели;

Мярка: съвкупност от сходни по характер дейности, чрез които се постигат специфичните цели;

Дейност: услуги или съвкупност от услуги, с определено съдържание, капацитет, териториален обхват, местоположение, срок на действие, бюджет, източник на финансиране и изпълнители.

2. Изводи от анализа на ситуацията и оценка на потребностите в община Сливен

Общинската стратегия е базирана на изводите и препоръките от направеното проучване на ситуацията в област Сливен, обобщени в Областен доклад за анализа на ситуацията в област Сливен. Базира се и на „Анализ на ситуацията и оценка на потребностите в Община Сливен” приет с Решение № 21 от 18.12.2015г. на Общински съвет- Сливен.

Проучването на ситуацията в община Сливен е фокусирано върху нуждите от социални услуги, разглеждани в общия контекст на социо-икономическите проблеми, съществуващите политики и мерки за подкрепа на уязвими хора, общности и групи от населението. Обхватът на темите на проучването включва широк кръг социо-икономически проблеми, демографски тенденции, общо състояние на сектора социални услуги- достъп, капацитет и качество на наличните услуги, осигурени ресурси (финансови и човешки). Определени са основните фактори пораждащи риск за различни групи от населението и са идентифицирани основните уязвими групи с характеристики, брой и териториално разположение.

Изводите от анализа на ситуацията са основа за планирането на социални услуги, които да осигуряват: достъп на клиентите; избор на вид и капацитет на услугите; избор на финансиране; междусекторно и междуобщинско сътрудничество.

2.1. Обща характеристика на община Сливен

Община Сливен е разположена в Югоизточна България. Със своите 1 366,6 кв. км тя се нарежда на първо място между общините в Сливенска област. Общината граничи на юг с Ямболска област, на изток- с Бургаска област, на север- с Община Котел , на запад- с Община Твърдица и на югозапад- с Община Нова Загора. Граничното положение на общината се оценява като благоприятно от гледна точка на възможностите за нейното развитие.

Урбанизираната територия на Община Сливен е 37,6 кв. км. По данни от последното преброяване на населението в страната към 01.02.2011 г. в община Сливен живеят 125 268 души, от които 74,6% /93 421/ в градовете и 25,4% /31 847 / в селата. Към същата дата на територията на общинския център живеят 91 620 души, които формират 98,1% от градското население в общината. Населението на общината обитава 45 населени места, от които 2 града и 43 села.

Общинският център гр. Сливен е разположен в подножието на южните склонове и хълмисти разклонения на Сливенската планина. На юг и югоизток е отворен към Сливенското поле, а северно от града, непосредствено от крайните му квартали, започва природният парк Сините камъни. Надморската височина на град Сливен варира от 180 до 300 м. Сливен е разположен върху типичен пороен конус, който се пресича от река Асеновска и притоците ѝ Абланска, Селищка и Новоселска.

Населените места в общината са 43 села и 2 града– Кермен и Сливен, който е административен и стопански център. Останалите населени места са в категорията „големи”, „средни”, „малки” и ”много малки” села. Към 01.02.2011г. по данни на НСИ няма напълно обезлюдени села, но в някои от селата населението е под 100 човека.

Урбанистичната структура на общината е поляризирана – един много голям град, един много малък град /Кермен/, 1 голямо село- Тополчане, средни (1-3 хил. жит.) – 10 населени места, малки (200 – 1000 жители) – 24 населени места и 8 много малки села (под 200 жители). Около 73 % от населението на общината е съсредоточено в град Сливен. Поляризацията на селищната мрежа рефлектира и в структурата на местното самоуправление– един град център на община, един малък град, 38 села са със статут на кметства и 6 села с кметски наместничества, които са под нормативния демографски минимум (150 жители).

Стопанските и обслужващи функции са съсредоточени в гр. Сливен, икономическият облик на селата е селскостопански, с подчертан самовъзпроизводствен характер. Преобладава производство върху арендована земя, реализирано от външни стопански субекти, както и това в дребни стопанства за лична консумация. Като цяло в селата липсват възможности за трудова заетост, обезпечаваща жизнена кариера на млади хора. Структурата на услугите е свързана с категорията на селищата и възрастовия профил на населението. Пълен набор от услуги (здравеопазване, образование, социални услуги, културни прояви, болнично лечение, специализирано образование, туристически услуги) се предоставят в общинския център, който е и областен.

2.2. Население

Икономическото развитие на община Сливен е свързано както с природните ресурси, така и с качеството на работната сила, която е в тясна зависимост от демографските фактори. Демографският потенциал се изменя под влиянието на естественото движение на населението и миграционните процеси.

Населението на общината се характеризира с многообразния си етнически състав българи, турци, роми и др. Компактно население с турски етнически произход живее в селата Новачево, Градско и Вьглен. Ромското население исторически се е обособило в самостоятелни квартали в гр.Сливен, както и в почти всички населени места на общината.

По данни на НСИ от последното преброяване към 01.02.2011 г. броят на населението на община Сливен е 125 268 души. Посочената стойност формира 63,4% от населението на област Сливен. Към 01.02.2011 г., с най-голям брой население се отличава общинският център - гр. Сливен с 91 620 жители, формиращи 73,1% от жителите на общината. На второ място по разглеждания показател се нарежда с. Тополчане с 2 989 жители. От друга страна, с най-малък брой население се отличават селата: Раково, Зайчари, Бозаджии, Вьглен и Изгрев. Другият град в общината- Кермен, заема шесто място по показателя брой население. В периода между последните две преброявания на населението /2001 г. и 2011 г./ жителите на община Сливен намаляват с 10 880 души. Възрастовата структура на общината все още е предимно от „регресивен тип”, тъй като относителния дял на населението в надтрудоспособна възраст е по-голям от този в под трудоспособна възраст. Основните причини за поддържане на тези стойности са свързани със застаряването на населението, промените в репродуктивните му нагласи, развиващите се миграционни процеси и др.

Статистиката от последното преброяване сочи, че ромите са втората по големина етническа група в община Сливен, следвани от самоопределилите се като турци. Лицата от ромски произход в община Сливен представляват приблизително 59.3% от ромското население общо за областта. Като цяло община Сливен може да се счита за типичен район на концентрация на етнически малцинства, като дялът им значително превишава този за страната.

Изводи за основните демографски проблеми в община Сливен:

- Негативна тенденция е отрицателният прираст на населението в общината, а в резултат на това и намаляването на репродуктивните и трудоспособните контингенти. Същевременно се отчита тенденция и на намаляване населението като цяло;
- Обезпокоителна е и тенденцията на застаряване на населението в общината, най-вече в малките населени места и регресивния тип възрастовата структура в резултат на отрицателната демографска тенденция;
- Продължаващи миграционни процеси, поради по-големите възможности за работа и по-добри доходи и по- висок стандарт в по-големите градове, столицата и извън страната;
- Община Сливен е със смесен етнически състав на населението, нарастващ процент на ромско население и концентрация на етнически малцинства с дял значително превишаващ средния за страната.

2.3. Икономическо развитие

Като неразделна част от икономиката на страната, общинската промишленост е сериозно засегната от развиващите се през последните години негативни процеси. В резултат на това рязко спадна производството в редица структуроопределящи

предприятия- машиностроене, текстил и др. Основните проблеми в икономиката на общината са характерни и за цялата българска икономика.

Поради стихийните процеси на пазарната икономика, все още частните малки и средни фирми срещат затруднения в процеса на устойчиво налагане на пазара, но въпреки това се наблюдава трайна тенденция за преустройство и растеж. Сливенска община изостава в своето развитие спрямо другите големи общини в страната, което в значителна степен е в резултат от загубата на позициите като индустриален център в региона и страната. Анализът показва, че инвестициите в реалния сектор през последните години не са били достатъчни да се преодолее изоставането в класацията на областите по БВП на човек от населението, както и по други икономически показатели. Ето защо политиката за повишаване на конкурентоспособността на региона като цяло, но най-вече на работната сила, с цел привличане на стратегически инвестиции, е от първостепенно значение.

Транспорт и транспортни връзки: На територията на общината са развити два вида транспорт - автомобилен и железопътен. Пътната и железопътна мрежа е добре развита. Изградени са пътища, които са добър потенциал за осъществяването на трудовите, туристически и икономически връзки между населените места. Връзките между общинския център и останалите населени места са добри.

Доходи, заетост и безработица: Основният проблем в социалната сфера в условията на криза, характерен не само за община Сливен, но и за цялата страна, е свързан с намаляването на реалните доходи на домакинствата и преструктурирането на потребителската кошница. Нивата на средната работна заплата в общината запазват трайна тенденция да са под средните за равнищата в Югоизточния район, както и по отношение тези за страната. В резултат на икономическата криза нараства броя на хората с ниски или без доходи. В тенденция се очертава и намаляване капацитета на програмите за заетост, като липсва ясна алтернатива, особено по отношение хората с ниски нива на грамотност и образование, които са неконкурентни на пазара на труда.

Ограниченият брой работни места в община Сливен се дължат основно на- малкият брой предприятия, осигуряващи заетост и съответно липса на алтернативни работни места; затваряне на предприятия в резултат от икономическата криза и/или намаляване на обема на производство; миграция и намаляване броя на различни специалисти в трудоспособна възраст и трудова заетост извън общината- в съседни общини или области.

По данни на Дирекция „Бюро по труда” Сливен към 30.06.2015г. коефициентът на безработица е 14, 32 %, докато към 31.12.2010г. е бил 11.81%. В последните години са достигани нива от 17,72% /към 31.12.2013 г./ . Достъпът до заетост е най-силно ограничен по отношение на няколко специфични рискови групи безработни лица: хора без, или с по-ниско от сновно образование; безработни лица с намалена работоспособност; безработни младежи на възраст 18 – 29 години; безработни лица на възраст над 55 години /предпензионна/; безработни лица с регистрация над една година.

Изводи за общите тенденции в икономическото развитие и динамиката на общинската икономика.

- Факторите, които могат да стимулират икономическото развитие на община Сливен са: създаване на условия за икономически растеж на общината, с темпове, изпреварващи средните за страната, чрез привличане на стратегически инвестиции и целенасочени дейности за стимулиране на частната инициатива и предприемачеството, и максимално използване на местните ресурси, традиции и професионален опит на населението;

- Необходими са мерки за разкриване на работни места в общината и заедно с това подобряване на инфраструктурата, което да улесни достъпа до работни места в други населени места, като се запазва местоживеенето;
- Равнището на безработица се е увеличило, като уязвимите групи безработни за община Сливен са: жените, младежите до 29 години, продължително безработните /с престой над 1 година в ДБТ/ и лицата с намалена работоспособност;
- В структурата на безработицата най-голям е дялът на нискообразованите и нискоквалифицираните безработни, което налага необходимост от мерки насочени към повишаване нивата на образование, квалификация и преквалификация.

2.4. Здравеопазване

Демографските процеси, заболяемостта, физическото развитие, факторите на риска за здравето, както и други фактори, свързани с тях, формират здравното състояние на населението. Здравното състояние на населението е тясно свързано с възрастовата му структура, етническа характеристика, социалния статус и здравната култура на населението. Анализите показват, че последното десетилетие на развитие, както на местно ниво така и на национално е белязано от демографска криза, характеризираща се със стабилна де популация, при която относителният дял гражданите над 60 годишна възраст е значителна част от общото население.. Процесите на стареене се проявяват по силно в селата на общината. Три са главните причини за тези процеси- спад на раждаемостта, покачване на смъртността, намаляване на естествения прираст при интензивна емиграция и то предимно на младото население. Застаряването на населението в общината поражда множество допълнителни медико-социални, икономически, психологически и правни проблеми. Миграционните движения, които се развиват паралелно с процеса на стареене, както и ниската раждаемост, водят до неравномерно териториално разположение на стари хора и се формират териториални единици с концентрация на предимно стари хора. Структурата на заболяемостта в общината е в посока завишаване на заболяванията от групите на сърдечно-съдови, инфекциозни, онкологични, ендокринологични, психични заболявания. Все още остава значим проблем ранната раждаемост- под 20-годишна възраст на майката, като немалък е и броя на раждания от майки под 18 годишна възраст. При предоставянето на здравните услуги в общината се извеждат някои **негативни изводи**:

- Неравномерно териториално разпределение на практиките и на здравните услуги. Налице е струпване на здравни структури в гр. Сливен /общински и областен център/, като в останалите населени места, особено в отдалечените от общинския център са недостатъчно задоволени потребностите от медицински и здравни грижи;
- Достъпът до добре организирана неотложна помощ в малките и отдалечени селища е затруднен;
- Непривлекателни лекарски практики, които остават свободни;
- Нарастване броя на хоспитализациите, на случаите с късна диагностика и настъпващи усложнения и в крайна сметка влошаване на здравния статус на населението;
- Демографското остаряване на населението поставя допълнителни изисквания пред структурата на здравните потребности, поради обстоятелството, че възрастните хора са носители на повече от едно хронично заболяване, което води и до по-големи разходи за здравно обслужване.

- Липса на достатъчно и различни специалисти в малките населени места, което затруднява достъпа на пациентите до този вид медицинска помощ, а често води и до забавяне на диагностично-лечебния процес.

2.5. Образование

Образованието е основен фактор за социална интеграция и професионално развитие. Неблагоприятно въздействие върху тези процеси оказват запазване или увеличаване мащабите на неграмотността, както и влошаването на образователната структура сред младите хора. В редица случаи неграмотността се съпровожда със социални рискове- безработица, бедност, липса или недостатъчни грижи за здравето и образованието на детето, отклоняващо се поведение и др. В общината групите на хората с основно /27 105 д./ и по-ниско от основното образование /11 892 д./ са значими, независимо от факта, че няма данни за разделение по пол, трудова заетост или липса на такава, както и евентуална принадлежност към етнически малцинства. По данни от последното преброяване в общината има и 3 488 души, които никога не са посещавали училище. Значима е и групата на хората със завършено средно образование /45 347д./. Това неминуемо се отразява негативно върху социално-икономическата ситуация в общината, конкурентноспособността на пазара на труда и съществуващия ресурс за развиване и повишаване доходите. В съчетание с разрастващите се миграционни процеси, предимно на хора в трудоспособна възраст картината на образователното ниво в общината е изключително тревожна.

Съобразно статистическата информация в общината за 2015г. има 185 деца, необхванати от образователната система, като в годините назад броят им също е значителен.

По данни на Регионален инспекторат по образованието- Сливен за учебната 2014/ 2015 година училищната мрежа в община Сливен има следния вид: Начални училища (НУ)- 2; Основни училища (ОУ)- 19; Средни- общообразователни училища (СОУ)- 5; Професионални гимназии- 5, ПМГ- 1; ГПЗЕ- 1, Хуманитарна гимназия- 1, Спортно училище-1, Художествена гимназия -1, Помощно училище-1, Социално-педагогически интернат-1.

За учебна 2014/ 2015 години община Сливен има 42 детски заведения, от които 7 ясли, 1 седмична детска градина(СДГ), 24 целодневни детски градини(ЦДГ), 2 обединени детски заведения(ОДЗ), 8 полудневни детски градини(ПДГ), както и 4 яслени групи към 2 ОДЗ. От посочените заведения в град Сливен функционират 10 ЦДГ, 7 ясли, 1 СДГ и 2 ОДЗ, а останалите заведения функционират в други населени места на общината. В сферата на придобиването на висше образование функционират две учебни заведения.

Изводи:

- В условията на увеличаване броя на хората в трета възраст образователната инфраструктура ще се променя динамично;
- Ще се утвърждава мрежа от учебни заведения, съобразно броя на учениците, кадровата обезпеченост на учебните заведения и средствата за издръжка на образователната инфраструктура.
- Ще се променя и мрежата от детски градини на базата на финансовите възможности на общината, като наложителни са допълнителни мерки за привличане на отпаднали от образователната система деца с цел продължаване на образованието им.
- Липсват достатъчно достъпни механизми за повишаване образователното равнище на пълнолетното население;

- Отчита се тенденция на намаляване броя на учениците и процеси на закриване на училища;
- Структурата на учебните и детски заведения не обхваща цялостно всички населени места в общината, което е допълнителен рисков фактор пораждащ миграционни и други процеси.

2.6. Жилищна среда

Община Сливен разполага с 580 бр. общински жилища, от които 569 в гр.Сливен и 11 в гр. Кермен. На територията на общината има и 40 бр. къщи, определени за настаняване на крайнонуждаещи се граждани. Общият брой на картотекираните за общинско жилище за 2015г. е 118. По-голямата част от общинските жилища са на последни и партерни етажи в едропанелни блокове. Като цяло общинските жилища се нуждаят от поредица текущи ремонти, а немалка част и от основен, което обосновава тяхната неефективност понастоящем. Проблем създава и факта, че основната част от общинските жилища са разположени в сгради със смесена собственост.

През последните 10 години чрез договори на предприемачески принцип за отстъпено право на строеж върху общински терени са изградени 72 броя апартаменти .

Наличие на обособени ромски общности в квартали и махали в почти всички населени места в общината. с на етническо малцинство в кв. „Надежда“ на територията на Община Сливен. Като цяло за обособените квартали и махали с етнически малцинства е характерно сравнителното ниското ниво на развитие на инфраструктура и жилищна среда /липсваща или крайно неподдържана пътна мрежа, липсваща или недостатъчно развита и действаща канализация, енергийна мрежа и др./ . Типичното ромско гето е масово застроено с пренаселени сгради, в преобладаващата си част, неотговарящи на строително-техническите и санитарно-хигиенни изисквания.Голяма част от сградите са без строителни книжа, т. е. не са законни. Една част от тях са на частни терени, други на общински.

Изводи:

- Общинските жилища са разположени неравномерно по територията на общината, като в селата почти няма такива;
- Жилищните квартали и комплекси в градовете също са недостатъчно благоустроени. Панелните сгради не удовлетворяват нормалните изисквания за жилищен комфорт;
- Липсват механизми, които да стимулират инвестиции в тази насока, което ограничава възможностите на общинск власти да провеждат социална жилищна политика;
- Общината е изключително затруднена да осигури жилища на нуждаещите се.

2.7. Идентифицирани рискови групи и потребности

2.7.1. В Анализа на ситуацията и оценка на потребностите на община Сливен, а в последствие и в Областния анализ са се изведени **основни фактори**, които пораждат риск за различни групи от населението. Тези фактори са свързани с:

- Безработица и ограничен достъп до заетост;

- Ниски доходи и зависимост от подкрепата на близки – възрастни с увреждания с нужда от подкрепа във всекидневния живот, хора в пенсионна възраст;
- Структурата на семейството – пълно или непълно семейство, многодетни семейства, здравословни и образователни проблеми;
- Увреждане и/или сериозни здравословни проблеми на лицето или на член от семейството;
- Ниско образование (включително и неграмотност), липса на професионална квалификация, които водят до неравностойна позиция на пазара на труда и социална изолация;
- Социално изключване и принадлежност към уязвими етнически малцинства и семейства, в които децата рискуват да повторят социалния модел на родителите си – характерно за населени места и квартали с компактни групи етнически малцинства;
- Изолираност на населеното място с нарушени транспортни връзки с общинския и областния център, достъпа до услуги;
- Възраст – концентрация на пенсионери и стари хора, живеещи в изолираните малки населени места, с крайно ограничен достъп до здравна грижа и услуги.

2.7.2. Характеристика на рисковите групи в община Сливен

Една от най-заstraшените групи в риск са **децата**, които се разглеждат като деца, отглеждани извън биологичното семейство и деца, отглеждани в семейство.

2.7.2.1. Деца, отглеждани извън биологичното семейство

Деца, изоставени на ниво родилен дом

По данни на Дирекция „Социално подпомагане” община Сливен за периода 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 и 2015г./до 30.06.2015г./ на ниво родилен дом в община Сливен са изоставени общо 117 деца. През 2010г. това са 25 случая, за 2011г. това са 21 случая, за 2012г.- 28 случая, за 2013г.- 16 случая, за 2014г.- 23 случая, за 2015г. /до 30.06.2015г./- 4 случая. Независимо от статистическите данни и съпоставянето им с тези от предишен период не може да се направи категоричен извод за тенденция на намаляване случаите на изоставени деца на ниво родилен дом. Дейността по превенция на изоставянето на ниво родилен дом е слабо звено в системата за закрила на детето поради редица причини, сред които са закъснялата интервенция, различното разбиране на понятието „Изоставяне” от различните ангажирани институции, липсата на развити услуги и междусекторно сътрудничество в насока ранно установяване на рискова бременност, ранна интервенция и др. Свидетелство за това е трайната тенденция на непълна заетост на услугата Звено „Майка и бебе” и същевременно високия процент настанени деца в специализирана институция /ДМСГД/, веднага след тяхното раждане. Недостатъчно развит и използван е все още ресурса предоставян от страна на услугата „Приемна грижа”, която бележи значителни темпове на развитие сравнимо с други общини в страната. За преодоляване на проблемите с тази рискова група биха могли да се очертаят няколко основни сфери на въздействие:

- Превантивна работа в рискови общности; превенция на нежелана бременност; ранно установяване на рискова бременност и стартиране на комплексна социална работа по време на бременността;
- Предоставяне на подпомагане и устойчиви услуги на майките;

- Съвместна работа с представителите на системата на здравеопазването за промяна на нагласите и уеднаквяване на базова терминология, подобряване координацията между ангажираните институции и НПО;

- По ефективно използване на разкритият през 2014 г. Център за майчино и детско здраве, ресурса на Звено „Майка и бебе”, услугата „Приемна грижа” и др.

Деца, настанени в специализирани институции

На територията на община Сливен функционират две специализирани институции за деца: - Дом за медико- социални грижи за деца (ДМСГД)- Сливен с капацитет 65, в който към 06.2015г. са настанени 46 деца- 44 на възраст от 0 до 3 години /10 от децата са с увреждане, а 34 са без увреждане/ и 2 деца са на възраст от 4 до 7 години /и двете деца са с увреждане/; Социално- педагогически интернат (СПИ) с. Драгоданово с капацитет 60 легла като общият брой деца, обучавани/настанени в СПИ към 30 юни 2015 г. е 30. В резултат от планиран и изпълнен процес на закриване на институциите за деца с увреждания през 2015 г. е закрит Дома за деца с умствена изостаналост / ДДУИ/ в гр. Кермен. В гр. Сливен осъществяват дейност 4 Центъра за настаняване от семеен тип с общ капацитет 50 места, като два от центровете са за деца/младежи с увреждания и 2 за деца/младежи без увреждания.

Независимо от текущите процеси все още липсва цялостна информация за броя и профила на деца от община Сливен, които през годините са настанявани в специализирани институции от различен тип извън общината, особено от гледна точка на факта, че преобладаващата част от тях вече са навършили пълнолетие.

Основните сфери на въздействие насочени към преодоляване на съществуващите проблеми се изразяват най-общо в това, че мерките за закрила на деца, настанени в специализирани институции или услуги от резидентен тип трябва да обхващат и техните родители, със съответни комплексни мерки за подкрепа, включващи подпомагане на родителите за излизане от кръга на социална изолация, компенсиране на образователните пропуски; квалификация, заетост; повишаване на увереността на родителите в способностите да оглеждат детето си, предоставяне на форми на дневна грижа в подкрепа на родителите при отглеждане на децата им и др. Същевременно е необходима и целенасочена работа за възстановяване на връзките между детето и неговите родители с цел устойчива реинтеграция в случаите когато това е в интерес на детето. За децата, които нямат реален шанс да бъдат в семейна среда- близки или роднини, приемни родители или осиновители е необходимо внимателно планиране на услуги от резидентен тип, като спецификата на същите е съобразена както с реално изведени потребности, така и нормативните изисквания за тяхното функциониране.

Деца, настанени при близки или роднини

Настаняването на деца при роднини или близки, като мярка за закрила намира своето приложение. Същността на мярката е много близка до народопсихологията и традиционно утвърдилите се форми на споделена грижа. Настаняването дава възможност от една страна за осигуряване на позната семейна среда на „дете в риск”, а от друга - регламентирани възможности за подкрепа, както финансова и консултативна, така и свързана с ползване на услуги в общността. Към 30.06.2015г. броят на новонастанените при близки или роднини деца с натрупване е 37, по данни на Дирекция „Социално подпомагане” Сливен /значително по-малък сравнено с предходния анализиран период/. През 2010 г. в семейство на роднини и/или близки са новонастанени 3 деца, през 2011 г. –

5 деца, през 2012- 2 деца, през 2013 г.- 11 деца, през 2014г.- 4 деца, а до 30.06.2015 г.- 7 деца.

Проблемите в тази група основно са свързани с трудностите, които срещат роднините при отглеждането, отсъстващ родителски контрол и необходимост от повече материални средства, с които децата да разполагат. За броят деца с родители в чужбина, които се отглеждат от своите близки, но не са били настанени по реда на Закона за закрила на детето (ЗЗД) в семейства, няма точна информация. В много отношения тази група е близка до децата, настанени при роднини или близки, с тази разлика, че случаите не са в ползването на отдел „Закрила на детето”.

Децата, настанени в приемни семейства

Настаняването на дете в приемно семейство е свързано с решение на конкретен проблем. Въпреки увеличаващия се брой на децата настанени в приемно семейство, данните на ДСП за извършените настанявания налагат извода, че приемната грижа все още остава поле за действие и е недостатъчно развита, като възможност за отглеждане на „дете в риск” в семейна среда, особено от гледна точка използване възможностите за осигуряване семейна среда за новородени, непосредствено след изписване от родилно, както и за други рискови групи деца, вкл. и тези в конфликт със закона. Към 30 юни 2015г. от страна на Отдел „Закрила на детето” при Д”СП” Сливен в приемни семейства са настанени и се отглеждат 32 деца. Основните проблеми на тази група са свързани основно с потребностите на децата да получават адекватни грижи и съответно потребностите на приемните родители да бъдат подкрепени при предоставяне на услугите.

Мерките за преодоляване на проблемите са свързани от една страна основно с прецизиране процеса на оценка на децата, които се нуждаят от услугата и ясно извеждане на приоритетните групи, както и прецизиране на процеса на проучване и утвърждаване на кандидати за приемни родители. От ключово значение е и процеса на напасване на конкретно дете с приемно семейство.

Осиновени деца

За децата, останали без родителска грижа, чиито статут позволява, най-подходящата мярка за закрила е осиновяването. Липсват данни за броя на осиновените деца в община Сливен. Съгласно действащата нормативна уредба, осиновените деца се наблюдават задължително от отделите „ЗД” към Д СП.

2.7.2.2. Децата, отглеждани в семейството

Децата с увреждания

Децата с увреждания отглеждани в семейна среда са специфична рискова група с множество специфични потребности, която изисква съществена междусекторна координация на местно и регионално ниво за тяхното удовлетворяване. Общият брой на децата с увреждания в община Сливен към 30.06.2015 г. по данни на Дирекция „Социално подпомагане” е 375. Направените анализи сочат, че съществуващите услуги за деца с увреждания са недостатъчни или ресурсно ограничени.

За тази рискова група могат да се изведат следните базови проблеми: Липса на достъпна среда / броя и разпределението на изградените рампи за инвалидни колички е ограничен, като дори и да могат да се използват безпроблемно може да се достигне само до фойето на съответната сграда, след което има други ограничения-липса на асансьор, адаптирани тоалетни и др./; Липса на възможности за ползване на адаптиран транспорт от селата до съответните здравни и други услуги; Недостатъчно средства за осигуряване на

необходимите здравни грижи- лекарства, специализирано лечение, системна рехабилитация, както и наем на жилище, покриване на разходи за консумативи и др.; Затруднен достъп до образование; Липса на диференцирани услуги за деца с различни по вид и степен увреждания; Концентрация на услуги в областния град; липса на междусекторни механизми за подкрепа на родителите на децата и др.

Необходимостта от подкрепа е характерна за всички семейства с деца с увреждания, но тази необходимост е особено отчетлива и ясно изразена при следните свързани групи в риск: самотни родители; семейства, в които единият партньор е личен асистент; многодетни семейства с деца с увреждане; семейства на прага на бедността.

Деца, отглеждани в семейства в риск

Деца в непълни семейства

По данни на Дирекция „Социално подпомагане” Сливен към 30.06.2015г. в общината самотните родители отглеждащи деца и получаващи месечна помощ по чл. 9 от ППЗСП са 320. Няма данни за тяхното разпределение по населени места и/ или принадлежност към определена етническа група, както и до каква степен попадат в обхвата на други рискови групи.

Деца в многодетни семейства

По данни на Дирекция „Социално подпомагане” Сливен към 30.06.2015г. в рамките на общината многодетните семейства отглеждащи деца и получаващи месечна помощ по чл. 9 от ППЗСП са 893. Няма данни за тяхното разпределение по населени места и/ или принадлежност към определена етническа група. Съществуващата неофициална информация сочи, че основно това са деца в ромски семейства живеещи на територията на общината. Няма официални данни и каква част от децата настанени в специализирани институции са от многодетни семейства. Съществуват достатъчно данни показващи, че децата в многодетни семейства са част и от групата на нередовно посещаващите училище, както и от ранно отпадащите от системата на училищно образование. За създаване на условия за равен шанс и адекватно социално включване на тези деца е необходимо обхващането им в ранна възраст в детска градина и в целодневна форма на организация на образованието, което ще подпомогне социално слабите родители в отглеждането им.

Деца, отпаднали от училище

По данни на РИО /на областно ниво/ броят на децата, отпаднали от училище през учебната 2014 – 2015 г. е 489, като спрямо учебната 2010-2011 г., броят им е по-висок с 46 деца, а съпоставен с учебната 2012 – 2013 г. броят им отбелязва малък спад – с 32 деца. Официалните данни отчитат увеличаване броя на отпадащите от училище деца, но практиката на ангажирани институции индикира тенденции на увеличаване на децата, трайно не посещаващи училище. Липсва специализирано изследване на проблематиката, но в значителна степен разминаванията между официалните данни и регистрираните от експерти тенденции се дължат на обвързаното финансиране на училищата с броя на записаните за обучение деца. Могат да се изведат следните проблеми при работата с тази група:

-Недостатъчен ресурс на отдел „ЗД” в Д „СП” Сливен за цялостно обхващане на случаите в общината;

-Недостатъчно използване капацитета на КСУДС- Сливен за работа с идентифицирани деца в риск от отпадане;

-Липса на цялостни, обективни, официални данни за учениците, които трайно не посещават училище.

-Недостатъчно развити услуги в общините за подкрепа на тази група, както и на техните семейства.

Деца, жертви на насилие:

Насилието над деца е изключително актуален и разрастващ се проблем с множество крайно негативни ефекти върху цялостния процес на израстване и развитие на неговите жертви. По данни на отдел „Закрила на детето” в Дирекция „Социално подпомагане” община Сливен случаите на деца- жертва на насилие за периода 2010- 2015/към 30.06.2015г./ е 115, което показва нарастване спрямо анализа от 2010г. Данните отчитат отворени случаи в системата за закрила, но най- вероятно мащабите на проблема са много по- големи. По данни представени от МВР- Сливен случаите на насилие за същия период са 170, като преобладават случаи на сексуално и физическо насилие. Прави впечатление липсата на регистрирани случаи на домашно насилие, като се предполага, че най-вероятно такива случаи съществуват, но за това не се съобщава на органите на реда. Немаловажни са и данните за децата получили полицейска закрила като спешна мярка, като за периода те са 56. На местно ниво не е извършено достатъчно представително проучване, което да очертае мащабите на проблема с деца - жертва на насилие, да изведе евентуални специфики и да очертае основните направления на дейност в насока превенция и подкрепа. Липсват и устойчиви училищни програми за превенция на насилието и оказване подкрепа на неговите жертви. Неразвита е и системата за защита на жертвите на домашно насилие.

Деца с проблемно поведение

Официалната информация на ангажирани институции (отдел „ЗД”, МВР, МКБППМН и др.) дава основание за извеждане на децата с проблемно поведение като отделна целева група изискваща особено внимание и планиране на специфични услуги. Най-често с тези деца работят МКБППМН и ДПС към РПУ. Практиката показва, че все още тези деца не са приоритетна група за системата за закрила, като се установява и различен подход към конкретното дете от страна на специалистите прилагащи ЗЗД и ЗБППМН.

Децата в конфликт със закона са друга специфична група изискваща целенасочено внимание и планиране и развиване на услуги. Този процес, макар и в начален етап се реализира на територията на общината, особено предвид изпълняващото се партньорство с УНИЦЕФ България.

Малолетните извършители на противоправни прояви, регистрирани в Детска педагогическа стая за 2010г. са 22, за 2011- 5, за 2012- 14, за 2013- 9, за 2014- 8, към 30.06.2015г.- 10. Значителен е броят на непълнолетните(14-18 години), извършили противообществени прояви и престъпления. По данни на ОД на МВР Сливен непълнолетните, извършили противообществени прояви, регистрирани в ДПС през 2010 г. са 120, през 2011 г. те са 121, през 2012 г. – 114, през 2013 те са 93, през 2014 г. – 94 и към 30.06.2015 г. те са 93. Непълнолетните, извършили престъпления през наблюдавания период са както следва: 2010 г. – 82; 2011 г. – 106; 2012 г. – 111; 2013 г.- 71; 2014 г. – 82 и към 30.06.2015 г. – 26. Обнадеждаващо е, че по данните на ОД на МВР Сливен техният брой намалява през 2013 г. и 2014 г.

Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН) - община Сливен понастоящем е основен субект в системата на превенция и противодействие на асоциалните прояви и престъпността на малолетните и непълнолетните на ниво община. Независимо от настъпващите промени в системата на младежко правосъдие и развиване дейността на нови социални услуги имащи за основна целева група децата в конфликт със закона МКБППМН има своето място в процеса на работа с тази специфична група деца и младежи.

2.7.2.3. Възрастни хора (пълнолетни) с увреждания

Основен източник на информация за пълнолетните лица с увреждания в общината е Дирекция „Социално подпомагане”, като предоставените данни са по отношение лицата с увреждания подпомагани на различно нормативно основание и попадащи в различни категории инвалидност. Данни за инвалидизираните лица, по диагнози, пол и възраст, са предоставени и от Националният център по обществено здраве и анализи /НЦОЗА/ чрез Регионална здравна инспекция Сливен, но данните са само на областно ниво и само за първично инвалидизирани лица.

Това обстоятелство не дава възможност за създаване на пълна картина на проблема по общини и населени места, което затруднява процеса на анализ и съответно планиране на адекватни услуги за тази значителна по брой и разностранна проблематика целева група. По данни на Дирекция „Социално подпомагане” община Сливен към 30.06.2015г. в община Сливен има 6828 лица с увреждания, от които преобладаващата част живеят в гр. Сливен.

Необходимите мерки за подкрепа се изразяват основно в:

- Осигуряване на алтернативни форми на заетост и на подходящи форми на социално предприемачество;
- Предоставяне на битови услуги за хора с увреждания в невъзможност да поддържат самостоятелно дома и домакинството си;
- Предоставяне на почасови и дневни форми на грижа;
- Осигуряване на достъпна среда и на достъп до средата;
- Осигуряване на достъп до здравни услуги и лечение;
- Разширяване на възможностите за развлечение и социализация.

Възрастни с увреждания, настанени в специализирани институции

На територията на община Сливен има една институция за възрастни хора с умствена изостаналост. Капацитетът на ДВХУИ селище Качулка е 240 лица. От настанените в Дом за възрастни хора с умствена изостаналост- Качулка, които към 30.06.2015 г. са 239 човека много малка част са от населени места в общината. Това обстоятелство в изключително голяма степен затруднява процесите на поддържане контактите с роднински кръг и деинституционализацията като цяло.

Лица с психични заболявания

По данни на РЗИ Сливен /на областно ниво/ през последните години се очертава тенденцията на увеличаване честотата на психичните заболявания. През последните три години нивото на болестност при психичните заболявания се запазва, като през 2012 г. се регистрират 68,70 заболявания на 1000 души от населението, през 2013 г. – 69,15 заболявания на 1 000 души, а през 2014 заболяванията са 67,22 на 1000 души (2,46% в общата структура на болестността). Като цяло тази тенденция се запазва и при новооткритите заболявания в този клас болести. През 2014 г. обаче са регистрирани 4 833 заболявания, което е с 1086 заболявания повече от предходната година.

Следва да се има предвид, че тъй като психичните разстройства относително рядко довеждат до бърза смърт, това често е причина за пренебрегване на тяхната висока социална цена. Затова според експертите на РЗИ – Сливен реалната заболеваемост на населението от областта вероятно е по-висока. Също по данни на РЗИ Сливен в периода 2010 – 2014 г. броят на

първично инвалидизираните лица над 16 г. възраст с диагноза „Психични и поведенчески разстройства“ в област Сливен е сравнително постоянен, като през 2010 г. е бил най-висок – 67 лица, след което отчита намаление и през следващите години на периода е както следва: 2011 г. – 59 лица; 2012 – 57; 2013 – 55 и през 2014 г. броят на първично инвалидизираните лица над 16 г. възраст с диагноза „Психични и поведенчески разстройства“ е 56.

Липсват разкрити услуги от резидентен тип за тази целева група, която концентрира множество потребности и нужди. Разкритият Дневен център за възрастни с психични разстройства в гр. Сливен е единствената в областта услуга в общността за тази целева група и тя е с недостатъчен капацитет. В процеса на планиране на услуги, както на областно, така и на общинско ниво е необходимо прецизиране на съществуващите данни не само по отношение броя на лицата а и от гледна точка тяхното местоживееие и съответно планиране на социални услуги, които биха отговорили на изведените им потребности.

Възрастни хора с увреждания в отдалечени от общинския център населени места

Представените данни показват наличието на групи от хора с увреждания, както и тяхното разпределение по населени места. В по-големите села, както и в гр. Кермен има значими групи на хора с увреждания. За групата на хора с увреждания в отдалечените населени места е особено остър проблема с липсата или недостатъчно развити социални услуги, като напр. факта, че немалка част от старите хора имат ограничен достъп до програма „Личен асистент“ както и до други услуги. Ограничени като обхват са и услугите предоставяни от Домашен социален патронаж.

Евентуалното планиране на мобилни услуги изисква да се проучи и вида на заболяванията, но от практиката при реализирането на програми и проекти може да се направи обоснован извод, че има изявена основна потребност от „Домашен помощник“ или ”Личен асистент”. Отговор на определени потребности би дало и развиване на мобилни услуги свързани с първично здравеопазване и др.

2.7.2.4. Стари хора

Стари хора, настанени в специализирани институции

На територията на гр. Сливен функционира Дом за стари хора с капацитет 120 места, в рамките на които е обособено и специализирано лежачо отделение. От данните за чакащите за настаняване с подадени в ДСП Сливен документи- 95 лица е видна потребността от разкриване на подобни социални услуги от институционален или резидентен тип.

Лицата, които подават документи за настаняване и изразяват желание да постъпят в специализирана институция за социални услуги посочват като основна причина нуждата от социални контакти и поемане на всекидневните грижи. В много случаи мотив е и отказа на децата им да поемат отговорности по отглеждане на родителите си.

Самотни стари хора

Представените данни и съществуващата информация от ангажирани институции определят самотните стари хора, като една от основните групи в риск в община Сливен. Характерно за общината са и разпръснатите и отдалечените от общинския център населени места. Отдалечените села са и слабо населени, което от финансова гледна точка поставя общината в неизгодна позиция при предоставяне на социални услуги. Изолираността и

обезлюдяването на селата обрича живеещите в тях хора, доколкото взаимопомощта е основният ресурс на подкрепа, с който разполагат.

Не се събира регулярно и навсякъде информация за самотно живеещи стари хора. Този проблем е особено сериозен в община Сливен, където мащабът на населението и начинът на живот в големия град предполагат именно тези хора да са сред най-уязвимите индивиди и групи. Липсата на информация за тях означава, че спрямо тези хора не могат да бъдат предприети добре планирани мерки за превенция и преодоляване на социални рискове.

Основните проблеми, които излизат от извършените проучвания, както и от представители на целевата група са:

- Затруднен достъп до здравни услуги;
- Затруднен достъп до лекарства след затварянето на аптеките в малките населени места. За закупуването на лекарства старите хора зависят от отиващите в града и от близките си.
- Необходимост от подкрепа при водене на домакинството. От предоставяните услуги най-предпочитани са Домашният помощник, Личен асистент и Домашен социален патронаж, които в зависимост от спецификата на отделните случаи удовлетворяват различни групи потребности. Значителна част от хората предпочитат при предоставяне на услугите да приемат познат от селото, на когото имат доверие.
- Недостатъчни средства за издръжка. След купуването на най-необходимите лекарства, оставащите средства за храна са недостатъчни;
- Нужда от медицинско наблюдение (измерване на кръвно и др.).
- Нужда от общуване и социални контакти;

Необходимите мерки за подкрепа, идентифицирани от хората в пенсионна възраст се изразяват основно в достъпност на домашния социален патронаж; осигуряване на възможност за ползване на услуги за закупуване на лекарства, плащане на сметки и др.; достъп до здравни услуги и до спешна медицинска помощ; подобряване на комуникация между старите хора в малките изолирани населени места и център за бърза помощ и подкрепа; осигуряване на помощ при водене на домакинството; осигуряване на възможност за общуване и развлечения.

2.7.2.5. Уязвими хора и общности в неравностойно положение:

Непълнолетни и млади родители

В тази целева група спадат млади родители и семейства, с които се работи за изграждане на умения за отговорно родителство и подкрепа при приемане и отглеждане на детето. Често тези родители се нуждаят и от допълнителна подкрепа, за да могат да продължат образованието си и професионалното си развитие. Към целевата група спадат и непълнолетните майки.

Хора с основно и по-ниско образование

Факторът ниско ниво на образование е предпоставка за трайно изпадане в бедност и социална изолация. Хората без или с по-ниско от основно образование по данни от Дирекция „Бюро по труда“ са 4440 души или 58.73 % от регистрираните безработни. Вероятно броя на тези хора в общината е по- висок. Образованието излиза като фактор в случаите на социална изолация и бедност.

-Социална изолация и бедност на родители на деца, настанени в институции от ромски произход;

-Трайна социална изолация и бедност на граждани от ромски произход.

Безработни

Съществува тенденция към увеличаване на безработните, особено отчетлива в анализирания период. Данните отчитат, че значителни са групите на безработните без, или с по-ниско от основно образование; безработните лица на възраст над 55 г. и големият брой безработни лица, които имат регистрация в ДБТ над 1 година. Това показва нуждата от специални интервенции към тези групи в риск.

Стабилна група на пазара на труда са и безработните лица с намалена работоспособност.

Безработицата на трудоспособните хора, на които се разчита да осигурят средства за основни базови потребности за семействата си, се отразява на качеството на живот на всички негови членове и особено на децата.

Етнически общности в неравностойно положение

В настоящата група влизат социално изолирани лица, предимно от малцинствен произход. В групата са налице различни фактори, подкрепящи бедността – ранно отпадане от училище, ниско образование и квалификация на голяма част от жителите, трайна безработица и липса на трудови навици за част от тях, ограничени възможности за заетост, лоши битови условия, липса на достъп до здравни, социални, образователни услуги.

В тази група попадат семейства в неравностойно положение, чиито деца с голяма вероятност ще повторят модела на социална изолация на своите родители. За да се наруши процеса на цикличност е необходима комплексна интервенция насочена срещу бедността като многоаспектно явление, която да подпомогне семействата за осигуряване на условия за социално включване и развитие на своите деца.

Семейства в бедност

Няма официални данни за броя на семействата в бедност на територията на общината, като причините за това се коренят предимно в различното разбиране на понятието бедност и липсата на унифицирани критерии за неговото идентифициране сред населението. Бедността е явление с много измерения, което не се ограничава с въпроса за липса на доходи сред части от населението. Членовете на тези семейства попадат в множество различни групи в риск, като базово е нужно да се осигури социална подкрепа и достъп до услуги както на родителите, така и на техните деца.

По данни на дирекция „Социално подпомагане, към 30.06.2015 г. лицата, получаващи месечни социални помощи в община Сливен са 2893.

Специфична категория е **детската бедност**. Съгласно една от концепциите (използвана от изследователски център на УНИЦЕФ) детската бедност е ситуация, при която детето има стандарт на живот, който не допринася за неговото физическо, умствено, духовно, морално и социално развитие. Измеренията на детската бедност предполагат изследване на взаимовръзки и тенденции сред децата, но като цяло се отнасят до няколко сфери- здравеопазване, образование, социално включване и личностно развитие, както и други, нововъзникващи потребности на децата, които тепърва би следвало да са обект на специализирано внимание. Пряка последица от бедността при децата е нарушаване на техните права и значително ограничаване на възможностите за бъдещо развитие. Същевременно, нарушаването на основни права на децата по различни причини е предпоставка за бедност и проява на различни форми на дискриминация.

2.8 Изводи за наличните социални услуги

2.8.1 Общи изводи за наличните социални услуги

- Предлагащите социални услуги на територията на общината не покриват всички потребности и не обхващат всички рискови групи;
- На територията на общината не функционират изкуствено създадени услуги, които да не посрещат конкретни идентифицирани нужди;
- Преобладават услугите в общността, както за деца така и за лица с увреждания и възрастни хора, но същите все още са ограничени по вид и възможности за равномерно обхващане на всички рискови групи;
- Предоставянето на съществуващите социални услуги е съсредоточено основно в общинските центрове, като недостатъчно развит е мобилния елемент от предоставяните услуги, както и социални услуги базирани в населени места извън общинския център;
- В общината съществува относително разнообразие на предоставяните услуги задоволяващи потребности на възрастни хора, лица с увреждания, деца в риск, като се отчита тенденция на увеличаване броя и вида на предоставяните услуги;
- Наличието на значителна като капацитет специализирана институция за възрастни хора с увреждания и липсата на развити алтернативни услуги ще създаде значителни затруднения в процеса на реална деинституционализация. Допълнително утежняващ фактор е и профила на потребителите от гледна точка местоживеене преди настаняването;
- Съотношението между специализирани институции и услуги в общността е неравномерно от гледна точка наличен капацитет, като същевременно е ясно очертана липсата на алтернативни на институционалната грижа за възрастни хора с увреждания услуги в общността;
- Все още недостатъчно развити са социалните услуги насочени към превенция на риска от социално изключване, като доколкото са налични те функционират в общинския център Сливен;
- Наличието на резидентни услуги за деца и младежи и същевременната липса на достатъчно добре развита мрежа от подкрепящи услуги създава предпоставки за недостатъчно ниво на гарантиране правата, интересите и потребностите на потребителите;
- Недостатъчно развит е процеса на възлагане управлението на социални услуги на външни доставчици;
- Липсват или са недостатъчно квалифицираните кадри, които могат да се насочат към предоставяне на услуги в малките населени места в общините от областта. В тази връзка е неразвита мрежа от услуги в населени места извън общинските центрове;
- Липсват услуги за специфични общности и групи в неравностойно положение, както и за някои услуги за групи деца и възрастни в риск;
- Липсват алтернативни услуги от типа на Социално предприятие и др.;

- Възможностите за предоставяне на услуги, които не са пряко обвързани с отпускане на финансови средства са все още ограничени поради неприемане от страна на потребителите на тяхната необходимост;
- Изискуемите процедури при предоставяне на услуги срещат съпротиви и неприемане от страна на потенциални потребители от етнически малцинства, което нерядко води до отказ от ползване на услуга, независимо от изведената потребност;
- Недостатъчно интегрирани социално-здравни услуги.

2.8.2. Общи изводи за услугите за деца:

- Услуги в общността за деца са развити предимно в общинския център. Недостатъчно развит е мобилния елемент на предоставяните услуги;
- Все още няма достатъчно развит набор от услуги по превенция, които да оказват подкрепа на родители и деца, с акцент в ранна детска възраст, които да подпомагат отглеждането и възпитанието на децата, като същевременно създават реални възможности за подкрепа и на семейството;
- Предвид методическото си структуриране съществуващите услуги повече са фокусирани върху децата и почти не се отнасят към родителите и налични рискови групи в областта;
- Специализираната институция от типа на ДМСГД не предлага в достатъчна степен организация на живот, близка до семейната среда. В изключително важната ранна възраст децата престояват в институция, като рядко се стига до реинтеграция в биологичното семейство;
- Все още Приемната грижа е недостатъчно добре развита, особено по отношение настаняване в приемно семейство на новородени и деца в ранна възраст, както и по отношение други рискови групи, като деца в конфликт със закона и др.;
- Съществува риск броят на деца (от 0 до 3 години), настанени в специализирана институция да се запази, тъй като липсват достатъчно услуги, които да предотвратяват ранното настаняване на деца в институция;
- Необходим е целенасочен процес на планиране и разкриване на услуги насочени към превенция на изоставянето и настаняване в ДМСГД от една страна, а от друга-услуги алтернативни на институционалната грижа и имащи капацитет да посрещнат нуждите на деца, понастоящем пребиваващи в ДМСГД;
- Недостатъчно развити са услуги насочени към групи деца- застрашени от отпадане от училище; деца с проблемно поведение или в конфликт със закона, деца жертва на насилие и др.;
- Услугите за деца с увреждания са развити предимно в общинския център, като недостатъчно обхванати остават децата с увреждания в останалите населени места. Наличните социални услуги са с недостатъчен капацитет;
- Недостатъчно развити са услугите за деца базирани в компактни етнически общности;
- Недостатъчни са възможностите за развиване и прилагане на интегрирани мерки и услуги по отношение на деца и техните семейства.

2.8.3. Изводи за услугите за възрастни и стари хора:

- Персоналът на услугите за възрастни с увреждания е недостатъчен и се нуждае от системна подкрепа по отношение на методическа подкрепа, обучение и супервизия;

- Най-развитата услуга в общността за стари хора е Домашният социален патронаж, който е необходимо да разширява капацитета си, вкл. и чрез търсене на възможности за допълнително финансиране;
- Услугите, свързани с оказване на подкрепа на възрастни хора, самотноживеещи и възрастни хора с увреждания са недостатъчни, особено в малките населени места. Необходими са целенасочени местни политики за реализиране на възможности за финансиране различни по вид дейности и услуги като домашни помощници, лични асистенти и др.;
- Необходим е целенасочен процес на развиване и предоставяне на услуги от интегриран тип, от вида на Социално предприятие и др., които от една страна създават възможности за заетост на уязвими групи, като същевременно предоставят услуги за други определени рискови групи. Този процес е особено актуален по отношение на населени места извън общинските центрове;
- Персоналът на съществуващите социални услуги от институционален тип и в общността се нуждае от обучения и супервизии, системна подкрепа за развитие капацитета на услугите и процеса на директна работа с клиенти;
- В преобладаващата част от населените места в общината работят читалища и пенсионерски клубове, които изпълняват и социални функции, близки до услугата Дневен център за възрастни хора. Съществуващата материална база и ресурси биха могла да се използва при реализиране на интегрирани проекти насочени към подкрепа уязвими групи в съответното населено място;
- Съществуващите специализираните институции за възрастни, независимо от профила си, по същество са домове за стари хора. Налице е значителен брой чакащи за настаняване, за които липсват съответните алтернативни социални услуги от резидентен тип;
- Недостатъчно развита е мрежата от услуги резидентен тип за възрастни, особено предвид планирани процеси по деинституционализация на институциите за възрастни хора с увреждания.

2.9. Препоръки

Общи препоръки към Общинската стратегия за развитие на социалните услуги:

- Приоритетно направление в развитието на социалните услуги трябва да стане устойчив процес на деинституционализация, както по отношение услуги за деца, така и за възрастни с увреждания, като се търсят възможности за развитие на максимално широк спектър от услуги, вкл. и такива насочени към семействата в риск с цел превенция на изоставянето от една страна и реинтеграция от друга;
- Необходимо е да се развият разнообразни услуги за деца в общността, вкл. и подкрепящи съществуващите услуги от резидентен тип, които да подпомогнат процеса на деинституционализация и развитието на деца в ситуация на изоставяне и отглеждани в ДМСГД;
- Приоритетна необходимост е развитието на мерки за превенция и услуги за подкрепа на семействата в риск, за да се намали рискът от трайна институционализация на деца, настанени в институция поради бедност, безработица, лоши битови условия на семействата или липса на достъпни услуги;

- Необходимо е да се реализира устойчив процес на планиране и разкриване на нови социални услуги в общността и от резидентен тип, както за деца, така и за възрастни от различни рискови групи;
- Необходимо е да се развиват услуги, свързани с целевата група на застрашените от отпадане от образователната система, както и на децата с проблемно поведение;
- Необходимо е да се планират мерки за преодоляване на липсата на персонал и/или неговата недостатъчна квалификация, без което е трудно осъществимо развитието на необходимите социални услуги в малките населени места, както и разкриването на нови като цяло;
- Необходимо е изграждането на работещи механизми на междусекторно партньорство между институциите за използване на техните ресурси в подкрепа на семействата при преодоляване на бедността и социалната изолация;
- Необходимо е реализиране на процес на подпомагане развитието на капацитета на неправителствения сектор за участие в разработването и прилагането на местни политики, чрез подобро партньорство с местните (общински) власти в процеса на планиране на социални услуги, както и включване в доставянето им. В тази връзка е необходимо практическо прилагане и на съществуващите възможности по линия на публично- частните партньорства;
- Разнообразяване на мрежата от социални услуги и развиване на нови, интегрирани и алтернативни услуги, които да съответстват на спецификата на потребностите на рисковите групи и да предоставят подкрепа за семейства и отделни общности като цяло;
- Проучване на потребностите и планиране на социални услуги насочени към хора в пенсионна възраст, които по различни причини нямат пенсия;
- Проучване на случаи на жертви на насилие и планиране и разкриване на адекватни услуги за превенция, закрила и последваща подкрепа;
- Повишаване информираността на обществеността по отношение предоставяните социални услуги на територията на общината;
- Необходима е по-добра координация на дейностите, свързани с развитие и предоставяне на социални услуги. Съдействие при създаване и поддържане в актуалност на интернет портал на областно ниво с информация за услугите и осъществяваните дейности.

Раздел Б: Стратегия за развитие на социалните услуги

3. Визия, приоритети, цели

3.1 Визия

Осигуряване на по-добро качество на живот и грижа за специфични общности, групи и индивиди в риск в община Сливен, чрез достъпна социална защита, качествени социални услуги, равен достъп и възможности, пълноценно и активно участие във всички области на обществения живот.

3.2 Ценности и принципи

Социалната работа насърчава социалната промяна, разрешаването на проблеми на човешките взаимоотношения и развитието на способностите на хората с цел подпомагане на благоденствието. Тя има за цел осигуряването на възможност на всички хора да развият

пълния си потенциал, да обогатят живота си. Насочена е към разрешаване на проблеми и постигане на промяна, удовлетворяване на човешките нужди и развитие на човешкия потенциал, намаляване на бедността и освобождаване на уязвимите и потиснатите хора с цел насърчаване на социалното включване. Нейните ценности се основават на уважение към равенството, значимостта и достойнството на всички хора.

Създаването и приемането на настоящата Общинска стратегия за развитие на социалните услуги в община Сливен е естествен процес имащ своите основи, както от гледна точка дейността по изготвяне и приемане на общинския анализ на ситуацията и оценка на потребностите, така и предвид разработването на областната стратегия и формулирането на основни приоритети, мерки и дейности имащи пряко отношение към развитието на социалните услуги на ниво община Сливен.

Настоящата стратегия и областната стратегия са взаимосвързани, както от гледна точка структура и съдържание като цяло, така и от общата визия за развитие на социалната сфера. Съобразно ресурсите и специфичните местни условия Общинската стратегия за развитие на социалните услуги ще допринесе за реализиране на визията и общите цели изведени в областната стратегия.

При планирането и предоставянето на социални услуги Общинската стратегия следва основните човешки права, утвърдени в международните документи и конвенции за защита на правата на човека и основните свободи, и за правата на детето и утвърждава следните **ценности**, споделени от всички заинтересовани страни:

- Толерантност към всички социални групи;
- Зачитане на човешките права и съответствие на социалните услуги с международно признатите права на човека и права на детето;
- Водещи интереси на детето и на потребителите при планиране и предоставяне на социални услуги;
- Повишаване качеството на живот на децата, семействата, уязвимите общности и индивиди;
- Зачитане на равнопоставеността на половете при планирането и достъпа до социални услуги.

Страните ангажирани с разработването на Общинската стратегия, се обединиха около следните **принципи и подходи**, които ще бъдат следвани при изпълнението на планираните дейности и мерки:

- Социални услуги, съответстващи на нуждите и потребностите на групите в риск; осигуряване на достатъчен набор от социални услуги;
- Осигуряване на равен достъп до услуги за всички рискови групи и уязвими общности, живеещи на територията на областта;
- Повишаване качеството на социалните услуги;
- Насърчаване на услугите в общността;
- Ефективност и ефикасност на социалните услуги и партньорствата;
- Иновативност и гъвкавост при определянето на съдържанието на планираните услуги и мерки;
- Изграждане на мрежа от партньорства на местно ниво, с участието на всички заинтересовани страни;
- Осигуряване на подкрепа на персонала за развитие на професионалната квалификация и умения в съответствие с новите изисквания и стандарти;
- Независим живот в семейна среда или в среда близка до нея;

- Законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България.

3.3 Направления на общинската стратегия

3.3.1 Направления

Обсега на действие на Стратегията е насочен в 3 направления, като изпълнението на заложените в тези направления цели и дейности, ще допринесе за постигане на определената във визията желана промяна в социалната среда и бъдещо развитие на социалните услуги.

Направленията са определени на база идентифицираните социални проблеми в общината и потребностите на рисковите групи. Съобразно изискванията напълно съответстват на тези в Областната стратегия.

Направленията са свързани със съдържанието на социалните услуги и са насочени към:

- Уязвими деца и техните семейства;
- Лица с увреждания, уязвими хора и общности в неравностойно положение;
- Стари хора.

Направление 1: Уязвими деца и техните семейства

Приоритетите в това направление са с цел осигуряване на условия за ефективно упражняване на правата и подобряване качеството на живот на децата, като условие за свободното и пълноценното им личностно развитие. В стратегията са включени: социални услуги за превенция на изоставянето и подкрепа развитието на уязвими деца и техните семейства; услуги, развиващи алтернативната семейна грижа; разширяване спектъра от дейности и социални услуги за развитие на децата с увреждания; трансформиране и закриване на съществуващата специализирана институция за деца в общината и подпомагане социалната интеграция на напускащи институциите; дейности за превенция и защита на децата от всякакви форми на злоупотреба, насилие, експлоатация и трафик; осигуряване на равен достъп до предучилищна подготовка и училищно образование.

Направление 2: Лица с увреждания, уязвими хора и общности в неравностойно положение

Приоритетите в това направление са свързани със социалното включване и интегриране на хората в неравностойно положение чрез осигуряване на условия за достоен и пълноценен живот.

Направление 3: Стари хора

Приоритет в планирането на грижите за стари хора са услугите в общността, които им предоставят подкрепа на място и в домашна среда. Този подход осигурява възможности за старите хора да живеят в своя дом, в позната за тях среда, без да се откъсват от близки и роднини. Цели се да се избегне или поне да се отложи във времето необходимостта от резидентна грижа.

3.3.2 Приоритетни целеви групи

Планираните дейности в Стратегията за развитие на социалните услуги в община Сливен ще обхванат всички рискови групи, изведени при анализа на ситуацията. Определянето на приоритетни целеви групи в никакъв случай не изключва останалите

рискови групи, но задава основния фокус на интервенцията през периода на стратегията. **Целевите групи**, към които са насочени социалните услуги и мерки за социално включване в община Сливен са:

- **Деца, отглеждани извън биологичното семейство**

Децата, отделени от своите семейства, са една от най-уязвимите групи в обществото. Стратегията предвижда комплекс от услуги за извеждане на децата от институциите чрез подкрепа за тяхната реинтеграция в биологичните и разширени семейства, осиновяване, отглеждане в семейна среда на приемни родители или (в краен случай) отглеждане в резидентни услуги, които са близки до семейната среда. За преодоляване на ефектите от институционализацията се предвиждат услуги по рехабилитация и развитие на социални умения.

- **Деца, отглеждани в семейството**

Подкрепата на семействата, а не само на децата в риск, ще създаде условия за задържане на децата в семействата им и за повишаване на качеството на грижа към тях. Вниманието към семействата има своето отражение и върху демографската ситуация в областта. Услугите към семействата целят подкрепа за интегритета на семейството и за развиването на уменията и ресурсите за социална интеграция на семейството като цяло и на индивидуалното развитие на неговите членове.

- **Други групи деца в риск**, включително отпаднали от училище, необхванати от образователната система, жертви на насилие или с проблемно поведение.

Отпадането от училище и липсата на образование е един от най-сериозните фактори за попадане в ситуация на множество рискове – бедност, противоправно поведение, насилие, зависимост и др. Стратегията предвижда комплекси интервенции между социалната и образователната сфера, насочени към подобряване на тяхното взаимодействие, развиване на приятелска за децата образователна среда, преодоляване на социалните затруднения за посещаване на училище.

- **Уязвими хора и общности в неравностойно положение**

Ниското образование (включително и неграмотност) и липсата на професионална квалификация поставят тази група в неравностойно положение на пазара на труда и засилват още повече социалната им изолация. Остър е проблемът и с влошения здравен статус и липсата на достъп до здравеопазване. Затова Стратегията поставя акцент върху мерки за интеграция и реинтеграция на тази група в образованието, както и инициативи, насочени към достъп до професионална квалификация, заетост и доходи. Мерки са предвидени и за информиране, консултиране и посредничество за достъп до здравни грижи. Освен това се предвиждат мерки за превенция на рисково и зависимо поведение, насочени към уязвими хора, реинтеграция на лица със зависимости и проблемно поведение като се цели да се приобщят застрашените групи към обществото като цяло.

- **Пълнолетни лица с увреждания**

Хората с увреждания изпитват затруднения в своята социална интеграция поради непригодеността на средата за тях – архитектурна, социална, обществени нагласи, образователна система. Липсата на подкрепа за семействата им води до настаняването на значителен брой хора с увреждания в специализирани институции. Услугите и мерките за тези групи ще целят подкрепа за развитие на техните умения и способности и промяна на средата по посока на създаване на условия за интеграцията им.

- **Стари хора**, включително настанени в специализирани институции и самотно живеещи

Стратегията предвижда подобряване качеството на грижа в институциите за стари хора, така че средата и начина на организация да е близък до домашния и да дава възможност за достоен живот. От друга страна демографските тенденции в областта показват значителен дял на самотни стари хора, голяма част от които живеят в отдалечени населени места. Те изпитват затруднения в своето ежедневно обслужване, достъпа до здравеопазване и участието в социални мрежи. Услугите за самотните стари хора ще включват подкрепа в тяхното ежедневие за задържането им в обичайната им среда и посрещане на основните им нужди.

3.4 Приоритети, цели

3.4.1 Приоритети, общи и специфични цели

Стратегията за развитие на социалните услуги в община Сливен предвижда да осигури достъпни и качествени социални услуги, интеграция на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи. Във всяко приоритетно направление на Стратегията са набелязани приоритети, общи и специфични цели:

Направление 1: Уязвими деца и техните семейства

Приоритет: Повишаване качеството на живот на уязвими деца и техните семейства

Обща цел 1: Създаване на условия за реализиране политики за осигуряване на закрила, равен достъп и възможности за развитие и социално включване на уязвими деца и техните семейства

Специфична цел 1.1: Разширяване на мрежата от социални услуги за подкрепа, предоставяне на добра грижа, социална интеграция и индивидуално развитие на уязвими деца и техните семейства;

Специфична цел 1.2: Създаване на нови социални услуги и увеличаване капацитета на съществуващи услуги, които развиват и подкрепят форми на алтернативна семейна грижа;

Специфична цел 1.3: Осигуряване на условия за развитие на децата с увреждания, отглеждани в семейството чрез разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги;

Специфична цел 1.4: Осигуряване на подкрепа на уязвими семейства за превенция на рисковото поведение и negliжиране на децата;

Специфична цел 1.5: Подобряване на грижата, трансформиране и закриване на съществуващите специализирани институции за деца в община Сливен;

Специфична цел 1.6: Осигуряване на равен достъп до качествена предучилищна подготовка и училищно образование за децата от рискови общности и уязвими групи;

Направление 2: Лица с увреждания, уязвими хора и общности в неравностойно положение

Приоритет: Осигуряване на условия за социално включване на лица с увреждания, уязвими хора и общности в неравностойно положение

Обща цел 2: Развитие на нови социални услуги за социално включване и подобряване качеството на съществуващите услуги за лица с увреждания, уязвими хора и общности в неравностойно положение, чрез:

Специфична цел 2.1: Да се развие алтернативна резидентна грижа от семеен тип за хората с увреждания, настанени в специализирани институции;

Специфична цел 2.2: Да се осигурят условия за достоен и пълноценен живот на хората с увреждания в семейна среда, чрез разкриване на услуги и грижа в общността;

Специфична цел 2.3: Да се създадат условия за интеграция и реинтеграция на уязвими хора и групи от общностите в неравностойно положение, изпаднали в риск.

Специфична цел 2.4. Подобряване на условията на живот и качеството на грижите в съществуващите специализирани институции за хора с увреждания в община Сливен.

Направление 3: Грижа за старите хора

Приоритет: Подобряване качеството на живот и грижа за старите хора

Обща цел 3: Да се подобри качеството на живот на старите хора във всички населени места в общината, като се спазва принципът за независим живот в семейна среда или в среда близка до нея, чрез развитие на широка мрежа от услуги в общността и осигуряване на достъп до качествена резидентна грижа.

Приоритет в планирането на грижите за стари хора са услугите в общността, които им предоставят подкрепа на място и в домашна среда. Този подход осигурява възможности за старите хора да живеят в своя дом, в позната за тях среда, без да се откъсват от близки и роднини. Цели се да се избегне или поне да се отложи във времето необходимостта от резидентна грижа.

Специфична цел 3.1: Развиване на широка мрежа от услуги, предоставяни в домашна среда, с цел осигуряване на спокоен и достоен живот на старите хора;

Специфична цел 3.2: Осигуряване на дневна грижа, заместваща грижа и почасови услуги в общността за стари хора;

Специфична цел 3.3: Да се осигури достъп на старите хора до качествена постоянна грижа в среда, близка до домашната.

3.4.2 Индикатори за постиженията на Стратегията в община Сливен

Индикаторите са характеристика, която може да бъде измерена, за да се оцени изпълнението на заложените цели в Общинската стратегия за развитие на социалните услуги, както и резултатите и въздействието от тяхното изпълнение. Описаните по различните приоритетни направления на стратегията индикатори включват количествени и качествени индикатори:

Приоритетно направление 1: Повишаване качеството на живот на уязвими деца и техните семейства

- Предоставена подкрепа на уязвими деца и семейства в община Сливен чрез разширяване дейността на Центърът за обществена подкрепа и обхващане на 250- 300 деца и семейства средногодишно;

- Осъществена програма за ранно детско развитие и обхванати поне 30 % от уязвимите семейства и деца;
- Повишен родителски капацитет на 450- 500 уязвими семейства средногодишно;
- Осигурени услуги и условия за навременно идентифициране на риска от изоставяне на деца в ранна възраст в поне 60 % от случаите;
- Намаляване броя на изоставените деца с 15 % средногодишно;
- Предоставени услуги и подкрепа за поне 60 % от идентифицираните деца- жертви на насилие, експлоатация, трафик.
- Осигурено пълно обхващане на децата (поне 90 %) в задължителното предучилищно образование;
- Повишена мотивираност на деца и семейства от уязвими общности за редовно посещение в училище;
- Осъществена мярка за закрила- настаняване при близки или роднини за поне 20 % от децата, отделени от биологичното си семейство;
- Утвърдени приемни семейства за поне 80- 100 деца в риск;
- Повишено качество на предоставяните услуги и подкрепа на осиновители и осиновени;
- Постигнато обхващане в услуги за ранна диагностика и превенция на поне 60 % от майките/ новородените в риск от изоставяне;
- Осигурен достъп до дневна грижа и услуги за поне 80-90 деца с увреждания средногодишно и намалено с поне 30 % настаняване на деца с увреждания извън семейството;
- Предоставени услуги и подкрепа на поне 45 % от децата и младежите с рисково поведение;
- Осъществено закриване/трансформиране на съществуващите специализирани институции за деца;
- Изведени в семейна среда на поне 30 % от децата в съществуващите специализирани институции в областта;
- Осигурена възможност за алтернативна резидентна грижа за поне 50 деца и младежи, изведени от специализирани институции за деца, които не могат да бъдат изведени /настанени/ в семейна среда;
- Обхващане на над 60% от посещаващите училище ученици в образователни инициативи, извънкласни и извънучилищни дейности за свободното време;
- Връщане в училище на поне 30 % от децата отпаднали от образователната система;
- Обхващане на поне 70% от децата с увреждания в общините в училище и подходящи форми на включващо образование;
- Обхващане на поне 50 % от семейства с деца от уязвими общности в мрежа от услуги за подкрепа и мотивиране за училищно образование;

Приоритетно направление 2: Социално включване на лица с увреждания, уязвими хора и общности в неравностойно положение

- Подобро условия за самостоятелен живот в домашна среда на 20% от хората с увреждания – потребители на услугите домашен социален патронаж, домашен помощник, социален и личен асистент;

- Подобрен достъп на хората с увреждания до социална и медицинска рехабилитация чрез мрежа от ЦСРИ;
- Изграден и функциониращ Център за развитие на общности, които обхваща поне 20 % от уязвимите общности в дейности за развитие, самопомощ, достъп до здравни, социални услуги и заетост, мотивиране за образование;
- Разширен спектър от услуги за превенция и реинтеграция на рискови групи със зависимости и проблемно поведение;
- Разширен спектър от услуги за подкрепа и преодоляване на последиците при жертви на насилие, трафик, зависимости.

Приоритетно направление 3: Грижа за старите хора

- Предотвратена преждевременна институционализация на минимум 25-30 самотноживеещи стари хора чрез развитите услуги за грижа в домашна среда;
- Осигурени услуги, подкрепа и грижи в домашна среда за поне 25% от старите хора в областта с приоритетно обхващане на самотноживеещите в изолирани населени места извън общинските центрове;
- Подобро качество на резидентни услуги в среда близка до домашната за стари хора, които не са в състояние да живеят самостоятелно;
- Осигурени качествени резидентни грижи в среда, близка до домашната за поне 80 стари хора, до края на периода на стратегията.

4. Интервенция – социални услуги и мерки

4.1 Направление 1: Уязвими деца и техните семейства

Приоритет: Повишаване качеството на живот на уязвими деца и техните семейства

Обща цел: Създаване на условия за реализиране политики за осигуряване на закрила, равен достъп и възможности за развитие и социално включване на уязвими деца и техните семейства чрез:

Специфична цел 1.1.Разширяване на мрежата от социални услуги за подкрепа, предоставяне на добра грижа, социална интеграция и индивидуално развитие на уязвими деца и техните семейства.

Мярка 1.1.1. Предоставяне на подкрепа на уязвими деца и семейства чрез разширяване дейността на Център за обществена подкрепа /ЦОП/.

Дейност 1.1.1.1.Продължаване и разширяване на дейността на ЦОП в гр. Сливен с настоящ капацитет 64

ЦОП Сливен предоставя услуги и за потребители живущи в община Твърдица, предвид териториалния обхват на отдел „Закрила на детето” в Дирекция „Социално подпомагане“ Сливен.

Центърът за обществена подкрепа в гр. Сливен ще продължи да предоставя всички услуги, както и да осигурява спешния прием на деца в криза. Същевременно той ще изпълнява ролята и на ресурсен център за нови ЦОП, както и за други услуги в областта при необходимост. Центърът ще продължи процеса на изнасяне на своите услуги близо до най-уязвимите семейства и деца и да развива съвместните си дейности с другите структури и

институции, базирани в гр. Сливен. Същевременно, на база потребностите ЦОП Сливен ще увеличи планирано капацитета си на 80 към 2017 година.

Мярка 1.1.2 Осъществяване на комплексна програма за ранно детско развитие в област Сливен с обхват на поне 30% от уязвимите семейства и деца.

По тази мярка се осъществяват дейности за насърчаване развитието на деца 0-7 години. Фокусът на дейностите е насочен към развиване и подобряване на уменията за родителстване на родители с малки деца, стимулиране на развитието на децата в тази възраст, включване в предучилищна подготовка и училищно образование. Дейностите ще включват партньорство между социален, образователен и здравен сектор.

Дейност 1.1.2.1. Превенция на нежелана и ранна бременност. Откриване на Семейно – консултативен център, базиран в гр. Сливен. Семейно – консултативния център ще предлага: семейно консултиране, семейно планиране и превенция на нежелана бременност, ранна интервенция при деца с увреждания. Насочване на бременни жени в риск към системата на здравеопазване за консултация и подкрепа, повишават здравната грамотност в рисковите общности.

Развиването на услугата пряко ще допринесе и за превенция на нежелана бременност, както и за намаляване риска от изоставяне и институционализация на новородени деца. Откриването на услугата се предвижда прогнозно за 2017 год.

ЦОП и Здравните медиатори, лични лекари и лекари специалисти от доболнична ще подкрепят процеса на превенция на ранна и нежелана бременност. Част от дейността на Център майчино и детско здраве в гр. Сливен и изнесени работни места в областта е насочена към семейното консултиране.

Общностният център за деца и семейства в гр. Сливен ще предлага интегрирани услуги за деца от 0 до 7 години и техните родители от различни уязвими групи, като фокусът на всички дейности е в ранно детско развитие. Предвижда се обхващане на поне 420 деца.

Дейност 1.1.2.2. Развиване на умения за родителстване и пренатална¹ подкрепа. Дейността предвижда съвместна работа на ЦОП,Общностния център в гр. Сливен, Семейно-консултативен център, здравни медиатори, лични лекари, лекари специалисти от доболнична, болнична и спешна помощ, Център за майчино и детско здраве и др. Фокусът на дейностите е насочен към: подкрепа, информиране и консултиране за необходимостта от ранна регистрация на бременността; включване на социален работник при проследяване на бременността (на здравословното състояние на бременната и на социалната среда) при всички регистрирани случаи; установяване на възможни рискове за детето- от здравословен и/или социален характер и стартиране на социална работа при установен риск от раждане на дете с увреждане или риск от изоставяне; приоритетно подпомагане на бременната жена- съвместна работа на ЦОП; дирекции „Социално подпомагане”, НПО и др.; училище за бъдещи родители- работа с бъдещите родители за информиране и консултиране по въпроси, свързани с пренаталното развитие; процеса на раждане и след родилния период; подкрепа за посрещане на детето- във физически и емоционален план; след родилна рехабилитация.

Дейността предвижда и продължаване работата на създадения Център за майчино и детско здраве. Центърът осъществява здравно-информационни, здравно-обучителни, здравно-

---

¹преди раждането – възникващ, извършващ се преди раждането

консултативни, координиращи и насочващи услуги за бременни, родилките и децата до 3 г. с цел подобряване на извънболничното обслужване на тези групи.

Дейност 1.1.2.3. Осигуряване на среда, подкрепяща връзката между майката и бебето в родилните отделения в Сливен, в т.ч. и частните клиники. Тази дейност изисква съвместна работа на общински болници, общински власти, РЦЗ, частни специализирани клиники, ЦОП в общините, Общностен център, Семейно консултативния център в гр. Сливен, насочена към реализиране на възможности за настаняване на дете в риск от изоставяне заедно със своята майка веднага след раждането / с изключение на случаите на значими здравословни проблеми/; застъпничество от страна на ангажираните институции за подкрепа на връзката “майка-бебе”; търсене на възможност за престой на майката в лечебно заведение при хоспитализиране на бебе в риск от изоставяне.

Дейност 1.1.2.4. Осигуряване на здравни грижи. Тази дейност ще бъде осъществявана съвместно от ЦОП, общинска администрация, здравни медиатори, НПО, детски заведения, лични лекари, Общностен център и ще включва: проследяване развитието на детето /с висока интензивност през първата година/; информирание и консултиране по въпроси, свързани с развитието на детето; информирание и консултиране по въпроси, свързани с нуждите на детето и умения за разпознаването им; извършване на редовни имунизации. Съвместна работа със здравните медиатори за обхващане на деца от етническите общности в неравностойно положение.

Дейност 1.1.2.5. Услуги в подкрепа на родителската грижа за деца до 6 години. Предоставят се от ЦОП, Общностен център за деца в Сливен, Център майчино и детско здраве, общинска администрация, лечебни заведения, образователни институции, дирекция “Социално подпомагане.

Фокусът на услугите е насочен към организиране на почасови услуги за деца, където няма възможност за достъп на децата до масови детски градини и/или осигуряване на възможност за посещаване на детско заведение в близко населено място чрез транспорт или заплащане на такса; предоставяне на краткосрочно натурално подпомагане за уязвими семейства с деца до 3 години в случаи на тежки социални проблеми; обхващане в детски ясли и градини. Чрез мобилни екипи на ЦОП, Общностен център за деца и други ще се насърчава записването на децата в ясли и детски градини.

Мярка 1.1.3. Създаване на условия за ефективна превенция на изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции чрез услуги за подкрепа на биологичното семейство.

Фокусът на дейностите е насочен към „затваряне на входа” към специализираните институции (СИ) и превенция на отделянето на децата от семейството. На ниво родилен дом успешното предотвратяване на изоставянето зависи от ранната навременна намеса и продължителността на социалната работа с бъдещата майка или родилката, с нейното семейство и близко обкръжение. Предотвратяване изоставянето на деца на по-голяма възраст следва да включва комплексни програми за семейна подкрепа- социална, достъп до образование, здравни грижи, жилищна политика, заетост и др.

Дейност 1.1.3.1. Ранна превенция на изоставянето и задържане на новородени деца в биологичното семейство. Подкрепя дейността на Център за ранна интервенция, в рамките на Общностен център за деца и семейства Сливен.

Общностният център гр. Сливен ще предлага услуги за деца и семейства с цел превенция на изоставянето на новородени деца, както и подкрепа за родителите за формиране у тях на подходящи умения за отглеждане на детето

Предлаганата услуга "Ранна интервенция на уврежданията" е насочена и към предотвратяване на изоставянето или институционализирането на деца с увреждане чрез подпомагане на родителите.

Общностният център реализира дейности както самостоятелно така и съвместно с НПО, ЦОП, здравни медиатори, общински администрации, лечебни заведения и др. Центърът за ранна интервенция, както и други услуги в рамките на Общностен център ще продължат да функционират чрез проектно финансиране за следващ тригодишен период.

В рамките на дейността следва да се реализират и съвместни инициативи на лечебни заведения, ЦОП в общините, Център майчино и детско здраве, РЦЗ, общински администрации, Дирекции „Социално подпомагане“/ОЗД и др. насочени към информиране и консултиране на родилки; включване на проучване в административните процедури при припознаване на дете на ниво родилно отделение; предоставяне на информация за последиците от институционалното отглеждане на деца, особено в първите 6 месеца от раждането. Провеждане на информационни кампании и обучения.

В рамките на дейността ще продължи функционирането и на Звено „Майка и бебе“ в община Сливен с настоящ капацитет 8. Услугата е пряко насочена към предотвратяване изоставянето на деца, стимулиране връзката дете- родител и изграждане родителски капацитет.

Дейност 1.1.3.2. Подкрепа за развитието на социалните ресурси на уязвими семейства.

Дейността ще бъде осъществявана съвместно от ЦОП и други услуги, ДСП, бюро по труда, образователни структури, медицински професионалисти и лечебни заведения, общински администрации и др., като включват- информиране и консултиране за наличните форми на социално подпомагане и подкрепа, достъп до административни услуги; подкрепа и придружаване за достъп до административни и други услуги за социална подкрепа; подкрепа за достъп до услуги по професионално ориентиране, квалификация и преквалификация, активни мерки на пазара на труда и заетост; подкрепа за достъп до здравни грижи – издирване, подкрепа и консултиране за здравно осигуряване и налични здравни грижи; осигуряване на спешно настаняване на деца и семейства в криза в Център „Спешен прием“ към ЦОП- Сливен, семейно консултиране и подкрепа на семействата за преодоляване на семейни кризи и взаимоотношения в семействата.

Дейност 1.1.3.3. Изграждане на работещо сътрудничество и обмен на информация между системата на здравеопазването и социалните услуги / ЦОП и новоразкрити / за пренатална диагностика, ранна регистрация на бременността и ранно установяване на риска от увреждане; предоставяне на психологически консултации и подкрепа на родителите преди и непосредствено след раждане на дете с увреждания.

Мярка 1.1.4. Реализиране на програми за превенция и защита на децата от всякакви форми на злоупотреба, насилие, експлоатация и трафик.

Дейностите са насочени към създаване на система от мерки за превенция на насилието над деца; намаляване на агресивното поведение и отношения сред децата и предприемане на актове на насилие от страна на деца. Дейностите са насочени и към създаване на чувствителност сред населението и ангажираните професионалисти за причините и формите на насилие, както и за симптомите за извършено насилие.

Като цяло дейностите се осъществяват от ЦОП, ЦРДУ, Дирекция „Социално подпомагане“/Отдел „ЗД“ в ДСП, МКБППМН, НПО, органите на МВР и пробационните служби, лечебни заведения, образователни институции и др.

През 2018 г. е планирано създаването на Кризисен център за деца жертви на насилие и техните семейства, с капацитет 20. Дейностите на Центъра ще бъдат пряко насочени към справяне с последиците и превенция на насилието на деца. Планира се функциониране на център на областно ниво.

Дейност 1.1.4.1. Образователни програми и кампании във всички детски градини и училища, както и в рамките на ЦОП и ЦРДУ, насочени към превенция на агресивно поведение сред деца, развиване на познание за насилието и неговите симптоми и умения за защита от насилие: провеждане на лекции и дискусии в часа на класа; организиране на хепънинги, между училищни прояви и инициативи на общинско и областно ниво.

Програмите и кампаниите ще бъдат осъществявани от детските градини, училищата, ЦОП, ЦРДУ, МКБППМН, органите на МВР, като се използват материали, разработени от ДАЗД, НПО и други организации.

Дейност 1.1.4.2. Обучение на професионалисти за разпознаване и сигнализиране за случаи на насилие.

Обучението ще включва различните форми на negliжиране, насилие, злоупотреба и трафик, детски труд и неговите последици върху децата и симптомите, с които се проявяват. Обученията ще бъдат организирани по програми на различните институции, както и чрез привличане и партньорство със специализирани в сферата НПО. В обучението ще бъдат включени ключови специалисти от различни сфери- социални работници, полицаи, възпитатели в детски заведения, учители, служители в общинските администрации, лекари и медицински персонал и др.

Дейност 1.1.4.3. Обществени кампании за предотвратяване на насилието и други форми на злоупотреба и експлоатация.

Програмите и кампаниите ще бъдат осъществявани от ЦОП, ЦРДУ, общинските администрации, МКБППМН, органите на МВР, НПО. Темите ще включват различните форми на насилие (физическо, сексуално и психологическо), злоупотреба, експлоатация, тежки форми на детски труд, negliжиране. Те ще са насочени към деца, родители, професионалисти и широката общественост. Програмите ще използват материали, разработени от ДАЗД, УНИЦЕФ, НПО и други организации.

Дейност 1.1.4.4. Преодоляване на последиците от преживяното насилие за деца, жертви на насилие и/или трафик.

Услугите за реализация на дейността ще се предоставят от Център „Спешен прием“ към ЦОП, консултативен център и др. Мултидисциплинарни екипи на местно ниво по общини,

като включват: предоставяне на консултиране и рехабилитация в ЦОП; предоставяне на краткосрочен подслон за деца- в Спешен прием към ЦОП Сливен.

В рамките на дейността е планирано разкриване на Кризисен център и консултативен център към него за жертви на насилие функциониращ на между общинско или на областно ниво, който ще предоставя краткосрочен подслон за жени и деца жертви на насилие. Кризисният център ще предоставя подслон, кризисна интервенция, психологическа подкрепа, юридическо и социално консултиране и информиране.

Дейност 1.1.4.5.Превенция на безнадзорността и тежките форми на детски труд и подкрепа за реинтеграция на децата на улицата. В рамките на дейността ще се реализира:

Работа с уязвими семейства и деца от ЦОП, ЦРДУ за подобряване на взаимоотношенията в семействата, развиване на социалните им ресурси, съдействие за решаване на битови и жилищни проблеми.

Подкрепа за включване в образователната система и преодоляване на последиците от престоя на улицата на деца се осъществява в Център за работа с деца на улицата /ЦРДУ/, който работи под наименованието „Център за интензивно-социално възпитателна подкрепа“ – Сливен и е с капацитет 32 деца. Центърът предоставя комплекс от социални услуги, свързани с превенция на попадането на деца на улицата и отпадане от училище, социална рехабилитация и интеграция на деца, живеещи трайно или частично на улицата, семейно консултиране и подкрепа, като организира индивидуална и груповата работа. Услугите на ЦРДУ са насочени и към деца, за които има риск да попаднат на улицата, както и деца в риск от отпадане от училище.

Дейности 1.1.4.6. Подобряване на възможностите за реакция в случаите на насилие над деца.

Дейността ще се реализира от ЦОП, ЦРДУ, ОЗД, органи на МВР на местно ниво, МКБППМН, сформирани екипи на ниво община за реализация на Координационния механизъм и ще се изразява в: Утвърждаване на местно ниво на практиките и механизмите за действие регламентирани в Координационния механизъм; Изпълнение на полицейска закрила и предоставяне на специализирана подкрепа- в Спешен прием към ЦОП Сливен и Котел, както и в Кризисните центрове. Функционира специализирано помещение за изслушване на деца, жертви и свидетели на престъпления.

Мярка 1.1.5. Включване на поне 80% от децата в предучилищна възраст в детска градина и на всички деца в задължителна училищна възраст в подходяща форма на образование.

В посочените по- горе мерки и дейности са описани услуги за подкрепа на уязвими семейства, като се очаква планираните интервенции да имат ефект и върху включването на децата в предучилищна и задължителна училищна възраст в съответна форма на подготовка и образование. В настоящата мярка са включени допълнителни и пряко насочени към реализация на мярката дейности.

Планираните инициативи и дейности се изпълняват съвместно от училища, РИО, общинска администрация, детски заведения, Ресурсен център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности (РЦПНОВДУСОП), ЦОП и ЦРДУ в синхрон с националните приоритети за

осигуряване на равен достъп до образование и развитие на интегрирано и включващо образование.

При детайлизиране на потребностите и оценка на съществуващите ресурси ще се партнира с Общностен център за деца и семейства в гр. Сливен.

Дейност 1.1.5.1. Общински политики и мерки за осигуряване на правото на децата на достъп до образователни услуги и превенция на отпадането от училище- изпълнявани съвместно с училищата, РИО, НПО с фокус върху целенасочени дейности за подобряване привлекателността на училището и мерки за превенция на отпадането в рамките на училищния процес; пълно обхващане на децата в предучилищна подготовка- задължителен подготвителен клас и осигуряване на програми за социализиране и усвояване на български език от децата-билингви от етнически общности в неравностойно положение в детските градини и начален курс в училищата с подкрепата на помощник на учителя. Провеждане на кампании за обхващане на децата в подготвителен клас/група и осъществяване на постоянно наблюдение върху нивото на посещаемост; Организиране на групи за подготовка за постъпване в училище за деца, които не владеят български език в ЦОП и ЦРДУ; Включване на децата и младежите в живота на училището, в т.ч. и при вземане на решения, отнасящи се до децата.

Дейност 1.1.5.2. Подкрепа за развитие на хора в неравностойно положение чрез директна работа в общността и посредничество за социалната им интеграция и достъп до образование. В гр. Сливен ще продължи да функционира Общностен център за деца и семейства, който предоставя услуги за деца насочени към социалната им интеграция. Дейността е насочена към директна работа със семейството за записване на детето в детска градина и редовно посещение, подкрепа на учителите при работа с децата; Подкрепа за образование на деца в изолирани ромски квартали чрез директна работа със семейството за повишаване на ангажираността към образованието на децата и мотивиране децата и семейството за редовно посещение в училище; Осигуряване на специализиран транспорт за деца в зависимост от възрастта им до детски градини и училища с акцент върху малките населени места; Подкрепа за продължаване на образованието на деца и младежи, отпаднали от училище; Издирване на деца отпаднали от училище и подпомагане училището при реинтеграция в образователната система, при изпълнение на индивидуален план за обучение на детето или при плана за наваксване на образователни пропуски.

Дейностите се реализират съвместно с ЦОП, ЦРДУ, НПО, Общностен център, училища и други институции.

Специфична цел 1.2.: Създаване на нови социални услуги и увеличаване капацитета на съществуващи услуги, които развиват и подкрепят форми на алтернативна семейна грижа.

Мярка 1.2.1. Предоставяне на подкрепа на роднини и близки, при които са настанени изоставени и negliжирани деца, лишени от родителска грижа.

Настаняването при близки или роднини и осиновяването осигуряват устойчива семейна грижа за детето и трайно решаване на проблема за бъдещето на изоставените деца. Мярката включва съвместни дейности на ЦОП и ОЗД за настаняване в семейства на близки и роднини на деца от специализирани институции и деца в риск от изоставяне.

Дейност 1.2.1.1. Подкрепа за семействата на роднини или близки, които отглеждат деца като мярка за закрила. Предоставя се от ЦОП и ДСП и включва: Подкрепа на роднини или близки при поемане на грижата за новородени и по-големи изоставени или в риск от изоставяне от биологичните си родители деца; Предоставяне на натурално подпомагане в случаи на тежки социални проблеми; Мобилизиране ресурсите на разширеното семейство в подкрепа на детето и възрастните поели грижата за него; Оказване на продължаваща подкрепа.

Мярка 1.2.2. Развитие на Приемната грижа

Мярката включва развиване на приемна грижа в рамките на ЦОП и общината, като доставчик на услугата. Община Сливен предоставя услугата по национален проект, чрез който кмета на общината е доставчик на услугата „Приемна грижа”, а чрез сформирания екип по приемна грижа се предоставят услуги свързани с популяризиране, подбор, оценка, обучение, подкрепа при отглеждане на дете от приемни родители. Стартиран е процес на продължаване предоставянето на социалната услуга чрез ново проектно финансиране по ОП „РЧР” за нов тригодишен период, като се запазва статута и ангажиментите по отношение предоставянето на услугата. Понастоящем приемната грижа все още не е държавно-делегирана дейност. В случай, че бъде включена в списъка на държавно-делегираните дейности и след приключване на проектните дейности би било удачно разглеждане на възможността от разкриване на Център за приемна грижа в общината. Център за обществена подкрепа ще изпълнява дейности по информационни кампании, и подкрепа за приемните семейства. При осигуряване на необходимите ресурси и междуобщински договорености съществуващият ЦОП към КСУДС в Сливен би могъл да изпълнява ролята на координационно и подкрепящо звено за новите ЦОП в общините Котел, Нова Загора и Твърдица. В развитието на приемната грижа ЦОП ще работи в тясно партньорство с Екипа по приемна грижа, ОЗД за определяне на децата за настаняване и осъществяване на процеса на напасване между дете и семейство.

Дейност 1.2.2.1. Развитие на дейности по приемна грижа в ЦОП .

Дейностите на ЦОП включват: Провеждане на кампании и информационни срещи: информационни кампании за популяризиране на приемната грижа на общинско и областно ниво, подготовка на учебни материали и обучение на приемните родители; Подкрепа за приемните семейства в процеса на напасване; Наблюдение и подкрепа на приемното семейство.

Дейност 1.2.2.2. Развиване на Приемна грижа на областно ниво с център ЦОП към КСУДС Сливен.

При създаване на необходимите нормативни и ресурсни условия в община Сливен, като областен център би могъл да се сформира екип “Областен център по приемна грижа” базиран в ЦОП към КСУДС Сливен, който да стимулира, реализира и координира работата по набиране, оценяване, обучение на кандидатите за приемни родители и подкрепа на приемни семейства.

В допълнение към гореописаните дейности ЦОП към КСУДС Сливен, в партньорство с екипите по приемна грижа би могъл да изпълнява и следните дейности спрямо новите ЦОП- Координиране на информационните кампании; Методическа помощ и подкрепа на служителите на ЦОП, които работят по приемна грижа на общинско ниво.

Дейност 1.2.2.3. В рамките на процеса на развитие на приемната грижа на областно и общинско ниво- създаване Център за заместваща грижа, които ще предоставя алтернативни форми за краткосрочна грижа за изоставени деца в т. ч. и настанени в приемни семейства, семейства на близки и роднини, биологични семейства, като се предлагат почасови услуги за деца за различни периоди от време. В известна степен тези центрове биха се явили алтернатива на институционалната грижа в ДМСГД, особено предвид процесите на закриване на този тип специализирани институции за деца.

Мярка 1.2.3. Развиване на услуги в подкрепа на осиновяването

Като цяло мярката се изпълнява от Съвета по осиновяване към РДСП Сливен, Дирекции „Социално подпомагане“/Отдели „ЗД“, ЦОП, НПО.

Дейност 1.2.3.1. Проучване и подготовка на кандидат осиновители - предоставя се от Отдели „ЗД“ в Дирекции „СП“ в общините. Реализира се по регламентирана процедура. Обучението на кандидат- осиновители се реализира от ЦОП, като лицата се насочват от ОЗД.

Дейност 1.2.3.2. Подкрепа на осиновители и осиновени, като дейността включва: Подкрепа и мотивиране в след осиновителния период; Подкрепа в периода на прием на осиновеното дете в семейството – подкрепа в ежедневните грижи.

Понастоящем дейността се реализира основно от Дирекции „Социално подпомагане“/отдели „ЗД“ като в рамките на стратегията биха могли да се предприемат стъпки процеса да се реализира от ЦОП и/или други подходящи социални услуги в общините чрез насочване от ДСП/ОЗД или по самостоятелна заявка от семейството. Дейността би могла да се разшири чрез подкрепа формирането и функционирането на групи за подкрепа на осиновители и осиновени деца.

Специфична цел 1.3.Осигуряване на условия за развитие на децата с увреждания, отглеждани в семейството чрез разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги.

Мярка 1.3.1. Прилагане на мерки за ранна диагностика и навременна интервенция на увреждането/заболяването при деца с увреждания.

Пряко въздействие за реализирането на мярката е създадения Общностен център за деца и семейства в гр. Сливен, в който се предоставят услуги ”Ранна интервенция на уврежданията” за деца от 0 до 7 г., „Здравна консултация за деца” от 0 до 7 г . и други подкрепящи услуги насочени и към родителите.

Мярка 1.3.2.Осигуряване на достъп до адекватна и гъвкава дневна, почасова грижа и заместваща грижа за децата с увреждания, отглеждани в семейна среда.

Дейностите за реализация на мярката включват - развитие на дневни центрове като самостоятелна услуга или като част от ЦСРИ, при което да се спазват принципите на гъвкавост на услугите и съответствие с конкретните индивидуални потребности на децата и семействата, както за социализацията на децата с увреждания, така и за осигуряването на възможност за техните родители да работят; интеграция на деца с увреждания в масови ясли и детски градини - включително тяхното адаптиране, осигуряване на транспорт, както и да се анализират възможностите за алтернативна услуга в детска градина за почасово гледане на деца с увреждания.

Дейност 1.3.2.1. Развиване дейностите на Дневен център за деца с хронични заболявания или увреждания в сградата на ДМСГД- Сливен /настоящ капацитет 5/, който е насочен към деца от 0 до 3 години и осигурява дневни, полудневни и почасови грижи за деца с физическо, интелектуално, речево или емоционално нарушено здраве. Активно включване и оказване на подкрепа на семействата на деца от 0 до 3 годишна възраст с увреждания. В рамките на дейността не е планирано увеличаване капацитета на центъра.

Дейност 1.3.2.2. Продължаване дейността и развиване капацитета на Дневен център за деца с увреждания “Св. Стилиян Детезащител”- Сливен с капацитет 30 места.

Дейност 1.3.2.3. Продължаване дейността и развиване капацитета на ЦСРИ за незрящи- Сливен с капацитет 30 места.

Дейност 1.3.2.4. Разкриване на Дневен център за деца с увреждания гр. Сливен с капацитет 30. Планирано е услугата да бъде разкрита през 2017 год.

Дейност 1.3.2.5. Развиване на услугата заместваща грижа в община Сливен. Иновативна форма на краткосрочна грижа за деца (в т.ч. и за деца с увреждания) при отсъствие на родителите им за различен период от време. Услугата ще бъде разкрита и утвърдена като иновативна форма, в рамките на проектно финансиране.

Мярка 1.3.3.Подкрепа на родителите за отглеждане на децата с увреждания в семейството

Дейност 1.3.3.1. Създаване на условия за развиване на програмите, които предлагат домашни грижи- Личен асистент, Социален асистент и Домашен помощник за деца с увреждания.

Дейност 1.3.3.2. Осигуряване на помощни средства по Закона за интеграция на хората с увреждания чрез Дирекции „Социално подпомагане” в областта. Разкритите социални услуги в общността за деца и възрастни ще предоставят информация, консултиране, съвети за права, процедури и посредничество за получаване на техническите помощни средства от хората с увреждания, подкрепа и специализирани обучения.

Специфична цел 1.4.Осигуряване на подкрепа на уязвими семейства за превенция на рисковото поведение и negliжиране на децата.

Мярка 1.4.1.Развиване на услуги в общността за подобряване на родителския капацитет и за превенция на negliжирането на децата, отглеждани в семейна среда

Мярката е насочена към подкрепа и подобряване на родителската грижа и ще спомогне за ограничаване мащабите на negliжирането на деца в семейна среда. Подпомагането на процеса на развиване на родителски умения ще способства създаването на условия и благоприятна семейна среда за максимално развитие възможностите на децата.

Дейност 1.4.1.1. Услуги в рамките на ЦОП Сливен за развиване на родителските умения. Подкрепата за семейства с деца в риск за превенция на изоставянето и negliжирането на деца, отглеждани в семейна среда включва посредничество, информиране, социални, правни, психологически консултации за уязвими семейства с деца; повишаване на чувствителността – промяна на нагласите и уменията на родителите за стимулиране на ранното детско развитие. Дейността би могла да се реализира и чрез подкрепа продължаване организирането и провеждането на „Училище за родители”.

Дейност 1.4.1.2. Включване на училището и гражданските организации за подобряване на грижата за децата в семейството. Инициране и изпълнение на дейности в училище за консултиране, развитие на родителския капацитет и уменията за отговорно родителство.

Дейност 1.4.1.3. Услуги в Общностен център за деца и семейства гр. Сливен – „Формиране и развитие на родителски умения”, Семейно консултиране и подкрепа” за деца от 0 до 7 г. и техните родители.

Мярка 1.4.2.Програми за превенция на рисковото поведение при деца и младежи

Дейност 1.4.2.1. Образователни програми и кампании в училище, в рамките на ЦОП, НПО и други организации за превенция на рисковото поведение (агресия; насилие; отклоняващо се поведение; рисковото поведение на деца и младежи); провеждане на здравна и социална просвета против зависимостите; лекции и дискусии в часа на класа; организиране на хепънинги; между училищни прояви и инициативи на общинско и областно ниво.

Дейност 1.4.2.2. Развиване дейностите на Превантивно информационен център Сливен. Работа по програми за „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН и др.

Дейност 1.4.2.3. Развиване и утвърждаване дейността на Център за социална превенция към МКБППМН- Сливен за работа с деца с проблемно поведение и техните родители и роднини полагащи грижи.

Мярка 1.4.3.Подкрепа за преодоляване на последиците от рисковото поведение при децата и младежите

Мярката цели осигуряване на подкрепа за преодоляване на проблеми, свързани с отклоняващото се поведение и поведение на конфликт със закона чрез индивидуална директна работа с деца- консултиране и подкрепа за деца, както и за техните семейства. Планира се организирането на извънкласни занимания и дейности за деца с девиантно поведение – спорт, клубове по интереси и др.; образователни програми за правата и задълженията на гражданите и санкциите при нарушаването им. С развиването на съществуващите социални услуги и създаването на нови да се подкрепи процеса на реформа на детското правосъдие и закрила на детето.

Дейност 1.4.3.1. Съвместни дейности на Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН) и обществените възпитатели заедно с ДСП/ОЗД в подкрепа на деца с рисковото поведение и жертви на насилие.

Дейност 1.4.3.2. Съвместни дейности на ЦОП и ДСП/ОЗД – за подкрепа за деца, жертви на насилие, трафик и зависимости, както и специализирани програми за работа с деца извършители на противообществени прояви, насилие, рисковото поведение.

Дейност 1.4.3.3. Продължаване и разширяване на дейността на Център за социална рехабилитация и интеграция с под наименованието „Център за психологическа подкрепа за деца и семейства „ и Синя стая. Услугата е предназначена за деца с прояви на психично страдание, което може да се изрази като прояви в нарушение на закона/социални норми. Тя представлява комплекс от консултативни и терапевтични дейности, насочени към разпознаване на симптомите на психично страдание, грижа за психичното здраве и превенция на социалното изключване. Предоставя се психологическа и терапевтична помощ, индивидуални консултации и работа в ателиета, създадена е възможност за щадящо изслушване на деца при участието им в съдебни и административни процедури.

Дейност 1.4.3.4. Функциониране на Преходно жилище за деца напуснали корекционно-възпитателни институции, с противоправни прояви и в конфликт със закона с капацитет 4 в гр. Сливен.

Социалната услуга е разкрита като част от модела услуги в гр. Сливен насочени към предоставяне подкрепа и закрила на деца и младежи в конфликт със закона.

Специфична цел 1.5. Подобряване на грижата, трансформиране и закриване на съществуващите специализирани институции за деца в област Сливен.

Мярка 1.5.1.Разработване на планове за трансформиране и/или закриване на специализираните институции за деца

Съобразно националните приоритети и съществуващите ресурси на местно ниво в рамките на стратегията да се разработят планове за закриване или трансформиране на ДМСГД Сливен.

Дейност 1.5.1.1. Създаване на работна група на областно ниво за консултиране и подкрепа на процеса на изготвяне и актуализиране на плановете за специализираните институции за деца в област Сливен.

Мярка 1.5.2. Развиване на услуги за реинтеграция на децата от специализираните институции или настаняване в алтернативна семейна грижа.

Дейностите по тази мярка ще се изпълняват текущо, като част от регламентирани дейности на ЦОП, ДСП/ОЗД, НПО и специализираните институции по подкрепа на настанените деца, както и целенасочено с по-широк обхват, в съответствие с обезпечените национални проекти и съществуващите ресурси на местно ниво.

Дейност 1.5.2.1. Реинтеграция на деца от специализирани институции. Услугите по дейността ще се предоставят от Дирекция „Социално подпомагане“/отдел „ЗД“, ЦОП, НПО и други на местно ниво и ще включват подкрепа на детето и на семейството с цел подкрепа за възстановяване на прекъснатите връзки с биологичните родители, братя и сестри; подкрепа на детето при реинтеграция в семейството; подкрепа и услуги за осиновителите; подкрепа на биологичните родители при поемане на грижата за деца, отглеждани в институции. Информирание и консултиране за права и отговорности. Услуги за изграждане на родителския капацитет.

Дейност 1.5.2.2. Интеграция в разширено семейство- услугите по интеграция на деца от институции в семейство на роднини или близки, в т.ч. и в разширеното семейство ще се предоставят приоритетно от ДСП/отдел „ЗД“ и ЦОП с подкрепата на НПО и други организации. Като цяло дейността е насочена към подкрепа на детето и на семейството и включва подкрепа за възстановяване на прекъснатите връзки на децата с техните близки или роднини; подкрепа на детето в периода на адаптация в разширеното семейство; подкрепа на роднини или близки при поемане на грижата за деца, отглеждани в институции; консултиране, практическа подкрепа, съдействие, информирание, посредничество, материална и финансова подкрепа в процеса на отглеждане на изведените от институция деца.

Дейност 1.5.2.3. Настаняване на деца от СИ или резидентни услуги в приемни семейства. Услугите ще се предоставят приоритетно от Дирекция „Социално подпомагане“/отдел „ЗД“ и ЦОП, съобразно планирани дейности.

Дейност 1.5.2.4. Подкрепа на осиновяването. Услугите ще се предоставят от ДСП/отдел „ЗД” и ЦОП- обучение и оценка на кандидат осиновители, подкрепа на детето и на семейството в след осиновителния период, формиране на групи за подкрепа на осиновени деца и осиновители.

Мярка 1.5.3. Предоставяне на социални услуги от резидентен тип със среда близка до семейната, за деца и младежи от специализирани институции, които не могат да бъдат изведени в семейна среда.

ЦНСТ представлява резидентна форма на грижи за деца, за които за изчерпани възможностите за осигуряване на семейна среда и се предполага, че настаняването им ще бъде дългосрочно. Центровете предоставят подслон и ежедневни грижи за настанените деца, като осигуряването на здравни, образователни и други услуги се предоставят приоритетно извън мястото за живеене, за да бъдат създадени условия за социална интеграция.

Дейност 1.5.3.1. Продължаване и разширяване на дейността на ЦНСТ за деца/младежи с увреждания гр. Сливен, кв. „Българка”66 с настоящ капацитет 8

Дейност 1.5.3.2.Продължаване и разширяване на дейността на ЦНСТ за деца/младежи с увреждания гр. Сливен, ул. „Гаговец”39, с настоящ капацитет 14

Дейност 1.5.3.3.Продължаване и разширяване на дейността на ЦНСТ за деца/младежи без увреждания гр. Сливен, кв. „Сини камъни” 6 с настоящ капацитет 14

Дейност 1.5.3.4.Продължаване и разширяване на дейността на ЦНСТ за деца/младежи без увреждания гр. Сливен, кв. „Дружба”65 с настоящ капацитет 14

Дейност 1.5.3.6. Изграждане и развиване капацитета на услуги резидентен тип и такива подпомагачи процеса за закрила на децата в риск.

Изграждане на 2 Центъра за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания в т.ч. за деца/младежи с увреждания с потребност от постоянни медицински грижи с прогнозно разкриване през 2018г.

Мярка 1.5.4.Трансформиране на ДМСГД- Сливен

В рамките на тази мярка се предвижда изпълнение на дейности, включени в институционалния проект за реформиране на институцията, както и такива предвидени в плана за ДМГСД /разработен по мярка 1.5.1./.. Трансформирането на ДМСГД ще цели развиването на дейности насочени към значително намаляване на броя на настанените за институционална грижа деца, както и разкриване в сградата на дома на алтернативни услуги и медицински дейности.

Както и за останалите специализирани институции, трансформирането на институцията и дейностите, които ще бъдат развивани, ще бъдат уточнени в предвидения в мярка 1.5.1. План за трансформиране, както и от реализацията на национални проекти на местно ниво. Описаните дейности ще бъдат допълвани и актуализирани съобразно ресурсите и динамиката в реализирането на компоненти по национални проекти.

Дейност 1.5.4.1. Актуализиране на индивидуалните оценки и планове за всяко дете. Дейността следва да се реализира от мултидисциплинарни екипи с участието на ДМСГД, ДСП Сливен/отдел „ЗД” Сливен, ЦОП Сливен, други социални услуги. Необходимо е и създаване на условия за мониториране на процеса.

Дейност 1.5.4.2 Изпълнение на индивидуалните планове за настанените деца. Приоритетно изпълнение на плановете и оценките на децата с увреждания настанени в институцията.

Дейност 1.5.4.3. Превенция на настаняването на деца в ДМСГД /описано в мерките по превенция и подкрепа за уязвими семейства, вкл. и разкриване на алтернативни услуги/.

Специфична цел 1.6. Осигуряване на равен достъп до качествена предучилищна подготовка и училищно образование за децата от рискови общности и уязвими групи.

Мярка 1.6.1.Гарантиране на задължителното предучилищно образование

Дейност 1.6.1.1. Обхващане на всички деца в предучилищно образование от 5-годишна възраст чрез издирване на всички подлежащи деца и записване в предучилищна подготовка. /изпълнява се от учителите, с подкрепата на общините, ДСП/ОЗД, НПО, Център за развитие на общности/; разкриване на достатъчен брой подготвителни класове в училище и/или предучилищни групи в детските градини; срещи и посещения по домовете за информиране и мотивиране на родителите.

Дейност 1.6.1.2. Целеви мерки за назначаване на помощници на учителя, особено в общинските училища със смесен етнически състав (с допълваща целева подкрепа от общините).

Мярка 1.6.2.Програми за превенция на отпадането от училище и реинтеграция в образованието на отпаднали деца и младежи.

Дейност 1.6.2.1. Развитие на смесени образователно-социални услуги в ЦОП и ЦРДУ за превенция на отпадането и задържане на децата в училище. Изграждане на партньорство и взаимодействие между социалните услуги, от една страна, и организациите, ангажирани с образованието (училищата, НПО, и пр.), от друга страна, за образователна интеграция и реинтеграция на децата.

Дейност 1.6.2.2. Хоризонтални мерки за подобряване на привлекателността на училището, които обхващат всички деца и млади хора в училище и са насочени към осигуряване на инициране и изпълнение на програми и инициативи за повишаване на интереса към учене, включване на децата и младежите в живота на училището, в т.ч. и при вземане на решения, отнасящи се до децата; извънкласни и извънучилищни дейности за мотивация на децата и техните родители - включване на децата в извънучилищни занимания в рамките на учебната година (ателиета по интереси, школи по изкуства, спортни състезания); осмисляне на свободното време на децата и младежите; обучения на учителите и препоръки за промяна на практиката на преподаване на учителите и включване на интерактивни методи.

Дейност 1.6.2.3. Развитие на образователно-социални услуги за връщане в училище на отпадналите от училище деца, които се изпълняват от ЦОП, НПО, училища, училищни настоятелства, читалища в тясно сътрудничество с ДСП/ОЗД и общински администрации, включващи посещения на място и срещи за издирване на отпадналите деца; срещи, консултации, инициативи за мотивиране на децата и техните родители; организиране на консултации, занимални и помощ от учителите за наваксване на учебния материал от децата и младежите.

Дейност 1.6.2.4. Разработване на целеви програми и инициативи за подобряване на образованието в училищата, които се изпълняват с подкрепата на РИО, общини и НПО. Специално внимание на мерките за наблюдение и контрол върху посещаемостта и

качеството на образованието на пътуващите ученици от по-големите градове към защитени и средищни училища в малките общини.

Мярка 1.6.3.Осигуряване на качествено интегрирано образование за децата с увреждания

Дейност 1.6.3.1. Обхващане на деца с увреждания от масови детски градини и ясли. Изготвяне на план за действие, в който ще се предвиди осигуряване на места за интегриране на деца с увреждания в общите групи в масовите детски градини, вкл. подкрепа за адаптиране към средата, осигуряване на транспорт и др.

Дейност 1.6.3.2. Интегриране на децата с увреждания в масови училища за обучение с подкрепата на ресурсни учители- осъществява се от училищата, РИО, Ресурсен център към РИО с подкрепата на общините, които трябва да реализират дейности за осигуряване на необходимата достъпна среда за децата с увреждания- вътре и извън сградата на училището.

Мярка 1.6.4.Целенасочена политика за приобщаване на родителите и общността в учебно-възпитателния процес на техните деца:

Дейност 1.6.4.1. Обучения за изграждане на капацитет в училищата и детските градини за включване на родителите и създаване на интегрираща среда в училище: обучения на учители и директори на училища и детски градини – методи и подходи за включване на родителите и приобщаване на родителите към образованието на техните деца; разпространение на обучителни материали за работа с родителите; обмяна на опит и добри практики с други училища и детски градини.

Дейност 1.6.4.2. Инициативи и съвместни дейности в училище за изграждане на връзката между трите страни: училище/учители – родители/общност – деца/ученици с подкрепата на общинска администрация, ПИЦ, РИО и гражданския сектор.

Дейност 1.6.4.3. Развиване капацитета на училищни настоятелства, НПО, Център за развитие на общности за подкрепа на интегрираното образование с участието на родителите и местните общности: създаване, активизиране, консултиране, обучения и техническа помощ на Училищните настоятелства в училищата от областта.

**Обобщаване на необходимите мерки, социални услуги и дейности в община Сливен по Приоритетно направление 1:
Повишаване качеството на живот на уязвими деца и техните семейства**

Таблица: Обобщаване на необходимите мерки, социални услуги и дейности в община СЛИВЕН

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиран е)
		Целеви групи	Територ иален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
1.	„Център за обществена подкрепа“/ЦО П/	Деца в риск и семействата им	Община Сливен	64	64	80	80	80	80	Комплекс от социални услуги предназначени за деца и семейства с цел предотвратяване изоставянето и настаняването в институция, превенция отпадането от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, консултиране и подкрепа на семейства, обучение и подкрепа на кандидати за приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с поведенчески проблеми и прояви	Град Сливен Кв.„Бълга рка“ № 66	налична
2.	Център за заместваща грижа	Деца, в риск от изоставяне, Деца настанени при близки	Община Сливен				30	30	30	Почасови услуги за деца – заместваща грижа за различни периоди от време (гледане вкъщи, придружаване до детски заведения). Предоставяне на	Гр. Сливен	Нова- от 2018г.

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
		или роднини; Деца, настанени в приемни семейства; Осиновени деца; Деца с увреждания								подпомагане (храна, дрехи, памперси) в случаи на тежки социални проблеми.		
3.	Център „Спешен прием“ на деца към ЦОП	Деца и младежи	Община Сливен	4	4	4	4	4	4	Предоставяне на услуги и 24-часова грижа за деца жертви на насилие и неглижиране в семейството	Град Сливен, кв „Българка № 66	Налична
4.	Звено “Майка бебе“	Двойка- майка-бебе, бременни в последния месец на бременността	Община Сливен	8	8	8	8	8	8	Предоставяне на услуги с цел предотвратяване настаняването в институции на деца	Град Сливен, кв. “Българка” № 66	налична
5.	Център за работа с деца на улицата с под наименование „Център за интензивно- социално възпитателна подкрепа“	Деца на улицата, пребиваващ и епизодично или за различни периоди	Община Сливен	32	32	32	32	32	32	Комплекс от социални услуги, свързани с превенция на попадането на деца на улицата и отпадане от училище, социална рехабилитация и интеграция на деца, живеещи трайно или частично на улицата, семеино консултиране и подкрепа	Град Сливен, кв. “Дружба”, ул. “Стефан Стамболов” № 6	налична

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиран е)
		Целеви групи	Територ иален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
6.	Преходно жилище	Деца от 16 до 18/20 години	Община Сливен	4	4	4	4	4	4	Създаване на условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна и социална интеграция на потребителите	Град Сливен, кв. „Дружба“ ,бл.8, вх.Г, ап.6	налична
7	Дневен център за деца с увреждания	Деца с различна степен на увреждане	Община Сливен	30	30	30	30	30	30	Дневна грижа, консултиране, рехабилитация, логопедична помощ, информиране и обучение, специализирани медицински грижи за деца с увреждания от общността	Град Сливен, кв. „Дружба“, зад бл.№ 10	налична
8	Дом за медико социални грижи за деца	Деца от 0 до 7 години	Община Сливен	65	65	65	65	65	65	Предоставяне на институционална медико-социална грижа за деца от 0-7 години	Град Сливен, ул. „Карандила“ №75	налична
9	Дневен център за деца с хронични заболявания или увреждания в ДМСГД – Сливен	Деца от 3 до 7 години	Община Сливен	5	5	5	5	5	5	Предоставяне на дневни медицински грижи за деца	Град Сливен, ул. „Карандила“ №75	налична
10	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с	Деца и младежи с увреждания, за които	Община Сливен	8	8	8	8	8	8	Предоставяне на сигурна и защитена среда за децата и младежите чрез индивидуализирана грижа и	Град Сливен, кв. „Българка“ № 66	налична

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиран е)
		Целеви групи	Територ иален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
	увреждания	няма възможност да бъдат отглеждани в биологичното семейство или при близки и роднини								подкрепа, възможности за социално включване		
11	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания	Деца и младежи с увреждания, за които няма възможност да бъдат отглеждани в биологичното семейство или при близки и роднини	Община Сливен	14	14	14	14	14	14	Предоставяне на сигурна и защитена среда за децата и младежите чрез индивидуализирана грижа и подкрепа, възможности за социално включване	Град Сливен, ул.“Гагов ец“ № 39	налична
12	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания	Деца и младежи, за които няма възможност да бъдат отглеждани в	Община Сливен	14	14	14	14	14	14	Предоставяне на сигурна и защитена среда за децата и младежите чрез индивидуализирана грижа и подкрепа, възможности за социално включване	Град Сливен, кв.“Сини камъни“ № 65	налична

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
		биологичното семейство или при близки и роднини										
13	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания	Деца и младежи, за които няма възможност да бъдат отглеждани в биологичното семейство или при близки и роднини	Община Сливен	14	14	14	14	14	14	Предоставяне на сигурна и защитена среда за децата и младежите чрез индивидуализирана грижа и подкрепа, възможности за социално включване	Град Сливен, кв. "Дружба" № 65	налична
14	Общностен център за деца и семейства	Интегриран и услуги за деца от 0 до 7 годишна възраст и техните родители с фокус ранно детско развитие	Община Сливен	420	420	420	420	420	420	Работа на терен, оказване на комплексно въздействие по отношение инвестиция в ранно детско развитие и повишаване родителски капацитет	Град Сливен, ул. "Пейо Яворов" № 68	налична
15	Център за социална рехабилитация и интеграция с	Деца с прояви на психично страдание,	Община Сливен	40	40	40	40	40	40	Предоставяне на социално-здравна услуга, насочена към деца с прояви на психично страдание,	Град Сливен, ул. „Стефан	налична

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
	под наименование „Център за психологическа подкрепа за деца и семейства „ и Синя стая	деца в конфликт със закона								проявяващо се като асоциално поведение и противообществена проява, водещи до конфликт със закона. Предоставяне на психологическа и терапевтична помощ, индивидуални консултации и работа в ателиета, създадена възможност за щадящо изслушване на деца при участието им в съдебни и административни процедури	Караджа“ № 2	
16	Приемна грижа	Деца, жертва на насилие и злоупотреба, деца, настанени в специализирани институции, деца, чийто родители не полагат адекватни грижи за тях	Община Сливен	80	80	100	110	110	120	Гарантиране правото на детето да расте и развива в сигурна и безопасна семейна среда, превенция на институционализацията на деца	Град Сливен	Нова от 2015 г.
17	Център за настаняване от семеен тип за	Деца в конфликт със закона	Община Сливен	-	-	12	12	12	12	Предоставяне на сигурна и защитена среда за децата и младежите чрез	Град Сливен	Нова – от 2017 година

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
	деца/младежи без увреждания/подкрепа за деца в конфликт със закона в риск/									индивидуализирана грижа и подкрепа, възможности за социално включване		
18	Семейно-консултативен център / комплекс от услуги/	Деца в ранна възраст и техните семейства	Община Сливен			100	100	100	100	Интегрирани социално, здравни и образователни услуги за деца до 3 години и техните родители. Превенция на рискове водещи до изоставяне.	Сливен	Нова- от 2017г.
19	Център за майчино и детско здраве	Бременни майки и деца до 3 години	Община Сливен	500	500	500	500	500	500	Патронажна грижа за деца в ниска възраст и комплексна подкрепа за техните родители	Сливен	Налична
20	Дневен център за деца с увреждания	Дневна грижа за деца с увреждания	Община Сливен			30	30	30	30	Дневна грижа, консултиране, рехабилитация, логопедична помощ, информиране и обучение, специализирани медицински грижи за деца с увреждания от общността	Сливен	Нова- от 2017
21	Кризисен център за деца жертва на насилие и техните родители	Жертви на насилие	Община Сливен				20	20	20	Подкрепа на жертви на домашно насилие и насилие, основано на полов признак чрез предоставяне на комплексни услуги	Сливен	Нова- от 2018

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						ОбщинаСливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиран е)
		Целеви групи	Територ иален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
22	Консултативен център за жертви на насилие	Жертви на насилие	Община Сливен				40	40	40	Превенция, информационни кампании, подкрепа и консултиране на жертви на насилие, придружаване при процедури и др.	Сливен	Нова- от 2018г.
23	Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания	Деца с увреждания	Община Сливен				14	14	14	Предоставяне на сигурна и защитена среда за децата и младежите чрез индивидуализирана грижа и подкрепа, възможности за социално включване	Сливен	Нова-2018
24	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания с потребност от постоянни медицински грижи	Деца с увреждания	Община Сливен				15	15	15	Предоставяне на сигурна и защитена среда за децата и младежи с потребност от постоянни медицински грижи	Град Сливен	Нова от 2018 г.

4.2 Направление 2 : Лица с увреждания, уязвими хора и общности в неравностойно положение

Приоритет: Осигуряване на условия за социално включване на лица с увреждания, уязвими хора и общности в неравностойно положение

Обща цел 2. Развитие на нови социални услуги за социално включване и подобряване качеството на съществуващите услуги за лица с увреждания, уязвими хора и общности в неравностойно положение, чрез:

Специфична цел 2.1. Да се развие алтернативна резидентна грижа от семеен тип за хората с увреждания, настанени в специализирани институции, чрез:

Мярка 2.1.1. Изграждане на алтернативни социални услуги от резидентен тип за настаняване на хора с увреждания, които имат нужда от резидентна грижа в среда, близка до семейната.

Услугите от резидентен тип включват Защитени жилища, Преходни жилища, Наблюдавани жилища, Центрове за настаняване от семеен тип и нови форми за малки групови домове с малък капацитет и гъвкави грижи, адаптирани към индивидуалните потребности на отделните клиенти, в съответствие със съвременните стандарти. Те ще предоставят подобрена резидентна грижа в среда, близка до семейната за хора с увреждания, които не са в състояние да живеят сами и имат нужда от резидентна услуга.

Дейност 2.1.1.1. Продължаване дейностите на Защитените жилища за хора с умствена изостаналост за предоставяне подслон и ежедневни грижи за лица с увреждания в среда, близка до семейната. Планирано е увеличаване на капацитета през 2016 на 3Ж гр. Сливен, ул. Битоля 17 на 10 потребители или неговото трансформиране.

Дейност 2.1.1.2. Разкриване на Центрове за настаняване от семеен тип за лица с умствена изостаналост за предоставяне на резидентна индивидуална грижа на потребителите на социалната услуга, осигуряване качество на живот, недопускане на социално изключване и подкрепа на техните семейства. Планирано е поетапно разкриване и функциониране на дванадесет ЦНСТ за хора с умствена изостаналост с капацитет 12 места /1 ЦНСТ/ и капацитет по 15 потребители. Първите два центъра е планирано да бъдат разкрити през 2016 и 2017 г., през 2018 г. е планирано разкриването на 8 ЦНСТ за хора с умствена изостаналост и през 2019 г. – 2 центъра.

Дейност 2.1.1.3. Разкриване на Центрове за настаняване от семеен тип за лица с психични разстройства за предоставяне на резидентна индивидуална грижа на потребителите на социалната услуга, осигуряване качество на живот, недопускане на социално изключване и подкрепа на техните семейства. Планирано е поетапно разкриване и функциониране на седем ЦНСТ за хора с психични разстройства с капацитет по 15 потребители. Първият Център е за възрастни хора с психични разстройства или деменции и е планирано разкриването му през 2016 г. Втория Център за настаняване от семеен тип за лица с психични разстройства е планирано да бъде разкрит през 2019 г., а през 2020 г. на останалите пет Центъра.

Дейност 2.1.1.4. Разкриване на Приют за бездомни лица и семейства с капацитет 15 места от 2016 г. Услугата е форма на грижи с предоставяне на социални услуги за предоставяне на възможност за насърчаване реинтегрирането на бездомни граждани.

Дейност 2.1.1.5. Разкриване на Кризисен център с капацитет 12 потребители от 2018 г. Услугата е предназначена за лица, останали без подслон след случаи на насилие, като се предостави комплекс от социални услуги на лица, пострадали от насилие, трафик и друга форма на експлоатация. Оказване на индивидуална и социално-психологическа подкрепа.

Специфична цел 2.2. Да се осигурят условия за достоен и пълноценен живот на хората с увреждания в семейна среда, чрез разкриване на услуги и грижа в общността:

Мярка 2.2.1.Подкрепа от ЦСРИ с мобилни екипи за обхващане на хората с увреждания.

Планираните ЦСРИ целят осигуряване подкрепа и предоставяне на комплекс от социални услуги, медицинска и социална рехабилитация, социално-правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране както за децата, така и за възрастните хора с увреждания. В рамките ЦСРИ за хора с увреждания се предвижда подкрепа на децата с увреждания и техните семейства и за възрастни лица с увреждания. Освен това семействата и близките, които полагат грижи за хора с увреждания ще получават в ЦСРИ специализирана подкрепа, информиране и консултиране (здравно, психологическо, социално, юридическо). Постепенно ще се развият мобилни услуги, които да обхванат хората с увреждания в цялата област и да осигурят достъп до услуги в семейна среда за децата и хората с увреждания, живеещи в малки изолирани населени места. Планираната мобилност е двупосочна. Първо, услугата ще отиде при клиента, когато не се изисква специално оборудване (например, рехабилитатор и психолог могат да предоставят част от услугите на място при посещение по адреси в селата по график); на място ще се предоставят консултации за семействата и обучения за ползване на техническите помощни средства и др. Второ, чрез осигуряване на специализиран транспорт клиентът може да бъде доведен до услугата в ЦСРИ.

Дейност 2.2.1.1. Изграждане на ЦСРИ в община Сливен с общ капацитет 30 места с възможност за формиране на мобилен екип за обхващане на други населени места. Стартирането ѝ е планирано през 2017 година.

Дейност 2.2.1.2. Развитие на дейността на ЦСРИ /незрящи/ гр. Сливен.

Мярка 2.2.2.Разширяване на социалните услуги в домашна среда за подкрепа в ежедневието на хората с увреждания и техните семейства.

Спектърът на тези услуги обхваща както ежедневни дейности в къщи (като помощ при хранене, обслужване, помощ за излизане и придвижване), така и предоставяне на дневни и почасови услуги извън дома (дневни центрове и алтернативни форми на заместваща грижа).

Дейност 2.2.2.1. Разкриване на нови услуги и разширяване обхвата на наличните услуги, които предлагат домашни грижи за хора с увреждания като домашен помощник, социален и личен асистент чрез Националните и Оперативни Програми /личен асистент, социален асистент, домашен помощник, вкл. и чрез увеличаване капацитета на съществуващите услуги.

Дейност 2.2.2.2. Включване на допълнителни услуги към Домашния социален патронаж и по-пълно обхващане на хората с увреждания от малките населени места.

Дейност 2.2.2.3. Осигуряване на информация, съдействие и посредничество за улесняване на достъпа до технически помощни средства и достъпна среда в дома по програмите на Агенцията за хора с увреждания и Закона за интеграция на хората с увреждания, чрез съществуващия Консултативен център за хората с увреждания в община Твърдица.

Дейност 2.2.2.4. Продължаване дейността на Дневния център за възрастни хора с увреждания в община Сливен за предоставяне на дневни и почасови услуги на лица с различни увреждания, живеещи в семейна среда.

Дейност 2.2.2.5. Разкриване на Дневен център за възрастни хора с увреждания в град Сливен или друго населено място в рамките на общината с капацитет 15 места – разкриване през 2016 година.

Дейност 2.2.2.6. Финансова подкрепа при извършваните дейности в обособените клубове на инвалида по места, като активно се включат местните структури на Съюза на инвалидите в България /СИБ/. Разширяване на дейностите на клубовете в рамките на изпълнението на стратегията.

Мярка 2.2.3. Развиване на целеви общински политики/мерки за социално включване на хората с увреждания

Дейност 2.2.3.1. Подобряване на инфраструктурата и осигуряване на достъпна среда в общественото пространство, културни и здравни центрове, училища и детски градини, предприятия и пр.

Дейност 2.2.3.2. Дейности на Дирекция ”Бюро по труда”, община и местни НПО за предоставяне на услуги, насочени към заетост, професионално ориентиране и професионална квалификация (преквалификация), обучение и практически умения за лицата с увреждания с право на работа.

Дейност 2.2.3.3. Прилагане на общински и национални мерки за осигуряване на възможности за независим самостоятелен живот.

Специфична цел 2.3. Да се създадат условия за интеграция и реинтеграция на уязвими хора и групи от общностите в неравностойно положение, изпаднали в риск.

Мярка 2.3.1. Осигуряване достъп на развитие за етническите общности в неравностойно положение

Дейност 2.3.1.1. Продължаване дейността на Общностен център за деца и семейства.

Дейност 2.3.1.2. Продължаване на дейността на здравните медиатори в областта за подобряване достъпа до здравеопазване в етническите общности. Здравните медиатори изпълняват специфични задачи за достъп до информиране, консултиране и посредничество за достъп до здравни грижи. Същевременно е необходимо да се развие техният потенциал за включване в работата по превенция на изоставянето и negliжирането на деца от ромската общност. Предоставяне консултации на млади хора от уязвимите общности по въпроси за здравето, секса, профилактика и лечение на полово предавани инфекции и заболявания.

Дейност 2.3.1.3. Мерки за интеграция и реинтеграция в образованието на неграмотните и пълнолетните с ниско образование за оgramотяване на неграмотни пълнолетни, включително за образование на пълнолетни млади хора с незавършена степен (без диплома) на основно или средно образование. Такива програми се инициират от НПО,

училищни настоятелства, общини и се изпълняват в тясно партньорство със специфичен принос на всички участващи организации.

Дейност 2.3.1.4. Обхващане с хоризонтални мерки и целеви инициативи за социално включване, насочени към достъп до професионална квалификация, заетост и доходи, чрез включване в програми и мерки на Дирекции ”Бюро по труда”; инициране и изпълнение на проекти за професионална квалификация и заетост, финансирани по действащите Национални и Оперативни Програми за развитие на човешките ресурси; подкрепа за достъп до заетост и квалификация; развитието на кооперации и социални предприятия за осигуряване на заетост за трайно безработни и хора с увреждания. Продължаване работата на трудови медиатори.

Мярка 2.3.2.Развиване на услуги за превенция на рисково и зависимо поведение, насочени към уязвими хора, интеграция и реинтеграция на лица със зависимости и проблемно поведение

Дейност 2.3.2.1. Дейности на ЦОП, ЦСРИ, Консултативен център и граждански инициативи- информиране и консултиране. Чрез функционирането им ще се подпомага приобщаването на застрашените групи към обществото като цяло. Работата предимно ще е подкрепяща и консултативна, свързана с нуждите на отделните потребители и на семействата в общността.

Дейност 2.3.2.2. Включване на родителите и семействата в смесени социално-образователни услуги за превенция на зависимостите и рисковото поведение, изпълнявани от училища, училищни настоятелства и НПО.

Дейност 2.3.2.3. Продължаване дейността на Превантивно-информационния център – гр. Сливен като помощен орган към Областния съвет по наркотични вещества и Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

Дейност 2.3.2.4. Продължаване дейността на Наблюдавано жилище за младежи, напуснали корекционно-възпитателни институции, с противоправни прояви и в конфликт със закона с капацитет 4.

Социалната услуга е разкрита и функционира като част от комплекс предоставящ услуги и подкрепа за деца и младежи в конфликт със закона.

Специфична цел 2.4. 1 Подобряване на условията на живот и качеството на грижите в съществуващите специализирани институции за хора с увреждания в област Сливен.

В зависимост от реализиращите се на национално ниво политики по деинституционализация на услугите за възрастни хора с увреждания и съобразно утвърдени и ресурсно обезпечени стратегически документи в сферата, ще се планират и реализират конкретни мерки, дейности и услуги на регионално и местно ниво.

Мярка 2.4.1 Осигуряване на специфичните потребности на хората с увреждания, настанени в специализирана институция

Дейност 2.4.1.1 Подобряване на грижата и реструктуриране на Дом за възрастни хора с умствена изостаналост -селище Качулка в т.ч. обучения и супервизия на персонала, въвеждане на нови форми за социално общуване, обновяване на материалната база.

**Обобщаване на необходимите мерки, социални услуги и дейности в община Сливен по Приоритетно направление 2:
Социално включване на лица с увреждания, уязвими хора и общности в неравностойно положение**

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
Направление 2: Социални услуги за хора с увреждания												
1.	Дом за възрастни хора с умствена изостаналост- селище Качулка	Хора с увреждания	Община Сливен	240	240	200	180	150	150	Предоставяне на институционална грижа за възрастни хора с увреждания	Селище Качулка	налична
2.	Защитено жилище за хора с умствена изостаналост	Хора с увреждания	Община Сливен	8	10	10	10	10	10	Предоставяне на резидентна услуга за хора с умствена изостаналост	Град Сливен, ул.“Битоля“ № 17	налична
3.	Защитено жилище за хора с умствена изостаналост	Хора с увреждания	Община Сливен	10	10	10	10	10	10	Предоставяне на резидентна услуга за хора с умствена изостаналост	Град Сливен, ул.“Хаджи Вълкова“ № 38 А	налична
4.	Дневен център за възрастни хора с увреждания	Хора с увреждания	Община Сливен	30	30	30	30	30	30	Предоставяне на услуги в общността на хора с увреждания	Град Сливен, кв.“Дружба“ зад бл.10	налична
	Център за	Хора със	Община	30	30	30	30	30	30	Предоставяне	Град Сливен	налична

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)	
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020				
5.	социална рехабилитация и интеграция за незрящи	зрителни увреждания с риск от социално изключване	Сливен								на консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности	Кв. „Република“, бл.35	
6.	Дневен център за възрастни хора с психични увреждания	Възрастни с психични разстройства	Община Сливен	15	25	25	25	25	25	25	Предоставяне на социални услуги за хора с психични разстройства с цел социално включване	Град Сливен, ул. „Генерал Скобелев“ № 3	налична
7.	Наблюдавано жилище	Младежи от 18/20 години	Община Сливен	4	4	4	4	4	4	4	Предоставяне на социални услуги за оказване на подкрепа и консултиране на младежи, които напускат специализираните институции. Осигуряване на подкрепа на младежи в прехода им към самостоятелност	Град Сливен, кв. „Дружба“, бл. 8, вх. Г, ап. 24	налична

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)	
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020				
											н живот		
8.	Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с умствена изостаналост	Лица с висока степен на зависимост от грижа	Община Сливен		12	12	12	12	12	12	Предоставяне на индивидуална грижа на потребителите на социалната услуга, осигуряване качество на живот, за недопускане на социално изключване на рисковите групи	Град Сливен, ул.“Дели Ради“ № 3	Нова от 2016 година
9.	Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с психични разстройства или деменция	Лица с висока степен на зависимост от грижа	Община Сливен		15	15	15	15	15	15	Предоставяне на индивидуална грижа на потребителите на социалната услуга, осигуряване качество на живот, за недопускане	Град Кермен, ул.“Иван Вазов“ № 26	Нова от 2016 година

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)	
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020				
											на социално изключване на рисквите групи		
10.	Дневен център за възрастни хора с увреждания	Възрастни с увреждания	Община Сливен		15	15	15	15	15	15	Предоставяне на социални услуги за хора с увреждания с цел социално включване	Град Сливен	Нова от 2016 година
11.	Център за социална реабилитаци я и интеграция	Хора с увреждания	Община Сливен			30	30	30	30	30	Предоставяне на консултативн и, терапевтични и реабилитаци онни дейности	Град Сливен	Нова от 2017 година
11.	ЦНСТ за хора с умствена изостаналост	Хора с умствена изостаналос т	Община Сливен			15	15	15	15	15	Осигуряване на пълноценен и относително самостоятелен начин на живот в подходяща среда	Град Сливен	Нова от 2017 година
12.	Приют за бездомни лица и семейства	Бездомни лица	Община Сливен		15	15	15	15	15	15	Алтернативна форма на грижи с предоставяне	Град Сливен	Нова от 2016 година

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
										на социални услуги за предоставяне на възможност за насърчаване реинтегрирането на бездомни граждани		
13.	Кризисен център за лица	Лица, останали без подслон след случаи на насилие	Община Сливен				12	12	12	Предоставяне на комплекс от социални услуги на лица, пострадали от насилие, трафик и друга форма на експлоатация. Оказване на индивидуална подкрепа, социално-психологическа подкрепа	Град Сливен	Нова-2018 година
14	ЦНСТ за хора с умствена изостаналост	Хора с умствена изостаналост	Община Сливен				15	15	15	Осигуряване на пълноценен и относително самостоятелен	Община Сливен	Нова- 2018

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
											начин на живот в подходяща среда	
15.	Здравни медиатори-общинска дейност, подкрепена от МЗ	Лица и семейства от ромската общност	Община Сливен	6	6	6	6	6	6	Посредничеството за достъп до здравни услуги в ромските общности, профилактика за деца и възрастни, участие в превенцията на изоставените	Град Сливен	налична
16.	Клуб на инвалида-общинска дейност	Хора с увреждания		3	3	3	6	6	6	Осигуряване на лични и социални контакти, информиране и консултиране	Община Сливен	Налична
17	Център за социална рехабилитация и интеграция за хора с увреждания	Хора с увреждания		20	20	20	20	20	20	Осигуряване на лични и социални контакти, информиране и консултиране	Община Сливен, Гр. Сливен, ул. Макгахан № 6	Налична
	ЦНСТ за хора	Хора с	Община						15	Предоставяне	Община Сливен	Нова- 2018

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
18	с умствена изостаналост	умствена изостаналост	Сливен				15	15		на резидентна грижа на потребителите на социалната услуга, осигуряване качество на живот, за недопускане на социално изключване на рисковите групи		
19	ЦНСТ за хора с умствена изостаналост	Хора с умствена изостаналост	Община Сливен				15	15	15	Предоставяне на резидентна грижа на потребителите на социалната услуга, осигуряване качество на живот, за недопускане на социално изключване на рисковите групи	Община Сливен	Нова- 2018
20	ЦНСТ за хора с умствена изостаналост	Хора с умствена изостаналост	Община Сливен				15	15	15	Предоставяне на резидентна грижа на потребителите на социалната	Община Сливен	Нова-2018

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
										услуга, осигуряване качество на живот, за недопускане на социално изключване на рискските групи		
21	ЦНСТ за хора с умствена изостаналост	Хора с умствена изостаналост	Община Сливен				15	15	15	Предоставяне на резидентна грижа на потребителите на социалната услуга, осигуряване качество на живот, за недопускане на социално изключване на рискските групи	Община Сливен	Нова-2018
22	ЦНСТ за хора с умствена изостаналост	Хора с умствена изостаналост	Община Сливен				15	15	15	Предоставяне на резидентна грижа на потребителите на социалната услуга, осигуряване качество на живот, за	Община Сливен	Нова-2018

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
23	ЦНСТ за хора с умствена изостаналост	Хора с умствена изостаналост	Община Сливен				15	15	15	недопускане на социално изключване на рисковите групи Предоставяне на резидентна грижа на потребителите на социалната услуга, осигуряване качество на живот, за недопускане на социално изключване на рисковите групи	Община Сливен	Нова-2018
24	ЦНСТ за хора с умствена изостаналост	Хора с умствена изостаналост	Община Сливен				15	15	15	Предоставяне на резидентна грижа на потребителите на социалната услуга, осигуряване качество на живот, за недопускане на социално изключване на рисковите	Община Сливен	Нова-2018

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
										групи		
25	ЦНСТ за хора с умствена изостаналост	Хора с умствена изостаналост	Община Сливен					15	15	Предоставяне на резидентна грижа на потребителите на социалната услуга, осигуряване качество на живот, за недопускане на социално изключване на рисковите групи	Община Сливен	Нова-2019
26	ЦНСТ за хора с умствена изостаналост	Хора с умствена изостаналост	Община Сливен					15	15	Предоставяне на резидентна грижа на потребителите на социалната услуга, осигуряване качество на живот, за недопускане на социално изключване на рисковите групи	Община Сливен	Нова-2019
27	ЦНСТ за хора с психични разстройства	Хора с психични разстройства	Община Сливен					15	15	Предоставяне на резидентна грижа на	Община Сливен	Нова-2019

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)	
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020				
		а									потребителите на социалната услуга, осигуряване качество на живот, за недопускане на социално изключване на рисковите групи		
28	ЦНСТ за хора с психични разстройства	Хора с психични разстройства	Община Сливен							15	Предоставяне на резидентна грижа на потребителите на социалната услуга, осигуряване качество на живот, за недопускане на социално изключване на рисковите групи	Община Сливен	Нова-2020
29	ЦНСТ за хора с психични разстройства	Хора с психични разстройства	Община Сливен							15	Предоставяне на резидентна грижа на потребителите на социалната услуга, осигуряване	Община Сливен	Нова-2020

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)	
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020				
										качество на живот, за недопускане на социално изключване на рисквите групи			
30	ЦНСТ за хора с психични разстройства	Хора с психични разстройств а	Община Сливен							15	Предоставяне на резидентна грижа на потребителите на социалната услуга, осигуряване качество на живот, за недопускане на социално изключване на рисквите групи	Община Сливен	Нова-2020
31	ЦНСТ за хора с психични разстройства	Хора с психични разстройств а	Община Сливен							15	Предоставяне на резидентна грижа на потребителите на социалната услуга, осигуряване качество на живот, за недопускане на социално	Община Сливен	Нова-2020

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
										изключване на рисквите групи		
32	ЦНСТ за хора с психични разстройства	Хора с психични разстройств а	Община Сливен						15	Предоставяне на резидентна грижа на потребителите на социалната услуга, осигуряване качество на живот, за недопускане на социално изключване на рисквите групи	Община Сливен	Нова-2020
33	Социално предприятие	Безработни лица, лица и семейства от уязвими групи	Община Сливен	-	-	100	100	100	100	Осигуряване на заетост на лица от рискви групи; Предоставяне на услуги на уязвими групи	Община Сливен	Нова- 2017
34	Социално предприятие	Безработни лица, лица и семейства от уязвими групи	Община Сливен	-	-	100	100	100	100	Осигуряване на заетост на лица от рискви групи; Предоставяне на услуги на	Община Сливен	Нова-2017

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
										уязвими групи		

4.3 Направление 3: Стари хора

Приоритет: Подобряване качеството на живот и грижа за старите хора

Обща цел 3: Да се подобри качеството на живот на старите хора в населените места на общината, като се спазва принципът за независим живот в семейна среда или в среда близка до нея, чрез развитие на широка мрежа от услуги в общността и осигуряване на достъп до качествена резидентна грижа.

Приоритет в планирането на грижите за стари хора са услугите в общността, които им предоставят подкрепа на място и в домашна среда. Този подход осигурява възможности за старите хора да живеят в своя дом, в позната за тях среда, без да се откъсват от близки и роднини. Цели се да се избегне или поне да се отложи във времето необходимостта от резидентна грижа.

Специфична цел 3.1. Развиване на широка мрежа от услуги, предоставяни в домашна среда, с цел осигуряване на спокоен и достоен живот на старите хора.

Мярка 3.1.1 Развиване на функциите и дейностите на Домашен социален патронаж и развитие на мобилни услуги за обхващане на малките населени места.

Домашният социален патронаж е мобилна услуга с традиции и е добре позната. Тя достига до домовете на своите клиенти и има потенциал да изгради широка мрежа от услуги за подкрепа в ежедневието на стари хора в семейна среда и особено за самотно живеещи в изолирани населени места, които нямат достъп до други социални услуги. Тези дейности предполагат допълнително финансиране и ресурси, които надхвърлят възможностите на общинския бюджет и изискват привличане на средства от програми и от местния бизнес. Желателно е да се търсят възможности да се запазят и доразвият традиционния широк обхват на дейностите на домашния социален патронаж, които изискват повече ресурси, но решават значително по-голям кръг проблеми на старите хора и хората с увреждания, като им осигуряват подкрепа в ежедневието.

Дейност 3.1.1.1 Разширяване на предоставяните услуги от Домашен социален патронаж на нуждаещите се лица от почти всички обхванати населени места. Разширеният списък на дейности на патронажите включва:

- Предоставяне на храна по домовете и хранене – към момента се извършва от всички патронажи, разкрити на територията на областта;
- Помощ при поддържане на лична хигиена, медицински услуги и манипулации;
- Помощ в домакинството, подкрепа за поддържане на жилището – почистване, помощ за дребни битови услуги и ремонти, смяна на обзавеждане и осигуряване на повече пространство;
- Съдействие за пазаруване, плащане на сметки, осигуряване на технически помощни средства;
- Съдействие за достъп до здравни и социални услуги – придружаване, помощ при транспортиране, информиране за здравни услуги.

Дейност 3.1.1.2 Увеличаване на капацитета на Домашен социален патронаж на 780 места за периода на стратегията.

Дейност 3.1.1.3 Разширяване на обхвата и осигуряване на услугата в нови населени места.

Дейност 3.1.1.4 Продължаване функционирането на обществена трапезария и планиране и разкриване на нови трапезарии с цел обхващане на нуждаещите се лица.

Мярка 3.1.2 Разширяване на услугите в домашна среда – Домашен помощник, Социален асистент, Личен асистент.

Тези услуги осигуряват домашни грижи, помощ в домакинството, обслужване, помощ за излизане и придвижване и др. дейности в подкрепа на стари хора, които подобряват качеството на живот на старите хора и им позволяват по-дълго да живеят в семейна среда. Реалното увеличение на тези услуги през 2016-2020г. ще зависи от предоставяните възможности за финансиране по националните програми, ОП „РЧР” и други източници на финансиране.

Дейност 3.1.2.1 Осигуряване на услугите Домашен помощник, Социален асистент и Личен асистент по Национални програми на възможно по-голям брой нуждаещи се лица, предвид идентифицираните потребности.

Дейност 3.1.2.2 Увеличаване броя на ползващите услугите Домашен помощник, Социален асистент и Личен асистент, чрез осигурено финансиране по Проекти и програми, включително и по ОП „РЧР”.

Дейност 3.1.2.3 Проучване на възможностите и разкриване на Комплекси за подкрепа на старите хора, насочени към целевата група.

Специфична цел 3.2 Осигуряване на дневна грижа, заместваща грижа и почасови услуги в общността за стари хора.

Мярка 3.2.1 Продължаване и развиване на дейността на Дневен център за стари хора

Дневните центрове са основната форма на социална услуга в общността, предлагаща храна, дневна грижа и възможности за общуване. Освен тях, клубовете на пенсионера и други форми на услуги също осигуряват за старите хора възможности за разнообразяване на ежедневието, общуване, споделяне на придобит опит, възможности за осмисляне на живота и достойни старини.

Дейност 3.2.1.1 Подобряване качеството на предоставяните социални услуги в съществуващия Дневен център за стари хора, чрез планиране и провеждане на обучение на персонала на социалните услуги – постигане на повече гъвкавост на услугата и адаптиране към индивидуалните потребности на всеки човек.

Дейност 3.2.1.2. Продължаване на общинската подкрепа за дейностите на Клубовете на пенсионера, предоставящи възможности за общуване, социален живот, дребни медицински и др. услуги за старите хора с относително съхранено здраве и възможности за самостоятелно придвижване

- разкриване на работни места към Клубовете на пенсионера чрез осигурено финансиране по Проекти и програми.

Мярка 3.2.2 Разкриване на нови Дневни центрове за стари хора

Дейност 3.2.2.1– Планирано разкриване на втори дневен център в гр. Сливен с капацитет 30 места през 2016 г.

Дейност 3.2.2.3 –Развиване на алтернативни нови форми за краткосрочна заместваща грижа за стари хора (краткосрочно настаняване в резидентна грижа от семеен тип за период на отсъствие на близки или през зимния сезон).

Специфична цел 3.3: Да се осигури достъп на старите хора до качествена постоянна грижа в среда, близка до домашната, чрез:

Мярка 3.3.1Подобряване на условията на живот и качеството на грижите в съществуващите специализирани институции за стари хора.

Дейност 3.3.1.1 Реализиране на План за подобряване на качеството на услугите в Дом за стари хора гр.Сливен, чрез дейности насочени към:
текущ ремонт на сградния фонд и осигуряване на подходящо оборудване и обзавеждане;
въвеждане на нови форми за социално общуване, културни, спортни и други дейности;
обучение на персонала;

Мярка 3.3.2 Разкриване на алтернативни резидентни услуги и нови малки домове за обгрижване на стари хора в среда, близка до семейната.

Планирани са малки домове от семеен тип с малък капацитет и подобрена среда за стари хора с ниски доходи, които не са в състояние да живеят сами. Освен битовите и здравни грижи тук е необходимо са предоставят и възможности за повече самостоятелност на живеещите в дома - домашен интериор, възможности да си готвят и да се грижат за себе си. Предвижда се да се осигурят повече социални дейности и възможности за общуване – както с близките на настанените, така и създаване на нови контакти с хората от населеното място, с клубове на пенсионера и др., където е разположен малкия групов дом.

Дейност 3.3.2.1 Разкриване на нови малки Домове от семеен тип за стари хора. Планиране, изграждане и разкриване на малки Домове от семеен тип за стари хора в община Сливен с капацитет 30 места, планирани в периода 2017 – 2019 г.. Планиране, изграждане и разкриване на Центрове за настаняване от семеен тип за стари хора, с капацитет 15 места.

Дейност 3.3.2.2 Провеждане на общинска политика за стимулиране на частната инициатива при разкриване на модерни частни домове за стари хора в област Сливен (предоставяне на терени и сгради при облекчени условия). Частните домове ще предоставят качествена резидентна грижа за стари хора, включително и за жители от други области от страната като осигуряват работни места за персонала от общините.

- продължаване на дейността на съществуващия частен Дом за стари хора в с.Малко Чочовен, общ.Сливен.

Дейност 3.3.2.3 Проучване на потребностите и възможностите за изграждане и стартиране на хоспис в общината. Конкретното планиране на отделните услуги ще се реализира при актуализиране на нормативната база и съобразно наличните ресурси в ежегодните общински планове.

**Обобщаване на необходимите мерки, социални услуги и дейности в община Сливен по Приоритетно направление 3:
Грижа за старите хора**

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
Направление 3: Социални услуги за възрастни и стари хора												
1.	Дом за стари хора	Възрастни хора	Община Сливен	120	120	120	120	120	120	Предоставяне на достъпни и комплексни социални услуги, съобразени със специфичните потребности на възрастните хора	Град Сливен, ул. "Панайот Хитов" № 115	налична
2	Дневен център за стари хора	Възрастни хора	Община Сливен	30	30	30	30	30	30	Предоставяне на услуги в общността на възрастните хора, задоволяване на ежедневни, здравни, рехабилитационни потребности, организация на свободното време и личните контакти	Град Сливен, ул. "Никола Михайловски" №26	налична
3	Частен дом за стари хора	Възрастни хора	Община Сливен	10	10	10	10	10	10	Предоставяне на резидентна грижа за стари хора	С. Малко Чочовени, община Сливен	налична
4	Малък дом от семеен тип за стари хора	Стари хора	Община Сливен		-	30	30	30	30	Предоставяне на резидентна грижа за стари хора	Град Сливен	Нова от 2017 година
5	Малък дом от семеен тип за стари хора	Стари хора	Община Сливен		-	-	30	30	30	Предоставяне на резидентна грижа за стари хора	Град Сливен	Нова от 2018 година
6	Малък дом от семеен тип за стари хора	Стари хора	Община Сливен			-	30	30	30	Предоставяне на резидентна грижа за стари хора	Град Сливен	Нова от 2018 година

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
7	Малък дом от семеен тип за стари хора	Стари хора	Община Сливен			-	-	30	30	Предоставяне на резидентна грижа за стари хора	Град Сливен	Нова от 2019 година
8	Дневен център за стари хора	Възрастни хора	Община Сливен			30	30	30	30	Предоставяне на услуги в общността на възрастните хора, задоволяване на ежедневни, здравни, рехабилитационни потребности, организация на свободното време и личните контакти	Град Сливен	Нова от 2017 година
9	Домашен социален патронаж	Възрастни хора	Община Сливен	680	720	720	750	750	780	Осигуряване и доставка на храна, достъп до здравни грижи, подкрепа при водене на домакинството, общуване и социални контакти	Град Сливен	налична
10	Обществена трапезария	Самотни стари хора и хора с увреждания	Община Сливен	100	150	150	200	200	200	Осигуряване на топла храна на социално слаби граждани.	Град Сливен	налична
11	Личен асистент	Самотни възрастни хора, хора с увреждания, семейства на деца с увреждания	Община Сливен	152	160/65	65	65	65	65	Предоставяне на услуги, съобразно индивидуалните потребности на потребителите	Град Сливен и населените места на територията на общината	налична
12	Домашен помощник-звено към Домашен социален патронаж	Самотно живеещи възрастни хора и хора с увреждания	Община Сливен	120	130	140	150	170	200	Предоставяне на почасови социални услуги, съобразени с индивидуалните потребности на потребителите	Град Сливен и населените места на територията на община Сливен	налична

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)- община Сливен

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет						Община Сливен Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2015	2016	2017	2018	2019	2020			
13	Център за настаняване от семеен тип за стари хора	Лица с висока степен на зависимост от грижа	Община Сливен		15	15	15	15	15	Осигуряване качество на живот, за недопускане на социално изключване, предоставяне на индивидуална грижа	Град Сливен	Нова от 2016 година
14	Клубове на пенсионера	Възрастни хора	Община Сливен	52	53	53	55	55	55	Осигуряване на лични и социални контакти, информиране и консултиране, социално, здравно и правно	Град Сливен и населените места на територията на общината	налична
15	Комплекс за подкрепа на стари хора	Стари хора	Община Сливен				80	80	80	Предоставяне на комплекс от социални услуги на нуждаещите се потребители	Град Сливен	Нова от 2018 година

Раздел В: План за действие

6 Управление и координация на изпълнението на стратегията

Стратегията за развитие на социалните услуги в община Сливен беше създадена в процес на широко партньорство със заинтересованите страни в областта – Областна администрация, териториалните структури на Агенцията за социално подпомагане (АСП), местни структури на централната държавна администрация, доставчици на социални услуги, граждански организации (НПО) и др.

Тя ще се изпълнява на общинско ниво с общите усилия на всички заинтересовани страни в съответствие с техните компетенции и планираните дейности за развитие, като координационната роля ще се осъществява на две нива:

- на ниво област /от Областна администрация и РДСП/;
- на ниво община /от Общинската администрация и ДСП, обслужваща територията на съответната община/.

6.1 Структури за координация на областно и общинско ниво

Разработването на настоящата стратегия е с необходимостта от стратегическо планиране на общинско ниво. По този начин разкриването на социални услуги се доближава до потребностите на хората от целевите групи.

Областният управител внася проекта на Областната стратегия за развитие на социалните услуги за обсъждане, съгласуване и за приемане от Областния съвет за развитие.

Областният съвет за развитие обсъжда, съгласува и приема стратегията и актуализацията ѝ.

Областният управител отговаря за изпълнението на Областната стратегия за развитие на област Сливен, с която е свързана Областната стратегия за развитие на социалните услуги като секторна политика в областта.

Той има важна роля при изпълнението и на Областната стратегия за развитие на социалните услуги с оглед прилагането на общи мерки на областно ниво и на съвместни дейности в няколко общини, както и с цел координиране дейността на общините и териториалните, секторни звена на централната изпълнителна власт при работата по стратегията.

Областният управител получава доклади на ключовите участници в изпълнението на стратегията за извършеното, за срещнатите трудности и проблеми. Постъпилата информация и доклади се представят на заседанията на Областния координационен съвет.

Съветът подпомага областния управител при координиране дейностите по изпълнение на целите, приоритетите и конкретните дейности на стратегията. Той включва представители на общините, на териториалните поделения на АСП, представители на Регионален инспекторат по образованието, Регионална здравна инспекция, НПО. Председател на Областния координационен съвет е областният управител, заместник-председател е ресорният заместник областен управител.

На своите заседания Областният координационен съвет обсъжда изпълнението на дейности и проекти на общинско и областно ниво, както и реализацията на национални проекти, свързани с развитието на социалните услуги, социалното включване, деинституционализацията и др.

Областният координационен съвет обсъжда и одобрява годишен мониторингов доклад за изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги, докладът от извършен междинен преглед на нейното изпълнение, предложение за актуализация на стратегията.

Важна роля при осъществяване на дейностите, свързани с координацията на изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги имат **Регионална дирекция за социално подпомагане и Дирекции „Социално подпомагане”**.

Регионалните дирекции за социално подпомагане като териториални поделения на АСП в областните административни центрове провеждат държавната политика в областта на социалното подпомагане, закрилата на детето и рехабилитацията и социалната интеграция на

хората с увреждания на територията на областта. На територията на съответните общини тези дейности се осъществяват от Дирекциите "Социално подпомагане".

Предвид основните си функции, РДСП и ДСП имат отношение към всички заложените цели в Областната стратегия за развитие на социалните услуги.

Регионалните дирекции за социално подпомагане осъществяват сътрудничество с областната и общинската администрация и с неправителствени организации при осъществяването на политиката в областта на социалната защита на рисковите групи в областта.

Директорите на дирекции са членове на Областния координационен съвет, а експерт от регионалната дирекция е част от екипа на Звеното за мониторинг и оценка на изпълнението на стратегията.

Кметът на общината има ключова роля за цялостното изпълнение на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги, както и по отношение изпълнението на областната стратегия.

Общината отговаря за цялостното изпълнение на Областната стратегия за развитие на социалните услуги на своята територия.

На основата на областната стратегия, кметът на общината организира разработването на общински стратегии и годишни планове за развитие на социалните услуги, които се приемат от Общинските съвети и чрез които се реализира Областната стратегия на територията на всяка община.

Общинската стратегия представлява териториален разрез на областната стратегия по общини.

Местните власти разработват и изпълняват **интегрирани политики за развитие** на хората в риск на тяхната територия като комбинират ресурсите и координират дейностите в сферата на социалното подпомагане, образование, здравеопазване, политики на пазара на труда, водени от интересите и нуждите на групите и хората в риск. Общината е основен доставчик на социални услуги. Развива интегрирани политики в подкрепа на децата в риск, хората с увреждания и старите хора. Общината осъществява годишен мониторинг и оценка на изпълнението на социалната услуга и оценка на нуждите на групите в риск.

Ежегодно, в началото на годината, Общината представя в Областна администрация доклади за изпълнението на общинския план за развитие на социалните услуги за предходната година, които са база за изготвяне на годишен мониторингов доклад на областно ниво. Докладът се представя и обсъжда на заседание на Областния координационен съвет.

Кметът на общината търси възможности за финансиране от различни финансови източници за реализиране на конкретните общински дейности, планирани в съответния общински компонент на областната стратегия.

Местните власти носят конкретни отговорности също за иницирането и изпълнението на хоризонталните политики и мерки за социално включване. В този контекст, общините поемат и основната отговорност за изпълнението на мерките за социално включване, предвидени в Стратегията.

Обществен контрол при осъществяване на дейностите в областта на социалните помощи и социалните услуги се осъществява от **Обществения съвет по социално подпомагане и услуги**. Той е консултативен орган към общината за осъществяване на сътрудничество, координация и консултация между община, централни държавни органи и доставчици на социални услуги с цел реализиране на социалната политика в конкретната община.

Подкрепа в реализацията на заложените приоритети и цели на стратегията оказват и други институции и организации: Регионалният инспекторат по образованието – Сливен, Регионален център по здравеопазване, Дирекции „Бюро по труда”, Неправителствени организации.

6.2 Система за мониторинг и оценка. Работа на ЗМО

За проследяване напредъка в изпълнението на областната и общинска стратегии за развитие на социалните услуги със заповед на областния управител е създадено Звено за мониторинг и

оценка. То е формирано като част от Областния координационен съвет за управление и изпълнение на Областната стратегия. В състава на звеното са включени представители на Областна администрация, на общините от областта, на регионална дирекция за социално подпомагане, координаторите за област Сливен по проект „.....

Звеното за мониторинг и оценка:

- Координира цялостната дейност по мониторинг и оценка в областта;
- Планира и осъществява дейностите за мониторинг;
- Организира провеждането на междинна и финална оценка на изпълнението на стратегиите.
- Информира заинтересованите страни и обществеността за резултатите и препоръките;
- Организира дискусии по общини за обсъждане на заключенията и препоръките от докладите за мониторинг и оценка на изпълнението на Стратегията.

Дейности по мониторинг включват:

- Текущ мониторинг на дейностите – събиране на информация, посещения на място, доклади от мониторинговите посещения;
- Създаване и постоянно актуализиране на база данни на областно ниво с разбивка по общини, територии, теми, рискови групи и пр.;
- Актуализиране, систематизиране и анализ на данните за ключовите базови индикатори за ситуацията;
- Събиране на информация и анализ на индикаторите за прогреса в изпълнението на Стратегията;
- Разработване на годишен мониторингов доклад за цялостното изпълнение на Стратегията.

За осъществяване на своята дейност членовете на ЗМО провеждат регулярни работни срещи за обсъждане на дейностите, свързани с наблюдение изпълнението на областната и общински стратегии за развитие на социалните услуги. Те участват и в провежданите заседания на Областния координационен съвет, в рамките на които представят информация за осъществяваните наблюдения, планираните дейности и услуги и за дейността на звеното. Ежегодно представителите на общините, членове на Звеното за мониторинг и оценка изготвят отчет за изпълнението на годишните планове за развитие на социалните услуги за предходната година. Отчетът се базира на осъществяваните от тях наблюдения на дейността на социалните услуги и посещения на място, събиране на информация и анализ на данни. Въз основа отчетите на общините и осъществяваните от Звеното за мониторинг наблюдения се изготвя годишен мониторингов доклад за изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги. В средата на периода на действие на стратегията Звеното за мониторинг и оценка организира изготвянето на междинна оценка на изпълнението на стратегията. Въз основа изводите и препоръките в междинната оценка Звеното за мониторинг изготвя предложение за актуализация на Областната стратегия.

Годишните мониторингови доклади, докладът от направена междинна оценка на стратегията и предложението за актуализация се представят за обсъждане от Областния координационен съвет и се внасят за приемане от членовете на съвета.

На база приетото предложение за актуализация Звеното за мониторинг и оценка изготвя Актуализиран документ на Областна стратегия за развитие на социалните услуги, който се внася за обсъждане и приемане от Областния съвет за развитие.

6.3 Механизми на партньорството

Целият процес на разработване на Общинска стратегия за развитие на социалните услуги се основава на принципа на партньорство между ангажираните институции с цел синхронизиране и обвързване на социалните услуги с образователната, здравната и другите свързани системи и планиране на услуги с междуобщински и регионален обхват, така че да отговорят комплексно на потребностите на населението.

За успешното изпълнение на стратегията и постигане на заложените в нея цели е необходимо ефективно междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

Чрез свои номинирани представители община Сливен участва в редица партньорства на общинско и областно ниво, като:

-Областният съвет за координиране изпълнението на областната стратегия и Звеното за мониторинг и оценка, както беше споменато, бяха сформирани веднага след утвърждаване на Областната стратегия за развитие на социалните услуги за периода 2010 – 2016 г. Чрез тяхната дейност и периодично провежданите заседания се даде възможност на широк кръг заинтересовани страни, имащи отношение към развитието на социалните услуги, да се събират и дискутират проблемите в сектора, да обменят информация за осъществяващите се дейности за развитие на социалните услуги в областта, да обсъждат реализацията на различни проекти на национално и областно ниво в подкрепа на деца и възрастни в риск.

-Областна координационна група за изпълнение на проект на УНИЦЕФ „Подкрепа за деца в конфликт със закона, деца в риск и техните семейства”.

През септември 2013 г. беше подписан Меморандум за сътрудничество между УНИЦЕФ България, областния управител на област Сливен и кметовете на четирите общини от областта за изпълнение на проект „Подкрепа за деца в конфликт със закона, деца в риск и техните семейства”. Целта на проекта е да създаде ефективен механизъм за координация и сътрудничество на местно ниво в работата с деца в конфликт със закона и модел на предоставяне на услуги в общността за деца в конфликт със закона и техните семейства.

С оглед осъществяване на координация на областно ниво и подпомагане изпълнението на проекта, със заповед на областния управител беше сформирана Областна координационна група.

Областната координационна група осъществява координация на областно ниво, подпомага и наблюдава изпълнението на проект „Подкрепа за деца в конфликт със закона, деца в риск и техните семейства”, осъществява преглед на изпълнението на проекта и обсъжда въпроси, отнасящи се до реализацията на проекта, прави предложения за включване на планираните по проекта нови услуги в Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Сливен и други.

Председател на Областната координационна група е Областният управител на област Сливен, заместник-председател е ресорният заместник областен управител. Съставът на координационната група включва представители на: УНИЦЕФ, Областна администрация, четирите общини, Регионална дирекция за социално подпомагане, Регионален инспекторат по образованието - Сливен, Регионална здравна инспекция, ОД на МВР - Сливен, Местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, СПИ „Христо Ботев” с. Драгоданово, Районните и Окръжни съдилища и прокуратура, неправителствени организации.

Областната координационна група провежда регулярни заседания, на които обсъжда въпроси, свързани с реализацията на проекта.

В резултата на изпълнението на дейностите по проекта на УНИЦЕФ и доброто партньорство между ангажираните организации са създадени нови социални услуги в подкрепа на деца и семейства в област Сливен, проведени са работни срещи и обучения за укрепване капацитета на системата за закрила на детето и системата за деца в конфликт със закона.

И към настоящия момент Областната координационна група продължава своята дейност.

-През 2015 г. към областния управител на област Сливен беше сформиран Областен координационен механизъм по деинституционализация /ОКМД/.

Координационният механизъм е създаден с цел да се обединят експертизата и ресурсите на заинтересованите организации за ефективна координация и взаимодействие при изпълнение на

политики за деинституционализация. Чрез въвеждането му се решават конкретни казуси на семейства и деца, търсят се възможно най-адекватните решения, спрямо нуждите и потребностите им. Областният координационен механизъм по деинституционализация е сформирани със заповед на областния управител. Негов председател е областният управител, а заместник-председател е ресорният заместник областен управител.

Областният координационен механизъм по деинституционализация провежда периодични заседания, в рамките на които обсъжда конкретни случаи на семейства и деца в риск, а участващите организации декларират конкретни ангажименти относно решението на случая.

Предвид установената ефективност на работата на ОКМД, той ще продължи своята дейност и в периода на действие на настоящата областна стратегия за развитие на социалните услуги 2016 – 2020 г.

-Споразумение за сътрудничество за превенция на изоставянето на бебета.

През 2015 г. от страна на ръководството на Областна администрация Сливен бяха предприети действия за обединяване усилията на заинтересованите институции и организации в борбата с изоставянето на бебета.

Във връзка с това беше проведена работна среща, организирана от Областна администрация Сливен, за обсъждане на възможността за сключване на Споразумение за сътрудничество между Регионална дирекция и дирекции „Социално подпомагане”, болниците с родилни отделения в областта, доставчиците на услуги за подкрепа на деца и семейства, водещи неправителствени организации, работещи на територията на област Сливен.

Изготвен беше и обсъден на работната среща проект на Споразумение за сътрудничество, като сферите на сътрудничество обхващат предоставяне на навременна, професионална и ефективна подкрепа на жени, заявили желание да изоставят бебето след раждането и подкрепа на бебета с тежки заболявания и увреждания и техните семейства.

Предстои обсъждането да продължи и споразумението да бъде подписано, като целта е в периода на действие на настоящата областна стратегия за развитие на социалните услуги 2016 – 2020 г. сътрудничеството да се реализира и да допринесе за подобряване работата по превенция на изоставянето.

В рамките на настоящата стратегия за периода 2016 – 2020 г. се предвижда продължаване дейността на сформирани съвети, координационни групи и механизми за подкрепа развитието на социалните услуги, както и създаване на нови партньорства:

- Продължаване участие в дейността на **Областният съвет за координиране изпълнението на областната стратегия за развитие на социалните услуги и Звеното за мониторинг и оценка;**
- Продължаване участие в дейността на **Областната координационна група за изпълнение на проект „Подкрепа за деца в конфликт със закона, деца в риск и техните семейства”.**
- Продължаване участие в дейността на **Областния координационен механизъм по деинституционализация.**
- Ангажиране с процеса на подписване на **Споразумение за сътрудничество за превенция на изоставянето на бебета и развитие на партньорство в дейностите в тази насока.**
- **Участие при създаване и поддържане в актуалност на Интернет портал с информация за социалните услуги в областта, организациите и институциите, имащи отношение към развитието и предоставянето на социални услуги**
- Подписване на споразумения за съвместна работа при изпълнение на общи дейности.
- Реализиране на съвместни инициативи, допринасящи за изпълнение на дейностите в Стратегията;
- Участие на експерти в съвместни работни групи, комисии и екипи
- Организиране и провеждане на обществени форуми, конференции, работни срещи, в т.ч. за споделяне на опит, обмен на информация за групи в риск, обсъждане и планиране на съвместни дейности и проекти за подкрепа на целевите групи.

- Осигуряване на ангажираност и включване на широк кръг представители на неправителствения сектор в област Сливен в дейности, допринасящи за изпълнение на стратегията.

Освен институциите на национално, областно и общинско ниво важна роля и партньор в изпълнението на стратегията и за развитието на социалните услуги като цяло имат и **Неправителствените организации**. Партньорството с тях през години се задълбочава и разширява. Част от тях участват в предоставянето на социални услуги като преки доставчици, други допринасят за прилагането на принципите и философията на Стратегията като представители на гражданското общество и групите в риск. През последните години Община Сливен даде добър пример за делегиране управлението на социални услуги на неправителствени организации. Управлението на: Дневен център за възрастни с психични разстройства, Център за социална рехабилитация и интеграция/Център за психологическа подкрепа на деца и семейства, Комплекс за услуги за деца в конфликт със закона – Преходно и наблюдавано жилище, Център за интензивна социално-възпитателна подкрепа, е делегирано от Община Сливен на Неправителствени организации.

Съвместно с общините, териториалните структури на АСП и гражданите, НПО разработват и реализират политики и мерки за социално включване. Участват в иницирането и изпълнението на хоризонтални мерки и политики за социално включване като партньори на общините и/или водещи организации.

НПО участват в разработването на областната и общински стратегии за развитие на социалните услуги и в сформирания съвети, координационни групи и механизми към областния управител.

Настоящата стратегия предвижда продължаване и разширяване на сътрудничеството с неправителствения сектор за постигане на ефективно взаимодействие и качествено предоставяне на социални услуги.

6.4 Основни етапи в изпълнението на стратегията

Стратегията за развитие на социалните услуги в община Сливен обхваща 5 годишен период, в който се очертават 2 основни етапа на изпълнение:

Етап	Период	Дейности
Първи етап	2016 – 2018 г.	Изпълнение на дейностите по стратегията. Текущо наблюдение
Междинна оценка	2018 г.	<ul style="list-style-type: none"> • Междинна оценка на постигнатите резултати и ефекти от стратегията
Актуализиране на стратегията	2016 – 2019 г.	<ul style="list-style-type: none"> • Препланиране на следващия етап в съответствие със заключенията и препоръките от междинната оценка и съобразно настъпили промени в нормативната уредба и стратегическите и планови документи на национално ниво.
Втори етап	2019 – 2020 г.	<ul style="list-style-type: none"> • Изпълнение на дейностите по стратегията. Текущо наблюдение.
	2021 г.	<ul style="list-style-type: none"> • Финална оценка на въздействието от Областната стратегия

7 Ресурси

7.1 Изграждане на капацитет за изпълнение на стратегията

Основните потребности от развитие на човешките ресурси за осъществяване на стратегията, идентифицирани в процеса на анализа на ситуацията в етапа на разработване на стратегията за развитие на социалните услуги в община Сливен, които имат отношение към административния и организационен капацитет са свързани с:

- Повишаване капацитета на общинска администрация да управлява процеса на контрактиране и управление на предоставянето на социални услуги;
- Повишаване на капацитета на персонала, ангажиран с администрирането, управлението и директното предоставяне на социалните услуги;
- Потребност от развитие на капацитета за подготовка и управление на проекти, осигуряващи развитие на социалните услуги и разширяване на обхвата на съществуващите услуги;
- Практически умения и механизми за осъществяване на междуобщинско и междуинституционално сътрудничество в сферата на социалните услуги

7.1.1 Човешки ресурси за предоставяне на социални услуги

Качествени социални услуги се представят от високо квалифициран и мотивиран персонал ангажиран в тях, като същевременно е необходим и допълнителен ресурс от различни квалифицирани специалисти, които да са конкурентни на пряко ангажираните. Възнагражденията в социалните услуги се определят като много ниски дори и за общия стандарт на живот в областта и в общината като цяло. Няма създадена практика за активно включване на доброволци в процеса на предоставяне на услуги, независимо дали в общността или в специализирана институция. С известна положителност е продължителния стаж на работещите в институциите. Ръководствата на различните услуги се стремят да повишават квалификацията на персонала предимно чрез организиране на вътрешни обучения и обмяна на опит със сходни услуги. Срещат се съществени затруднения при назначаване на квалифициран персонал, особено в услуги, които са извън големите населени места. Същевременно се констатира и текучество именно на специалисти като рехабилитатори, логопеди, психолози, социални работници и др. Това в значителна степен затруднява работата и води до ниско качество на предоставяната услуга.

Персоналът в социалните услуги на територията на община Сливен е структуриран съгласно Методика за определяне числеността на персонала в специализираните институции и социалните услуги в общността, утвърдена от Министъра на труда и социалната политика.

Факторите човешки ресурс, квалификация и мотивация на персонала имат съществено значение и оказват натиск върху системата на социални услуги.

С цел осигуряване на подкрепа на персонала на социалните услуги за развитие на професионалната квалификация и умения е необходимо планиране и осъществяване на мерки и дейности, свързани с:

- Осигуряване на условия за непрекъснато обучение, обмяна на опит и споделяне на добри ефективни практики на персонала в съществуващите социални услуги.
- Развитие и насърчаване на доброволчески практики - осигуряване на обучение, възможности за обмяна на опит и консултиране по въвеждане на практика за работа с доброволци при предоставянето на социални услуги на местно и регионално ниво.
- Преквалификация за персонала на трансформираните и/или закривани социални услуги и специализирани институции.
- Оценка на нуждите от обучение – екипна и индивидуална за персонала на социалните услуги, които подлежат на трансформиране /закриване. Провеждане на обучения, в съответствие с оценката от обучителните нужди които да осигурят професионална подготовка и адаптация на персонала след пренасочването към новата услуга.
- Осигуряване на капацитет за иновативните услуги и мерки, развитие на нов тип професионални умения и опит - обучения за професионалистите, които ще бъдат ангажирани

със създаването и управлението на нови социални услуги; Разработване на програми за популяризиране на услугите и спечелване на доверието на клиентите; Развитие на междуинституционалното сътрудничество, както и привличане на представители на заинтересованите страни - граждани, НПО и др. в процеса на осигуряване на ефективността и качеството на новите услуги.

➤ Въвеждане на ефективни системи на контрол върху качеството и за супервизия в социалните услуги.

7.1.2 Изграждане на административен и организационен капацитет

Специфичните потребности от промяна и развитие, свързани с капацитета на човешките ресурси, които са идентифицирани в процеса на разработване на стратегията са:

➤ Повишаване на квалификацията, професионалния опит и уменията на управляващите социалните услуги от резидентен тип и на услугите, предоставяни в общността по отношение на подбор на персонал, ориентиране и обучение на персонала, планиране на работните задачи, мотивиране на персонала, стимулиране на работата в екип и работата в разширените мултидисциплинарни екипи;

➤ Основна потребност за развитие на управленския персонал е повишаване на професионалните компетенции, свързани с прилагане на иновативни практики за повишаване на качеството и ефективността на предоставяните услуги, както и с въвеждане на механизми за ефективна оценка на положения труд, съобразени със спецификата на различните дейности по предоставяне на социалните услуги и обвързване на възнагражденията на служителите с реалната работа по обслужване на клиентите. Управленския персонал на съществуващите доставчици на социални услуги има потребност от развитие на уменията за добро управление и задържане на персонала от специалисти и стимулиране на тяхното непрекъснато развитие;

➤ Професионалистите, ангажирани със създаването и управлението на нови социални услуги, имат потребност от нов тип управленски умения и практика, свързана със създаване на методологии за предоставяне на новите услуги, изграждане на стратегии за популяризиране на услугите и спечелване на доверието на клиентите, развитие на междуинституционалното сътрудничество и включване на гражданското общество в процеса на развитие на новите услуги;

➤ Потребностите на специалистите (социални работници, психолози, специални педагози, рехабилитатори и др.) и на помощния персонал ангажирани в директното предоставяне на социалните услуги са свързани с: обогатяване на знанията и опита им за ефективна работа по случай, индивидуализиране на оценката на потребностите на клиента, осигуряване на активното участие на клиента в процеса на работата по удовлетворяване на неговите потребности, необходимост от методическа подкрепа по отношение на осъществяване на адекватен подбор на специфичните дейности, свързани с предоставянето на социалната услуга, оценка на въздействието, документиране на добрите практики в работата по случай.

С оглед стимулиране развитието на административния и организационния капацитет на областно и общинско ниво за управление на социални услуги е необходимо планиране и осъществяване на мерки и дейности, свързани с:

➤ Обучения за изграждане на капацитет за управление на социалните услуги - Обучения и консултиране за изграждане на умения за ефективно управление на социални услуги в общината и външните доставчици на социални услуги; Обучения за развитие на капацитета на ДСП; базисни и надграждащи обучителни модули за ръководните екипи на социалните услуги с цел развитие на административния и управленски капацитет, допълнителна квалификация/опит и подобряване на вътрешния мениджмънт на социалните услуги; Обучения и периодични консултации на ръководните екипи на доставчиците по планиране, осигуряване и ефективното управление на финансовите средства и ресурсите.

➤ Адекватно ресурсно обезпечаване на развитието на отделите, ангажирани с администрирането и управлението и развитието на социалните услуги на територията на общината- Осигуряване на необходимия брой служители в отделите, ангажирани с разкриването и управлението на социалните услуги; Осигуряване на възможности за непрекъснато обучение, обмяна на опит и добри практики, с цел развитие на капацитета на екипите в отделите, ангажирани с управлението на социалните услуги и на доставчиците, които да повишават компетентността на служителите.

➤ Изграждане на умения за мониторинг и оценка - Обучения на екипите на създаденото Звено за мониторинг и оценка.

➤ Изграждане на умения за ефективно използване на възможностите за финансиране - обучения за придобиване и надграждане на уменията за разработване и подготовка на проектни предложения; Развитие на компетенциите за управление на проекти.

➤ Формиране на умения за изграждане на партньорства - Обучения за изграждане на ефективни партньорства, умения и нагласи за развиване на публично-частни партньорства в областта на социалните услуги; Предоставяне на консултации, фасилитация, обучителни модули и обучения чрез практика за междуобщинско и междусекторно взаимодействие.

7.2 Финансови и материални ресурси

Държавно делегираното финансиране на услугите и размерът на финансовия стандарт се определят с решение на Министерски съвет за всяка бюджетна година.

Основен източник на финансиране на социалните услуги в периода на действие на стратегията се очаква да остане републиканския бюджет. През периода е малко вероятно общината да може да заделя от собствените си източници допълнителни средства за издръжка на държавно делегираните дейности. При благоприятно развитие на икономическата конюнктура може да се очаква отделяне от местен бюджет на средства за подобро и разширено развитие на предоставяните като държавно делегирани социални услуги.

Издръжката за местни социални дейности се финансират от собствени източници. Предвидените за сега местни социални дейности се ограничават в поддържането и развитието на домашния социален патронаж /и Звено за услуги в домашна среда към патронажа, клубовете на пенсионера, клубове на инвалида.

Финансирането на инвестициите, свързани с основния ремонт, изграждането на нови обекти за социални услуги и тяхното оборудване и обзавеждане се очаква да бъде главно осигурено от републиканския бюджет, от оперативните програми и др. фондове.

Осигуряване на средства от частни лица (развитие на социален бизнес). Намирането на подходящи стимули и база за развитие на такива и други социални услуги значително ще облекчи и ускори развитието на социалния сектор при това на конкурентна основа. С разкриването на подобни заведения се създават предпоставки за подобряване на социалната инфраструктура, за трайно ангажиране на бизнеса. Частните заведения, които се развиват паралелно с държавно делегираните дейности, могат да бъдат важен ориентир в ефективното усвояване на и без това ограничените бюджетни средства, които могат да се насочат към такива сфери, които не са по никакъв начин привлекателни за частните предприемачи.

8. Комуникационна програма

Важно условие за ефективното реализиране на Стратегията за развитие на социалните услуги е политиката за предоставянето на информация на обществеността. Обществеността трябва да получи пълна и обективна информация за всяка стъпка при реализиране на дейностите в стратегията. Реализирането на стратегията ще се съпровожда от различни информационни мероприятия, които ще осигурят нейната публичност.

8.1 Цели, принципи и методи

8.1.1 Цели

Общата цел на комуникационната програма е да популяризира сред широката общественост и заинтересованите страни ползите, положителните ефекти и резултатите от изпълнението на Общинската стратегия за развитие на социални услуги (2015 – 2020).

Специфични цели:

- **Да осигури подкрепата** на цялата общественост по приоритетните направления, мерки и дейности, както и да привлече подкрепата на всички заинтересовани страни за постигане на целите на стратегията за развитие на социалните услуги;
- **Да се привлече общественото внимание** и да се повиши чувствителността на обществото към хората от различните уязвими групи, към техните потребности и възможности за решаване на проблемите им;
- **Да популяризира принципите и посланията** на Стратегията за развитие на социалните услуги за толерантност, социална интеграция, равни права и равен достъп на всеки до възможности за развитие.

8.1.2 Мерки:

- Информирание на обществеността, както и на всички заинтересовани страни за изпълнението на Стратегията за развитие на социалните услуги в община Сливен (2016 – 2020) чрез организиране на брифинги, пресконференции, публикации в медиите за запознаване с визията, ценностите, приоритетите, планираните социални услуги и мерки;
- **Популяризиране на настоящите и на планираните нови социални услуги** чрез организиране на работни срещи с участието на заинтересованите страни, както и периодични брифинги и публикации в медиите за запознаването на широката общественост с мониторинговите доклади за изпълнението на стратегията и за постигнатите резултати по приоритетните ѝ направления;
- Популяризиране на структурите, ангажирани със социални услуги чрез визуализиране на мрежата от институции и организации в сферата на социалните услуги, както и механизмите за планирането, предоставянето и финансирането на социални услуги в уеб пространството;
- **Стимулиране ангажираността на всички участници** в разработването на стратегията с нейното изпълнение чрез включването им в дискусии, форуми, подготовка на информационни кампании и разпространение на комуникационни материали, актуализация на уеб сайтовете на техните организации.

8.1.3 Основни принципи

Комуникационната програма се основава на следните основни принципи:

- **Целенасоченост** – ясно дефинирани цел и аудитория на всяко комуникационно послание, свързано със Стратегията за развитие на социалните услуги в община Сливен и нейните бенефициенти;
- **Откритост** – информирание на обществеността за изпълнението на дейностите по Стратегията за развитие на социалните услуги в община Сливен;
- **Координация** с други стратегии, програми, планове за развитие, изпълнявани от държавната и местната власт;
- **Качество и достъпност на информацията** – изчерпателност, задълбоченост и аналитичност на комуникираните послания, достигащи до най-голям брой заинтересовани лица;
- **Многообразие и ефикасност на използваните комуникационни канали и комуникационни средства** – идентифициране на най-надеждните и обществено значими средства и канали за комуникация, служещи за връзка със заинтересованите страни от изпълнението на Стратегията за развитие на социалните услуги в община Сливен;

- **Позитивност на комуникационните послания** – изграждане на климат на доверие и съпричастие с всички заинтересовани страни с оглед на ефективното изпълнение на Стратегията за развитие на социалните услуги в община Сливен;
- **Широко междуобщинско и междусекторно партньорство**, сътрудничество и екипност в комуникационния обмен;

Основните **цели групи** са:

- Органи и институции на държавната и местната власт;
- Изпълнителни агенции;
- Териториални структури на държавните органи и институции;
- Неправителствени организации;
- Доставчици на социални услуги;
- Приоритетни цели групи на Стратегията за развитие на социални услуги;
- Потребители на социални услуги;
- Лидери на общественото мнение;
- Медии;
- Широката общественост.

Предвижда се включване и делегиране на информационни и комуникационни функции на основните партньори по изпълнение на Стратегията за развитие на социалните услуги в община Сливен – РДСП, областна администрация, НПО, организации. При изпълнението на стратегията ще се търси съгласуване и взаимодействие с всички заинтересовани страни, участвали в разработването на стратегията и за нейното изпълнение. Комуникационната стратегия ще подкрепя инициативи на гражданското общество, стимулирани от Стратегията за развитие на социалните услуги в община Сливен, както и местни НПО, насочени към групи, които трудно могат да бъдат достигнати чрез средствата за масово осведомяване.

8.1.4 Основни комуникационни техники. Комуникационната програма се основава върху няколко основни форми:

- **Директна комуникация** - цели да предостави възможност на заинтересованите страни и на широката общественост да споделят своите мнения, гледни точки и предложения в рамките на дискусии, кръгли маси и дебати. Само чрез пряк дебат и комуникация могат да бъдат координирани и хармонизирани усилията на ангажираните с различни секторни политики.
- **Комуникация чрез масовите медии** - редовно и системно предоставяне на информация относно изпълнението на Общинската стратегия за социалните услуги чрез пресконференции, брифинги, съобщения за медиите, неформални работни срещи на журналисти с координационното звено, изпълняващо стратегията;
- **Комуникация чрез Интернет** - поддържане и актуализиране на информацията за стратегията за развитие на социалните услуги в уеб сайтовете на партньорите и на заинтересованите страни.
- **Комуникация чрез информационни материали** - публикуване на тематични информационни материали съобразени с визията, целите и приоритетите на областната стратегия за развитие на социалните услуги и разпространението им сред адресати без достъп до интернет.

8.2 Оперативно изпълнение на комуникационната програма

За постигането на целите и реализацията на дейностите в настоящата комуникационната програма е необходимо оперативното ѝ изпълнение да се следи от професионалист за връзки с

обществеността, който да е пряко ангажиран с отразяването на информационните потоци, свързани с изпълнението на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги.

Тази функция ще бъде изпълнявана от експерта за връзки с обществеността в общинска администрация в сътрудничество със Звеното за мониторинг и оценка /ЗМО/ и Регионалното звено за подкрепа /РЗП/, формирани за изпълнението на стратегията за развитие на социалните услуги в област Сливен. За тази цел е необходимо за участва в редовните заседания на тези органи.

8.2.1 Задачи и отговорности на експерта за връзки с обществеността за реализирането на комуникационната програма:

- Участва в планирането на дейности, свързани с реализирането на целите на комуникационната програма;
- Синхронизира своите действия с екипите на ЗМО и РЗП;
- Координира изпълнението на заложените дейности за изпълнение на комуникационната програма;
- Привлича заинтересованите страни в информационния обмен за целите на Стратегията за развитие на социалните услуги чрез сътрудничество с техните експерти за връзки с обществеността или органи и институции, отговорни за подготовката и реализацията на информационни кампании и комуникационни материали;
- Популяризира актуална информация по изпълнението на областната стратегия за развитие на социалните услуги;
- Организира брифинги, пресконференции и други информационни мероприятия за постигането на целите и дейностите на комуникационната програма;

8.2.2 Дейностите, необходими за постигане на целите и реализиране на мерките са:

- Системно и периодично подаване на достатъчна информация в общественото пространство;
- Търсене на обратна връзка от комуникиращата информация и предвиждане на възможности за коригиращи действия;
- Организиране на брифинги, пресконференции, публикации в медиите за запознаване на заинтересованите страни и широката общественост с текущите дейности от Стратегията за развитие на социалните услуги;
- Публикации на информационни материали и разпространението им в уеб-пространството за текущите дейности от Стратегията за развитие на социалните услуги;
- Подпомагане организирането на семинари и дискуссионни форуми с участието на представители на заинтересовани страни.
- ПР кампании по приоритетите на Стратегията за развитие на социалните услуги;
- Разпространение на информационни и комуникационни материали и периодичното им актуализиране.